

MATICA

"Po staza naših starih" Gradišćanski Hrvati obnovili iseljenički put svojih predaka

Sastanak Središnjeg odbora
Hrvatskoga svjetskog kongresa

Mate Gabelica - istaknuti
Hrvat iz Francuske

Uspješno završeni brojni
ljetni programi HMI-ja

MATIĆA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXIII
Broj / No. 8-9/2013

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Marin Knežević

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print:
Znanje, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:

"Po staza naših starih" - gradišćanski
Hrvati na gradini u Modrušu
(foto: hrvati.hu)

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice
HMI čitaju se
diljem
svijeta,
dostupne su na
tri jezika
(hrvatski,
engleski,
španjolski)
i bilježe
stalan porast
posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matris.hr

- 4** Sastanak Središnjeg odbora HSK-a
- 7** Mostar: Konferencija CONNECTO
- 8** München: Izložba o Ivanu Vučetiću
- 10** Pripremaju se Hrvatske svjetske igre 2014.
- 12** Posljednji ispraćaj Zvonka Bušića
- 14** Hrvatski dani u Slovačkoj

- 16** Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture
- 19** Intervju: Joso Ostrogonac
- 22** Ljetna škola hrvatskoga folklora
- 25** Berlin: Obljetnica Vladimira Frana Mažuranića
- 26** Mala škola hrvatskoga jezika i kulture
- 29** Slavonci u Puli
- 30** ECO HERITAGE TASK FORCE
- 32** Dani iseljenika na Kvarneru
- 34** Dokumentarac o Hrvatskoj ambasadi u Canberri 1977.
- 37** 'Po staza naših starih'
- 40** Hrvati iz Francuske: Mate Gabelica
- 43** Izložba i donacija plakata Borisa Ljubičića
- 46** Uz obljetnicu rođenja Ivana Meštrovića
- 49** Seminar 'Stvaranje kazališta'
- 52** Međugorje – svjetski brend
- 54** Intervju: Ivana Perkušić
- 56** Priprema se Hrvatski iseljenički kongres
- 61** Matičin vremeplov
- 62** U susret novoj knjizi Vesne Bailey
- 65** Dani mučeništva don Miroslava Bulešića
- 71** Knjiga o povijesti splitskog vatrogastva

KOLUMNE

11 Globalna Hrvatska (Vesna Kukavica)	44 (S)kretanja (Šimun Šito Ćorić)	50 Povijesne obljetnice (Željko Holjevac)	58 Naši gradovi (Zvonko Ranogajec)	70 Govorimo hrvatski (Sanja Vulić)	68 Glas iz tuđine (Jozo Župić)
--	--	--	---	---	---

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matis.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države / other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države / other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Povezivanje domovine i iseljeništva

Predstavnici Kongresa upozorili su na loše učinke oporezivanja inozemnih mirovina te izrazili nezadovoljstvo što Hrvatska još uvijek nije omogućila dopisno glasovanje na izborima

Čelnici HSK na skupu u HMI-ju

Predsjednik HSK Mijo Marić otvara skup

Napisala: **Ivana Rora** Snimke: **HMI i arhiv HSK**

O bilježavajući 20. obljetnicu osnutka Hrvatskoga svjetskog kongresa (HSK), u Zagrebu je krajem srpnja, u prostorijama Hrvatske matice iseljenika, održan sastanak Središnjeg odbora ove krovne udruge iseljenih Hrvata. U bogatom trodnevnom programu sudjelovalo je mnoštvo uglednika i delegata iz dvadesetak zemalja u kojima djeluju nacionalni kongresi. HSK jedina je krovna udruga Hrvata koja djeluje na svjetskoj razini i koja se uspjela održati čak dvadeset godina.

Otvarajući sastanak Središnjega odbora i proslavu 20. obljetnice HSK Mijo Marić, predsjednik HSK, istaknuo je važnost hrvatskog iseljeništva za razvoj i napredak hrvatskoga gospodarstva. Glasnogovornik HSK, fra Šimun Šito Ćorić, dao je kratki presjek dvadeset godina djelovanja krovne iseljeničke udruge, ujedno i članice Ujedinjenih naroda.

Sudionike sastanka pozdravili su domaćin skupa Marin Knezović - ravnatelj HMI-ja, Ivan Šuker - predsjednik Saborškog odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Darija Krstičević - predstojnica Državnoga ureda za Hrvate izvan RH, ujedno i izaslanica premijera Zorana Milanovića. Ivo Jelušić - saborski zastupnik SDP-a i potpredsjednik Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske, pozdravio je sudionike skupa u ime predsjednika Sabora Josipa Leke. Nazočne je pozdravio i Jozo Radoš, predsjednik Kluba zastupnika HNS-a u Saboru i donedavni zastupnik promatrač u Europskom parlamentu.

NACIONALNA IZVJEŠĆA

Nakon svečanog otvorenja delegati Kongresa nastavili su s radnim dijelom, u sklopu kojega su predstavljena nacionalna izvješća te se razgovaralo o proteklom projektima i nekim planovima za budućnost. Delegati su zatim posjetili Oltar domovine i Medvedgrad te su položili vijenac na grobu prvoga hrvat-

skog predsjednika dr. Franje Tuđmana.

Druga dana zagrebačkoga skupa izaslanstvo HSK posjetilo je Državni ured za Hrvate izvan RH. Na sastanku se razgovaralo o Hrvatskim svjetskim igrama kojima je pokrovitelj Državni ured za Hrvate izvan RH. Razgovaralo se i o nekim ključnim iseljeničkim temama te o značaju i ulozi hrvatskog iseljeništva.

Također je održano i niz zanimljivih prezentacija projekata i udruga iz domovine, s kojima Kongres već godinama surađuje.

Brojni uzvanici i gosti prate izlaganja na Okruglom stolu

Na samome kraju trodnevnoga sastanaka Središnjeg odbora ove krovne udruge iseljenih Hrvata održana je i tiskovna konferencija. Tom prigodom istaknuti su svi zaključci koji se prije svega odnose na poticanje i nastavak suradnje domovinske i iseljene Hrvatske u aktivnostima i radu HSK. Glasnogovornik HSK, fra Šimun Šito Ćorić, istaknuo je iznimno dobar kontakt koji je ostvaren s Državnim uredom za Hrvate izvan RH, ali prije svega dugogodišnju potporu Hrvatske matice iseljenika.

“Majorizacija Hrvata u Federaciji i nenazočnost u Republici Srpskoj, smrt su za Hrvate u BiH”, ocijenio je fra Šimun Šito Ćorić, zauzevši se za “neku vrstu hrvatske autonomije, trećeg entiteta, ali nikako na štetu drugih dvaju naroda”.

OKRUGLI STOL

U BiH se situacija može urediti da svi budu zadovoljni, uvjeren je Ćorić i to je jedan od glavnih zaključaka i Okruglog stola koji je netom prije tiskovne konferencije održan u HMI-ju. Na Okruglom stolu sudjelovali su zanimljivi i stručni gosti: dr. sc. Božo Skoko s temom: Prednosti i opasnosti za Hrvatsku u EU, dr. sc. Ivan Čizmić na temu: Hrvati izvan domovine: broj, identitet i snaga, mons. dr. Vinko Puljić koji je govorio o

Stanju i perspektivi hrvatskoga naroda u BiH, Mijo Marić na temu: Mogućnosti Hrvata i njihovih potomaka u stranim zemljama, fra Miljenko Stojić: U potrazi za poratnim žrtvama komunizma, dr. sc. Slaven Letica: Nacionalne manjine u Hrvatskoj: bogatstvo ili opterećenje? te dr. sc. Davor Pavuna na temu: Dometi planetarne Hrvatske u EU ili što nam je činiti u današnjim prilikama hrvatskog naroda?

Predstavnici Kongresa upozorili su na loše učinke oporezivanja inozemnih mirovina te izrazili nezadovoljstvo što Hrvatska još uvijek nije omogućila dopisno glasovanje na izborima. HSK se zauzima da se pred sud izvedu odgovorni za ubojstva više od stotine hrvatskih emigranata i na tom području će nastaviti raditi punim intenzitetom.

Jedna od najvažnijih najava na tiskovnoj konferenciji HSK je: u srpnju 2014. godine održat će se Hrvatske svjetske sportske igre na kojima se u Zagrebu očekuje oko tisuću sportaša i još pet do šest tisuća rodbine i prijatelja iz iseljenništva. Potporu igrama već su dali gradonačelnik Zagreba Milan Bandić i Državni

Izaslanstvo HSK-a na prijemu kod predsjednika Josipovića

Predsjednik Josipović primio izaslanstvo HSK

Predsjednik RH Ivo Josipović primio je izaslanstvo HSK. Prilikom susreta predstavnici izaslanstva izvijestili su predsjednika Josipovića o dosadašnjem radu te o namjeri održavanja Hrvatskih svjetskih igara sljedeće godine. Razgovaralo se i o nekim ključnim iseljeničkim temama te o značaju i ulozi hrvatskog iseljenništva. Predsjednik Republike, čestitajući obljetnicu djelovanja HSK, zahvalio je članovima na njihovom doprinosu u stvaranju uvjeta za što uspješnije djelovanje iseljeničkih udruga, kao i na svemu što čine za dobrobit hrvatskih iseljenika u svijetu.

ured za Hrvate izvan RH, kao i Hrvatska matica iseljenika gdje će i biti smješten Odbor za organizaciju Igara.

VISOKA OCJENA

Okupljanju prigodom 20. obljetnice osnivanja delegati HSK dali su visoku ocjenu, a uvjereni su i kako Kongres ima dobru budućnost. Težište budućega rada bit će mu gospodarstvo odnosno povezivanje potencijala domovine i iseljenništva te privlačenje mladih. Također je istaknuto i uspostavljanje Partnerskoga sporazuma između HSK i braniteljske udruge Zavjet. Sporazum o partnerstvu potpisali su Mijo Marić, predsjednik HSK i Boris Mužanović, predsjednik udruge Zavjet. Ovaj dokument predstavlja kontinuitet prijašnje suradnje na zajedničkim projektima - potpora generalima te nova osnova buduće suradnje na konkretnim projektima s ciljem povezivanja iseljene i domovinske Hrvatske. Jedan od zajedničkih ciljeva je potpora gospodarskim projektima, kreiranje hrvatske svjetske poslovne platforme, stipendiranje studenata na dodiplomskim i poslijediplomskim studijima u RH i u inozemstvu te povezivanje hrvatske svjetske znanstvene elite. ■

ENG A meeting of the central committee of the Croatian World Congress at the CHF headquarters in Zagreb in late July marked the 20th anniversary of the founding of this emigrant Croatian umbrella association.

Vrhunac trodnevnoga sastanka

Na svečanoj večeri HSK, koja je održana u dvorani Matis, uz posebnoga i cijenjenoga gosta i dragoga prijatelja, hrvatskoga generala Mladena Markača, nazočio je i gradonačelnik Zagreba Milan Bandić te ostali poštovani gosti iz javnoga i političkoga života Hrvatske i visokih predstavnika Crkve u Hrvata, prije svega dugogodišnji suradnici i prijatelji HSK kao što je gospičko-senjski biskup Mile Bogović. U sklopu večeri Danijel Lučić, Petar Ćosić i Edi Zelić održali su prezentaciju o globalnim akcijama “ICTY Injustice” kojima je pokazano zajedništvo iseljene i domovinske Hrvatske u borbi za pravdu u slučajevima generala Mladena Markača i Ante Gotovine. Tom prigodom uručene su zahvalnice HSK za izniman doprinos i rad u ovoj krovnoj udruzi iseljenih Hrvata: Anti Pavloviću iz Hrvatskoga nogometnog saveza, Šimunu Šiti Ćoriću, glasnogovorniku HSK, Dijani Vukušić, rizničarki, Josipu Anti Sovulju, dugogodišnjemu glavnom tajniku HSK te ravnateljici Domovinskoga sjedišta HSK u Zagrebu, Željki Lešić, koja je godinama glavni oslonac svih aktivnosti Kongresa u domovini i važna spona s Hrvatskom maticom iseljenika.

OBLJETNICA OLUJE S OSLOBOĐENIM GENERALIMA

KNIN - Svečanim podizanjem hrvatske državne zastave na kninskoj tvrđavi u ponedjeljak, 5. kolovoza, u jutarnjim satima započelo je svečano obilježavanje Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, Dana hrvatskih branitelja i 18. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluje.

Svečanosti podizanja zastave nazočili su predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga RH Ivo Josipović, predsjednik Hrvatskoga sabora Josip Leko, predsjednik Vlade RH Zoran Milanović, načelnik Glavnoga

stožera Oružanih snaga RH Drago Lovrić, ministri Predrag Matić, Ante Kotromanović, Ranko Ostojić, Branko Grčić, Mirando Mrsić i Rajko Ostojić te gradonačelnica Knina Josipa Rimac. Uz državni vrh, svečanosti na Kninskoj tvrđavi nazočio je velik broj hrvatskih branitelja i građana, ali i umirovljeni generali Ante Gotovina, Ivan Čermak, Mladen Markač i Damir Krstičević.

Već tradicionalno u 9.43 sati zvonjavom kninskih crkvenih zvona simbolično je obilježen trenutak kada su prije 18 godina u Knin ušli pripadnici Hrvatske vojske. Zastavu Republike Hrvatske podizao je pripadnik 9. gardijske brigade "Vukovi" i 118. brigade, pukovnik Ante Došen, dok su hrvatsku zastavu držali Janko Lisica - roditelj poginuloga hrvatskog branitelja, Nikola Vrbanić - dijete poginuloga hrvatskog branitelja te hrvatski branitelji Ivica Rupčić, Ivica Kapetanović i Miroslav Marjanović.

Nakon podizanja zastave uslijedio je prelet MIG-a 21, počasna paljba osamnaest topovskih pucnjeva te prelet zrakoplova HRZ-a i PZO-a. Nakon završetka svečanosti na kninskoj tvrđavi, u zajedničkom mimohodu pripadnici Oružanih snaga RH, policije, braniteljskih udruga te ostali sudionici svečanosti uputili su se na središnju svečanost na Trgu dr. Ante Starčevića.

NADBISKUP ETEROVIĆ PREDVODIO EUHARISTIJSKO SLAVLJE O DANU HRVATSKIH MUČENIKA

UDBINA - Dan hrvatskih mučenika svečano je proslavljen u subotu, 31. kolovoza, na Udbini. Središnje euharistijsko slavlje predvodio je glavni tajnik Biskupske sinode nadbiskup Nikola Eterović.

Na početku mise riječ pozdrava uputio je domaći biskup Bogović koji je podsjetio na ozračje ovoga slavlja koje se održava u godini proslave 1.700 godina Milanskog edikta, 520 godina od Krbavske bitke i 10 godina od blagoslova kamena temeljca za Crkvu hrvatskih mučenika, kao i u godini novoga hrvatskog blaženika Miroslava Bulešića.

"Kristu pripada pobjeda i u tome znaku je treba tražiti i o njoj govoriti. Tim govorom govorili su mučenici, a Konstantin je velik zato što je taj govor Crkve čuo i razumio. Taj govor je prisutan u Crkvi kroz sve vjekove, ali ga ne čuje i ne razumije svaki na jednaki način. Bulešić je taj govor dobro razumio i proveo ga do svoga križa, pobjedničkoga", rekao je biskup Bogović te ponovio inicijativu izgradnje svehrvatskoga groba na Udbini. Objasnio je kako sve žrtve, pa i one koje su pale od hrvatske katoličke ruke, zaslužuju poštovanje bez obzira na vjeru i

naciju. Nadbiskup Eterović započeo je homiliju riječima: "Okupili smo se danas oko Crkve hrvatskih mučenika kako bismo zahvalili Bogu za dar života, osobnoga i narodnoga, kojim nas je u svojoj vječnoj ljubavi obdario, dar koji uskrslu Gospodin udjeljuje i svim vjernim mrtvim, posebno mučenicima. Samo Isus Krist ima riječi života vjernoga. Samo nas on vodi milošću Duha Svetoga k Bogu Ocu, izvoru svega što postoji. Ono što vrijedi za svakog pojedinačno primjenjuje se i na zajednicu vjernika koja je prijeko potrebna za vjerski život svakog kršćanina. Odnos osobe i zajednice je u naravi čovjeka kojega je Bog stvorio na

svoju sliku i priliku."

Na kraju mise porečki i pulski biskup Kutleša pozvao je vjernike na čin beatifikacije slugu Božjega Miroslava Bulešića u pulsku Arenu, a nadbiskup Eterović je prije blagoslova vjernicima prenio Papine pozdrave i njegov apostolski blagoslov.

Misno slavlje pjevanjem su uveličali udruženi zborovi Gospičko-senjske biskupije pod ravnanjem Ivana Prpića Špika i orguljsku pratnju mladomisnika Josipa Šimatovića.

Slavlju su uz mnogobrojne hodočasnike nazočili i hrvatski branitelji koji su pješice hodočastili od Gvozdanskoga.

BiH iseljeničtvo u fokusu

Već sada se zna da dijaspora u BiH pošalje oko dvije milijarde američkih dolara godišnje u domovinu, ali te novce treba kanalizirati u projekte koji su važni za cijelu zajednicu kako bi se poticao ekonomski razvoj i zapošljavanje

Sudionici panel diskusije

Tekst: Uredništvo

Bosansko-hercegovačkoiseljeničtvo razasuto je po cijelome svijetu, a broj se još više povećao valovima izbjeglica nakon raspada Jugoslavije.

Računa se da izvan BiH živi oko milijun i pol stanovnika, dijelom u Europi, a dijelom u prekomorskim zemljama, od čega samo u SAD-u oko 19%. Među njima je i značajan broj visokoobrazovanih osoba, kao i onih koji bi ulagali u svoju domovinu. Već sada se zna da dijaspora u BiH pošalje oko dvije milijarde američkih dolara godišnje, ali te novce treba kanalizirati u projekte važne za cijelu zajednicu kako bi se poticao ekonomski razvoj i zapošljavanje. Zbog toga je u Tehnološkom parku INTERA u Mostaru 26. lipnja organizirana konferencija pod naslovom CONNECTO

2013. – Gospodarska suradnja s dijasporom, s namjerom da postane tradicionalno okupljanje potencijalnih ulagača iz dijasporne. Tako bi se kontinuirano na jednome mjestu pružale sve potrebne informacije o razvoju regije i mogućnostima ulaganja.

Ovogodišnju konferenciju je, pred velikim brojem sudionika, otvorio Vjekoslav Bevanda, predsjedatelj Vijeća ministara BiH, nakon što su pozdravne govore održali gradonačelnik Mostara Ljubo Bešlić, predsjednik Vanjskotrgovinske komore BiH Ahmet Egrlić, veleposlanica Savezne Republike Njemačke Ulrike Maria Knotz, veleposlanik Kraljevine Švedske Bosse Hedberg i predstojnica Državnoga ureda za Hrvate izvan Hrvatske Daria Krstićević.

Nakon što je prikazan film *Svijetla strana Hercegovine*, započela su izlaganja. Prvi govornik bio je Mladen Kostić

koji je, kao domaćin, predstavio Tehnološki park INTERA i njegove mogućnosti. Zatim je Goran Radoš govorio o ulozi Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Svoja iskustva o radu s dijasporom s nazočnima je podijelila Cairin O'Connor iz Dockland Innovation Parka u Dublinu, a o gospodarskoj situaciji i potencijalima Hercegovine govorio je Ivan Jurilj iz Regionalne razvojne agencije REDAH.

Slijedile su tri panel diskusije. Jedna na temu o uspješnim poduzetnicima povratnicima iz dijasporne, druga o uspješnim poduzetnicima u dijaspori i treća o važnosti suradnje s dijasporom. Završnu riječ dao je u ime organizatora, Tehnološkoga parka INTERE, Mladen Kostić, koji je donio i zaključke konferencije.

Svojim nastupom na kraju oduševio je gudački kvartet Simfonijskoga orkestra Mostar. U ime Hrvatske matice iseljenika na konferenciji je bila nazočna Branka Bezić Filipović iz splitske podružnice u čije je ime organizator pozvao nazočne da dođu na konferenciju o ulaganjima u Splitsko-dalmatinsku županiju koja će se održati u Gospodarskoj komori Dalmacije u Splitu 2. i 3. rujna ove godine. ■

Daria Krstićević,
predstojnica
Državnoga ureda
za Hrvate
izvan RH

Svoja iskustva o radu s dijasporom s nazočnima je podijelila Cairin O'Connor iz Dockland Innovation Parka u Dublinu, a o gospodarskoj situaciji i potencijalima Hercegovine govorio je Ivan Jurilj iz Regionalne razvojne agencije REDAH

ENG CONNECTO 2013 – Economic Cooperation with the Diaspora is a conference organised in Mostar that aims to become a traditional venue for potential investors in Bosnia-Herzegovina from the emigrant communities.

Vučetić naš svagdašnji

Bavarsko-hrvatsko društvo iz Münchena prihvatilo je prijedlog Udruge "Kroatien Kreativ 2013" da u svoj program festivala hrvatske kulture uvrsti izložbu "Vučetić – otkriće daktiloskopije kao razrješenje zločina"

Predsjednik Bavarsko-hrvatskog društva Konrad Kobler, ministrica pravosuđa Bavarske dr. Beate Merk i Ljerka Galic

Napisala: Ljerka Galic

Danas, više od pet godina nakon prvog otvorenja multimedijalne i ostalih popratnih izložbi posvećenih životu i radu hrvatskoga iseljenika Ivana/Juana Vučetića/Vuceticha, trebali bismo se zapitati jesmo li dovoljno istaknuli značaj njegova otkrića u nepogrešivoj metodi identifikacije po otisku prsta, takozvanoj daktiloskopiji. Naime, pokazalo se da je i nakon revolucionarnog otkrića DNK analize (koja ponajprije pomaže u prepoznavanju srodstva ljudskih, životinjskih i biljnih vrsta), i dandanas ostala najpouzdanija u identifikaciji pojedinaca jer je dokazano da je otisak prsta dio tijela koji se tijekom života ne mijenja.

PRIZNANJE IZ INOZEMSTVA

Ni 155 godina nakon njegova rođenja u gradu Lesini na otoku Hvaru, Vučetić nije ušao u udžbenike RH koji pokrivaju nacionalnu povijest ni znanost, a čak i ugledni Vlaho Bogišić u kolumni Jutarnjega lista "100 kratkih biografija", objav-

ljenoj tri dana prije Vučetićeve rođendana, izjavljuje: "Premda nikad formalno nije vodio seminar na kojem stručnom zavodu niti policijskom odorom riješio kakav zamršen slučaj..." Da se samo potrudio pogledati izložbu koja je otvorena u Zagrebu, Puli, Opatiji, Hvaru, Splitu, Trstu 2008., Milanu 2009. i ove godine u Münchenu, izloženi materijali uvjerili bi ga kako je 1902. svoj daktiloskopski sistem izložio na znanstvenome kongresu Latinske Amerike u Montevideu, a neposredno pred sam početak Prvoga svjetskog rata održao niz prezentacija svog rada policijskim stručnjacima u 18 zemalja i 43 grada diljem svijeta, te u dalekoj Kini uspostavio svoju klasifikacijsku metodu.

Spomenuti autor vidio bi i pismo zahvale argentinskoga inspektora Alvareza iz 1892. kao zahvalu za rješavanje poznatoga "Slučaja Rojas" (koji je ušao u sve anale svjetske policijske povijesti), a koji je Juan Vucetich, tada već šef Ureda za statistiku u središnjem policijskom odjelu pokrajine Buenos Aires, odgonetnuo po krvavome otisku čedomorke na ula-

znim vratima dječje sobe. Da je V. Bogišić samo letimično prelistao četverojezični katalog našao bi note Vučetićeve mazurke i ostalih skladbi koje je skladao za vojni orkestar austro-ugarske mornarice u Puli (čiji je bio kapelnik), te za Policijski orkestar koji je osnovao 1900. u Argentini i ne bi proizvoljno tvrdio da je svoja postignuća stekao "osnovnoškolskom naobrazbom" niti mu spočitnuo nepoznavanje "jezika nove sredine" u koju je došao kao 26-godišnjak sa znanjem talijanskog, njemačkog i latinskog!

Priznanje je, dakle, kao i toliko puta do sada, došlo iz inozemstva prigodom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj zajednici – u starogrčkom jeziku prilog "EU" znači "dobro", što je istaknuto pri otvorenju izložbe.

ISPOD 66 METARSKÉ KUPOLE

Bavarsko-hrvatsko društvo iz Münchena prihvatilo je prijedlog Udruge za promicanje hrvatske kulture u Njemačkoj "Kroatien Kreativ 2013" (čija je glavna promotorica dr. Alida Bremer u nekoliko njemačkih gradova, a u Splitu njome

Izložbom o Vučetiću obilježeno je pristupanje Hrvatske u EU

zdušno koordinira Stipe Pleština) da u svoj program festivala hrvatske kulture uz izložbe, književne promocije i kazališne predstave, na poticaj voditeljice splitske podružnice HMI-ja Branke Bezić, uvrsti izložbu Hrvatske matice iseljenika i njezine autorice Ljerke Galic pod nazivom "Vučetić – otkriće daktiloskopije kao razrješenje zločina".

Društvo je također pružilo financijsko-logističku potporu (uz Ministarstvo kulture RH i HMI) izabравši veleban prostor u prizemlju ispod 66-metarske kupole minhenske Palače pravde (dovršene 1897.) koji je kao stvoren za izložbeni paviljon (autora arhitekta Davida Lušičića), a njihov predsjednik Konrad Koblér bio je i prvi govornik na otvorenju održanom u srijedu 10. srpnja u podne.

Nakon njega govorila je ministrica pravosuđa Bavarske dr. Beate Merk, koja je pritom istaknula koliko je Bavarska od početka aktivno pratila i podupirala put Hrvatske prema Europskoj zajednici, "a tim ljepše je da joj danas možemo izreći dobrodošlicu kao punopravnoj članici, te se nadam da će bavarsko i hrvatsko pravosuđe i u budućnosti pronaći uspješnu zajedničku suradnju".

U OBLIKU OTISKA PRSTA

Konzul RH u Münchenu Petar Uzorinac na kraju svoga pozdravnoga govora naglasio je:

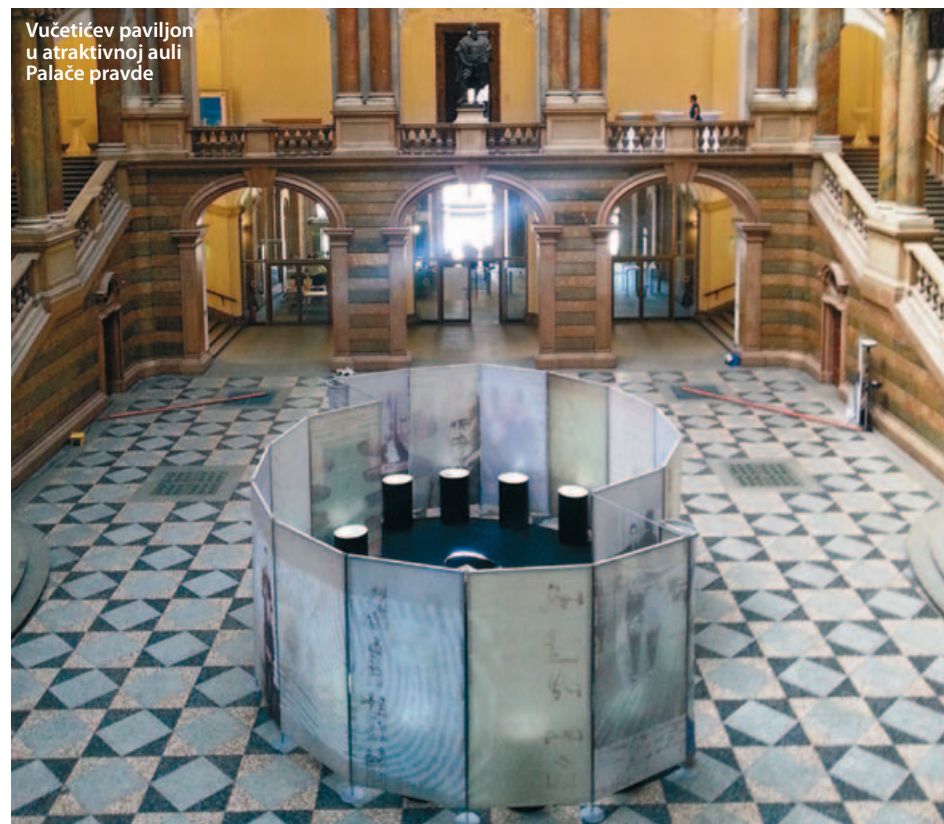
"Tijekom svečanosti prigodom pristupanja u EU mogli smo zadnjih dana često čuti da Hrvatska nije samo pristupila zajednici naprednih europskih nacija, gdje sa svojom kulturnom ostavštinom, tradicijom i civilizacijskim dostignućima i pripada, nego da se tamo vratila. Tema

ove izložbe naglašava to još više buduću da je ovdje riječ o doprinosu koji se primjenjuje posvuda u svijetu. U činjenici da je Ivan Vučetić i sam bio migrant i da je zahvaljujući svojoj marljivosti i inovativnosti u svojoj novoj domovini Argentini stekao priznanje i ugled vidim spojnicu sa sudbinom mnogobrojnih hrvatskih iseljenika. Ti ljudi su isto tako svojim sposobnostima, marljivo-

šću i izdržljivošću zaslužili poštovanje svojih sugrađana. Doprinos hrvatskih iseljenika na raznim područjima ljudskog djelovanja nije u dugačkoj povijesti migracija uvijek bio povezan s njihovim narodom. Danas je Hrvatska nakon devet stoljeća ponovno suverena država, a napredak i razvoj zemlje je priznat od međunarodne zajednice. Ovdje je prigoda hrvatskim iseljenicima, kao što to činimo Ivanu Vučetiću danas, zahvaliti na njihovu doprinosu."

O projektu koji na prvi pogled iskače iz konteksta predstavljanja hrvatske baštine, ali istodobno obuhvaća segmente kulture, pravosuđa i znanosti u kojem je Ivan Vučetić svojim otkrićem pokazao kako sačuvati identitet svake jedinice unatoč globalizaciji i težnji za vladavinom istih ljudskih prava u kojem i krivooptuženi imaju šansu za oslobođanjem i pravdom, govorila je autorica i koordinatorica projekta Ljerka Galic.

Uzvanicima na otvorenju predani su prigodni darovi za uspomenu: marame sa životopisom Ivana Vučetića na njemačkome jeziku u obliku otiska prsta. ■

ENG Vučetić – the Discovery of Dactiloscöpy In Solving Crimes is an exhibition staged in Munich to mark Croatian accession to the EU.

Značajan državni i iseljenički projekt

Predsjednik RH, Vlada odnosno Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatska matica iseljenika, Grad Zagreb i ostali značajni čimbenici podržavaju Hrvatske svjetske igre

Napisao: **Željko Batarilo** Snimke: **HSK**

U Zagrebu je u ponedjeljak, 2. rujna, održan sastanak Organizacijskog odbora Hrvatskih svjetskih igara s predstavnicima Ministarstva turizma, Grada Zagreba te Hrvatske matice iseljenika. Tako su Mijo Marić, predsjednik Hrvatskoga svjetskog kongresa, Željko Batarilo, ravnatelj Hrvatskih svjetskih igara te Željka Lešić, ravnateljica Domovinskoga sjedišta HSK, Mateja Mandić i Dijana Katica, članice Organizacijskog odbora, predstavili Ratomiru Ivičiću, zamjeniku ministra turizma, ovaj značajan projekt. Igre sasvim sigurno imaju uz sportski i značajni turistički potencijal jer uz natjecatelje dolaze i njihovi gosti pa to može biti sjajna turistička promidžba. - Pohvaljujem ovaj izvrstan projekt i vašu prezentaciju koja nam je od velike pomoći kako bismo vidjeli na koji način možemo djelovati. Nema sumnje kako ćemo se uključiti te ću žurno prenijeti vašu zamolbu ministru – naglasio je Ivičić.

Članovi OO-a Igara također su srdačno primljeni i u Gradskom poglavarstvu Grada Zagreba gdje su ih dočekali Miro Laco, pročelnik u Uredu gradonačelnika te Tihomir Majić, savjetnik gradonačelnika. U vrlo sadržajnom razgovoru doneseni su i značajni, konkretni zaključci. Predložena je Gradu Zagrebu suorganizacija i pokroviteljstvo Igara. Predstavници Grada predložili su da se s Državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, koji je najavio skrbiti se o smještaju, razvidi mogućnost smještaja natjecatelja u Studentskome naselju "Stjepan Radić" jer se on nalazi u blizini Športskoga parka Mladost koji ima također sjajne uvjete i svu potrebnu sportsku infrastrukturu.

- Ovaj Dom doista nudi sjajne uvjete, s više od 4.000 kreveta i bio bi pravo olimpijsko selo za našu Croolimpijadu. Daj Bože da i naše Igre jednog dana budu poput *Maccabiah Games* gdje vrlo zdušno sudjeluju izraelski predstavnici vlasti na

Sastanak članova OO-a HSI u Gradskom poglavarstvu s Mirom Laco, pročelnikom u Uredu gradonačelnika Bandića i Tihomirom Majićem, savjetnikom gradonačelnika

otvorenju pred više od pedeset tisuća gledatelja – naglasio je Mijo Marić, predsjednik HSK.

- Grad Zagreb može vam značajno pomoći, poglavito jer je Mladost u vlasništvu Grada Zagreba, te u zajedničkom djelovanju s Društvom za upravljanjem športskim objektima možemo sjajno sve organizirati – bio je vrlo konkretan Majić.

- Sve vaše odlične prijedloge za što bolje zajedničko organiziranje Hrvatskih svjetskih igara prenijet ćemo gradonačelniku Milanu Bandiću. U teškim vremenima u kojima živimo moramo jako dobro planirati i maksimalno koristiti vlastite potencijale – naglasio je pročelnik Laco.

Na kraju, predstavnici Organizacijskog odbora sastali su se s mr. Marinom Knezovićem, ravnateljem Hrvatske matice iseljenika, te je potvrđeno kako će ured Igara biti smješten u Matici.

- Sljedeći sastanak Organizacijskog odbora sazvali smo za 1. listopada, a on će biti u nešto širem sazivu jer smo pozvali predstavnike raznih sportskih te drugih institucija koje nam mogu biti od velike pomoći. Polovicom prosinca očekuje nas najava Igara odnosno velika tiskovna konferencija u Zagrebu, a jako nas veseli što su se na našoj mrežnoj stranici www.igre-zagreb2014.com već počeli prijavljivati natjecatelji – zaključio je Željko Batarilo, ravnatelj Hrvatskih svjetskih igara. ■

Članovi Organizacijskog odbora HSI u razgovoru s Ratomirom Ivičićem, zamjenikom ministra turizma,

ENG A meeting was held on Monday, September 2nd between the organising committee of the Croatian World Games and representatives of the Ministry of Tourism, the City of Zagreb and the Croatian Heritage Foundation.

ZAVIČAJ BAJKI

Sjaj zvijezde Ivane Brlić Mažuranić prepoznali su i hrvatski iseljenici od Čilea do europskih zemalja još za njezina života koji su svojoj djeci, čije je odrastanje vezano uz drukčija govorna područja, preveli njezine priče i bajke na male i velike jezike svijeta

Ogulin, rodno mjesto najpoznatije hrvatske književnice za djecu Ivane Brlić Mažuranić (1874. - 1938.), ove jeseni otvara suvremeni Centar za posjetitelje *Ivaninu kuću bajki* u čiju je gradnju i opremanje utrošeno 1,3 milijuna eura, uz potporu bespovratnim sredstvima iz europskih fondova i to iz 3. komponente IPA programa koji razvija regionalnu konkurentnost. Unutarnji sadržaji kuće maštovito su usklađeni s modernim informacijsko-komunikacijskim tehnologijama. Nositelj projekta je, uz grad Ogulin i Ministarstvo kulture RH, lokalna Turistička zajednica čijim je djelatnicima pošlo za rukom osmisliti magičnu infrastrukturu utemeljenu na nematerijalnoj kulturnoj baštini, bajci. Uz Ivanino djelo tematizira se ogulinski krajolik koji je inspirirao slavnu književnicu šezdeset kilometarskom *rutom bajki*, čiji će *brend* u budućnosti bolje pozicionirati gorsku Hrvatsku na turističkoj karti svijeta. Dizajnerica Srđana Modrinić već je nagrađena *Red Dotom* za vizualni identitet projekta *Ogulin, zavičaj bajke*, čije su sastavnice *ruta* i *Ogulinski festival bajke*.

Osim bajki i priča I. B. Mažuranić, u njezinoj će rekonstruiranoj kući posjetiteljima biti dostupna, uz spomenuti festival i razgledanje prirodnih ljepota, goleme digitalna interaktivna knjižnica koja obuhvaća 75 svjetskih bajkopisaca, čija će antologijska djela posjetitelji slušati i čitati na hrvatskome jeziku i nizu velikih svjetskih jezika. Digitalizacija Ivaninih planetarnih suvremenika i prijatelja po peru finalizira se prigodom obilježavanja stote obljetnice tiskanja njezinih *Čudnovatih zgoda šegrta Hlapića*, koje se smatra najčitanijim hrvatskim romanom svih vremena.

Sjaj Ivanine zvijezde prepoznali su, uz prevoditelje iz stranih sredina, i hrvatski iseljenici te njihovi prijatelji još za auto-

Piše: Vesna Kukavica

ričina života od Južnoga do Sjevernoga pola, od Čilea do europskih zemalja, osobito oni koji su vlastitoj djeci - čije je odrastanje vezano uz španjolsko, englesko ili njemačko govorno područje, preveli njezine priče na male i velike svjetske jezike. Toj prvoj hrvatskoj akademkinji, iz obiteljske loze bana Mažuranića koju su britanski kritičari prije

devet desetljeća prozvali *hrvatskim Andersenom*, revnosni urednici u domovini sve do šezdesetih godina 20. stoljeća cenzurirali su taj čarobni roman jer se, primjerice, njegov glavni junak Hlapić "krsti prije odlaska na počinak", što je bilo nedopustivo čitateljima u ateističnome jugoslavenskom raju. Autorici dva puta nominiranoj za Nobelovu nagradu cenzurirana su izdanja zagrebačke *Seljačke sloge* (1952., 1954., 1957.), da bi tek od 1961. *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* u izdanju *Mladosti* bile tiskane bez cenzure - svjedoči izložba *Hlapićevih 100 u 100*, koju je ovih dana priredila grupa bibliofila iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Priča o malome šegrtru Hlapiću doživjela je više od 130 domaćih i inozemnih izdanja, postavši najobjavljivaniji i najprevođeniji hrvatski roman svih vremena.

Šegrt Hlapić progovorio je i na gradišćanskohrvatskome jeziku prije 53 godine zahvaljujući gradišćanskohrvatskome prosvjetitelju Ignacu Horvatu, čije je drugo izdanje objavljeno u Hrvatskome štamparskom društvu u osvit 21. stoljeća uz bogate ilustracije Monike Trimmel-Roženić u Željeznome. Za Švicarce je to djelo u Churu preveo dr. Alfons Maissen (1905. - 2003.) na retoromanski i na njemački, vođen ljubavlju svoje kćeri Anne Pie Maissen, aktualne ravnateljice Gradskog arhiva u Zürichu, koja se

rado prisjeća školskih praznika kod bake u Zagrebu gdje joj je majka Lelja pripovijedala o Ivaninu čestitom dječaćiću Hlapiću. Slično je postupio u Čileu naš ugledni pjesnik Andres Rajevic Bezmalinovic (Antofagasta, 25. veljače 1929.), koji je zajedno s Jorgeom R. Vlahovicem, uz mnogobrojne klasike slavenskih književnosti, preveo i objavio osamdesetih u Santiagu de Chileu roman o Hlapiću, kao i Ivanine nenadmašne *Priče iz davnine* inspirirane slavenskom mitologijom i hrvatskim narodnim legendama. Domovinske cenzore iseljeničtvo je ignoriralo i objavljivalo u svijetu integralno Ivanino djelo. No, nije moglo spriječiti tragične progone dječjih pisaca koji su bili inspirirani Ivaninim opusom poput učitelja Josipa Cvrtile (Jastrebarsko, 8. 3. 1896. - Buenos Aires, 27. 10. 1966.) koji je bio prisiljen emigrirati 1945. bez svojih šestero djece i supruge jer je jugoslavenski režim njegovo pisanje s kršćanskim duhom smatrao *zločinom*. Mučno mi je prisjećati se i ranijih paradoksalnih nezgoda poput one koju je doživjela djevojčica Lea Deutsch, koja je u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu tumačila glavnu žensku ulogu u prvoj dramatizaciji *Šegrta Hlapića* T. Strozzi-ja i režiji A. Verlija, za koje je sama Ivana zapisala: "Ja sam Hlapićeve doživljaja napisala, a Braco Reiss i Lea Deutsch udahnu su im život."

Srećom, ta su vremena iz drugog ti-sućljeća davno prošla i naše će budućće vrijeme osvijetliti na velikom platnu prvi dugometražni igrani film *Šegrt Hlapić* snimljen ove godine prema istomenome Ivaninu romanu - scenarista i redatelja Silvija Petranovića, dok u Hlapićevim zgodama uživa čitateljstvo na četrdesetak jezika diljem svijeta. Za pravi užitak u *zavičaju bajki* Ivane Brlić-Mažuranić iz virtualne zbilje preostaje vam stvarno pustolovno putovanje ogulinskim krajem! ■

ENG Ivana Brlić Mažuranić's tale of the apprentice Hlapić has seen over 130 domestic and foreign editions and is the most published Croatian novel ever. Its many translations have travelled the world, from European to overseas countries.

Odlazak hrvatskoga revolucionara

Disident Bušić bio je lučonoša slobodarske misli, vlastitu slobodu žrtvovao je za slobodu drugih, a njegov neslomljiv duh tijekom 32 godine tamnice utkan je u slobodnu Hrvatsku, naglasio je brigadir Zorica

Povratak Zvonka Bušića u domovinu nakon puštanja na slobodu iz američkog zatvora

Napisala: Vesna Kukavica

Hrvatski rodoljub i revolucionar Zvonko Bušić Taik (67) pokopan je 4. rujna u Aleji branitelja na zagrebačkome groblju Mirogoju u nazočnosti članova obitelji, rodbine, suboraca i mnogobrojnih prijatelja među kojima su viđeni već zaboravljeni najistaknutiji živući "prolječari" iz domovine i iseljeništva. Ljes s njegovim posmrtnim ostacima prekriven hrvatskim stijekom na posljednji počinak ispratilo je više tisuća građana, među kojima su bili - uz Dražena Budišu i predsjednika Matice hrvatske Igora Zidića - cijenjeni intelektualci iz javnoga života, kao i pripadnici braniteljskih udruga iz Domovinskoga rata koji su sudjelovali u organizaciji potresnoga pogrebnog ceremonijala. Uz goričkoga župnika Antu Marića, molitvu na sprovodu predvodio je fra Josip Bebić, aktualni ravnatelj Dušobrižništva za Hr-

vate u inozemstvu Hrvatske biskupske konferencije. U Zvonkov grob spuštenu je gruda zemlje iz njegove rodne hercegovačke Gorice, a neutješnoj supruzi Julienne predan je hrvatski stijeg.

NEUTJEŠNA JULIENNE

Brigadir Bruno Zorica u oproštajnome govoru poručio je kako je Bušićeva smrt tragičan gubitak jedinstvenoga borca za slobodu Hrvatske i dostojanstven život, a protiv, kako je rekao, Titova diktatorskoga komunističkog režima. - Disident Bušić bio je lučonoša slobodarske misli, vlastitu slobodu žrtvovao je za slobodu drugih, a njegov neslomljiv duh tijekom 32 godine tamnice utkan je u slobodnu Hrvatsku - naglasio je brigadir Zorica, dodavši uz to da ne opravdava njegov čin prije 37 godina odnosno otmicu zrakoplova. No, njegova patnja za hrvatsku slobodu te način na koji je pozivao na zajedništvo Hrvata ono je što su u nje ga cijenili hrvatski branitelji iz Domovinskoga rata.

Nadahnutim riječima od Zvonka Bušića oprostio se gorički župnik fra Ante Marić, zahvalivši mu na zastupanju ideje o hrvatskoj samostalnosti te podsjetivši na njegovu neutješnu čežnju za povratkom u domovinu. Podsjetio je i na ustrajnost njegove supruge Julienne koja je bila s njime u najtežim trenucima života i sama robijajući za ideju slobodne Hrvatske. Rođena Amerikanka Julienne Eden Bušić tu je njihovu zajedničku životnu dionicu, koja je imala snagu antičkih drama, opisala u svojim nagrađivanim knjigama.

Nad njegovim grobom glumac Rene Medvešek pročitao je potresno pismo fra Jose Grbeše iz Chicaga, uz prisjećanje na zajedničke trenutke dok ga je taj naš američki misionar posjećivao kao osob-

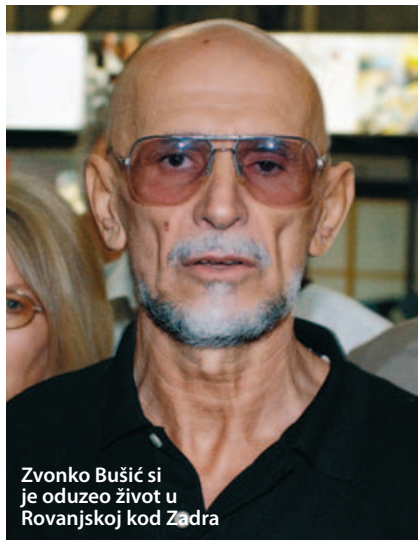
Zvonko (lijevo) nakon uhićenja u pariškoj zračnoj luci

ni ispovjednik, poručivši nam koliko je Bušić bio zaljubljen u Hrvatsku te uvijek govorio o njoj. Rekao je i kako mu se Bušić prvome javio kad je doznao da će biti pušten iz zatvora u Indiani gdje je služio dugogodišnju zatvorsku kaznu. Pomilovan je prije pet godina, a u Zagreb se vratio 24. srpnja 2008.

Klapa "Bratovština svetog Stjepana" u prigodnom tonu izvela je pjesme "Bože, o Bože moj", "Hercegovino" te "Croatio, iz duše te ljubim". Glumac Dragan Despot kazivao je pjesme uglednih hrvatskih književnika posvećene životnom djelu disidenta Bušića poput "Uskršnje molitve za Zvonka" Tomislava Marijana Bilosnića, ali i stihove Antuna Branka Šimića koje je obožavao pokojni Zvonko.

TEŠKO RAZOČARANJE

Od niza nekrologa posebnu snagu i objektivnost ima onaj iz pera Milana Ivkošića u kojem, uz ostalo, piše: "Zvonka Bušića ubio je njegov idealizam. Onaj što ga je činio stamenim više od tri desetljeća u američkom zatvoru i onaj koji se u domovini pretvorio u teško razočaranje. Premda je za mnoge ljevičare bio i ostao terorist, bio je iznimno senzibilan, osjetljiv na domovinu kao tako

Zvonko Bušić si je oduzeo život u Rovanjskoj kod Zadra

reći na jedini razlog svoga postojanja, ali razlog njegovan ne samo u uobičajeno shvaćenoj ljubavi za Hrvatsku, nego i u ljubavi za književnost i druge umjetnosti te u iznimnom obrazovanju. Tko je s njim razgovarao, mogao se uvjeriti da je duboko proniknuo u tajne različitih filozofija, svjetskih religija i manipulacija njihovim učenjima i porukama, u tajne svjetskih zavjera i interesa različitih politika i svjetonazora. S iznimnim moralnim i intelektualnim kapitalom pokušao je u Hrvatskoj ujediniti domoljubne politike, ali je manje-više svuda nailazio na male feudale koji se nipošto nisu htjeli odreći svojih beznačajnih stranačkih posjeda pa je na kraju odustao.”

- Tko je Zvonko Bušić? Za nas koji smo bili protiv svake Jugoslavije i za slobodnu i nezavisnu hrvatsku državu, on je hrvatski domoljub, istinski borac i sudionik u mukotrpnom i dugom procesu stvaranja današnje države Hrvatske, dok je za one koji su bili za Jugoslaviju ekstremist i terorist. Naime, 10. rujna 1976. godine Zvonko Bušić, njegova supruga

Julienne, Slobodan Vlašić, Petar Matanić i Frane Pešut oteli su američki civilni zrakoplov na liniji New York - Chicago u želji da uz pomoć letaka i medija informiraju svjetsku javnost o hrvatskim patnjama u Jugoslaviji. Zrakoplov je iz SAD-a odletio za Europu i sletio u Parizu. Nakon što je hrvatski proglas objavljen u američkom tisku, hrvatska petorka, kako smo Zvonka i njegovu skupinu u to vrijeme nazivali, predala se francuskim vlastima. Međutim, otmičari su, zajedno s još jednim letkom, na željezničkoj postaji *Grand Central* u New Yorku, ostavili i eksplozivnu napravu, o čemu su obavijestili policiju. No, pri demontiranju bombe jedan je policajac poginuo, a trojica su ranjena. Zvonko i njegova supruga osuđeni su na doživotnu robiju, a preostala trojica otmičara dobili su 30 godina, objašnjava nam Zvonkov vršnjak i suborac, ugledni američki publicist Zdranin Šime Letina.

OTMICA I POSLJEDICE

- Sedamdesete su na globalnome planu za hrvatsko pitanje bile po mnogočemu iznimno burne, i slučaj otmičara Zvonka Bušića ne bi se smio gledati izvan povijesnoga konteksta. Protiv Jugoslavije i za hrvatsku državu bili su u to vrijeme Hrvati raznih političkih struja i generacija, a ne samo emigracija iz 1945. - objašnjava povjesničar dr. sc. Ivan Čizmić.

Godinu dana prije 2. sabora Hrvatskoga narodnog vijeća u Bruxellesu, kao najutjecajnije hrvatske političke demokratske organizacije u emigraciji nakon Drugoga svjetskog rata, skupina naših

Supruga Julienne i sestra Zdenka tijekom pogreba

emigranata u SAD-u otela je zrakoplov. Ta je otmica bila posljedica toga što je američki tisak ignorirao proljećarski pokret u Hrvatskoj i više-manje podržavao beogradski režim. Otmičari su tražili da najveće američke novine objave njihov *Appeal to the American People* i posebnu deklaraciju. U njima su opisali hrvatsku borbu za slobodu. Tako su prisilili svjetske medije da pišu o hrvatskom pitanju. Nakon otmice TWA-ova zrakoplova na Zapadu i u Americi se puno pisalo o složenome hrvatskom problemu u sklopu Jugoslavije. Teško je reći koliko je taj čin zračnoga gusarstva (*air piracy*) koristio hrvatskom pitanju, govori povjesničar Ivan Čizmić, dodavši da je hrvatski tisak i većina hrvatskih organizacija u iseljeništvu načelno osuđivala terorističke akcije. Zbog čestih otmica zrakoplova i ostalih svjetskih aktivističkih skupina međunarodna javnost tada je oštro osuđivala svaki teroristički čin i držanje talaca. Hrvatski teroristički čin pao je u vrlo nezgodno vrijeme, ali se nije dogodio slučajno. Bilo je to 1976., kada je Amerika slavila svoju 200. obljetnicu neovisnosti. Skupina mladih hrvatskih rodoljuba, među njima i jedna Amerikanka, unatoč činjenici da za terorizam ne smije biti nikakvih opravdanja, željeli su tako upozoriti SAD da se i Hrvatska bori za neovisnost i da bi je Amerika trebala u tome podržati i izvući je iz okvira Jugoslavije.

Zvonko Bušić našao je vječno počivalište u Aleji hrvatskih branitelja na zagrebačkom Mirogoju između grobnice istaknutoga suborca za hrvatsku neovisnost Ante Brune Bušića, kojega je Udbin agent likvidirao u Parizu, dok mu je s desne strane grobnoga mjesta ministar obrane iz pobjedničkoga Domovinskog rata Gojko Šušak. ■

Bušić je pokopan na zagrebačkom groblju Mirogoj

ENG Prominent Croatian revolutionary Zvonko Bušić Taik (67), who committed suicide on September 1st, was laid to rest at Zagreb's Mirogoj cemetery in the presence of family and several thousand friends and admirers.

Vrhunac proslave jubilarne godine doseljavanja Hrvata

Ovaj skupni projekt pokazao je dobre odnose i zajedništvo pojedinih hrvatskih društva u Slovačkoj te može poslužiti kao uzor i drugim hrvatskim zajednicama u svijetu

Nastup Čunovskih bečara u Čunovu

Napisao: **Radoslav Janković** Snimke: **HKSS**

Lokalna Hrvatska kulturna društva (HKD) iz hrvatskih sela u okolici Bratislave - Čunova, Hrvatskoga Groba i Hrvatskoga Jandrofa, u suradnji s Hrvatskim kulturnim savezom u Slovačkoj (HKSS) priredila su manifestaciju pod nazivom "Hrvatski dani u Slovačkoj" koja se sastojala od tri smotre hrvatskoga folklora u svakom od navedenih sela. Na Danima su sudjelovale mnogobrojne folklorne grupe iz Hrvatske, Mađarske, Slovenije i Slovačke. Trodnevni projekt održan je pod pokroviteljstvom HKSS - krovne organizacije Hrvata u Slovačkoj. Financijski je cijeli projekt pokriven iz više izvora, uglavnom uz pomoć Ureda Vlade Republike Slovačke i njezina Odbora za nacionalne manjine, Državnoga ureda za Hrvate izvan RH i preko pojedinih lokalnih vlasti.

U HRVATSKOME GROBU

U ovome za Hrvate u Slovačkoj jubilarne ljetu proslave 480. godišnjice doseljavanja gradišćanskih Hrvata ovaj zajed-

nički projekt pokazao je dobre odnose i zajedništvo pojedinih hrvatskih društva u Slovačkoj te može poslužiti kao uzor i drugim hrvatskim zajednicama u svijetu. Manifestacija je počela u petak na večer u Čunovu. Na priredbi u Kulturnome

domu nastupio je domaći sastav Čunovski bečari, kao i gosti iz Slovenije KPD "Kovač Lija" iz Vuhreda. Priredbi je nazočio i veleposlanik RH u Slovačkoj Jakša Muljačić sa suprugom, načelnik općine Radblje od Dravi Alan Bukovnik, načelnik Hrv. Jandrofa Pavel Škodler i načelnica Čunova Gabriela Ferenčakova, koji su se nakon programa dogovorili da će intenzivirati suradnju svojih općina.

U subotu prijepodne HKSS organizirao je posjet *Muzeju kulture Hrvata u Slovačkoj* u Devinskome Novome Selu za sve gostujuće KUD-ove. U subotu na večer program je nastavljen s *Hrvatskim danom* u Hrvatskome Grobu, na kojem su osim već spomenutih KUD-ova nastupili domaća pjevačko-tamburaška grupa "Hrvatanka" i dječja grupa "Mala Hrvatanka" te gosti iz Hrvatske KUD "Branimir" iz Benkovca i Tamburaški orkestar "Dr. Antun Barac" iz Grižana. U sklopu ove priredbe načelnik Hrvatskoga Groba

Hrvatska misa u Hrvatskom Jandrofu

Potpisivanje povelje o prijateljstvu općina

Miroslav Marynčák i zamjenik gradonačelnika Benkovca Frane Topić potpisali su Pismo namjere za uspostavu prijateljske suradnje, isto kao u nedjelju kada je grad Benkovac potpisao sličan ugovor i s Hrvatskim Jandrofom.

U ČUNOVU

Prije početka svakoga Hrvatskog dana služena je u svakome selu sveta misa na hrvatskome jeziku na kojoj su sudjelovali gosti. Tako su na misi u Čunovu nastupili njihovi gosti iz slovenskoga Vuhreda, u Hrvatskome Grobu KUD Branimir iz Benkovca te u Hrvatskome Jandrofu Tamburaški orkestar "Dr. Antun Barac" iz Grižana koji je nakon mise u crkvi sv. Mikule održao koncert duhovne i klasične glazbe. U nedjelju na večer bilo je finale ove manifestacije kad je održan 11. festival zborova na kojem su nastupala sva spomenuta društva iz inozemstva, kao i Mješoviti zbor iz Ugarskoga Staroga Grada (Mosonmagyaróvár) te domaća Dječja folklorna grupa "Ljuljanka", Tamburica Konjic i Muško pjevačko društvo Hrvatski Jandrof. Ovaj festival uveličali su mnogi uzvanici od kojih izdvajamo veleposlanika HR u Slovačkoj

Pjevači i tamburaši iz Hrvatskog Jandrofa

Gosti iz Benkovca na Hrvatskom danu

Jakšu Muljačića, Ivanu Goranić i Dubravku Severinski iz Državnoga ureda za Hrvate izvan RH, ravnatelja Hrvatske matice iseljenika Marina Knezovića i njegovu suradnicu Mariju Hećimović. Već sam broj posjetitelja pojedinih smo-

tra hrvatskoga folkloru u ova tri dana možemo smatrati velikim uspjehom jer je svaka priredba bila jako dobro posjećena, a ukupan broj posjetitelja je veći od tisuću. Samo u Hrvatskome Jandrofu priredbu je pratilo više od 600 posjetitelja.

Brojna publika prati Festival u Hrvatskom Jandrofu

U HRVATSKOME JANDROFU

Hrvatski dani predstavljaju treću veliku prezentaciju hrvatske manjine u Slovačkoj u ovoj 2013. godini, uz već održan 25. festival hrvatske kulture u Devinskome Novom Selu, kao i Festival "Dobrodošli" u Bratislavi.

Ovom manifestacijom završena je prezentacija slovačkih Hrvata na otvorenome prostoru u jubilarnoj godini, ljetu u kojem Hrvati u Slovačkoj, kao i svi drugi gradišćanski Hrvati koji danas žive u Austriji, Mađarskoj, Češkoj i Slovačkoj, slave 480. godišnjicu početka svoga doseljavanja na područja na kojima i danas žive. ■

ENG Working in collaboration with the Croatian Culture Federation in Slovakia, local Croatian culture associations from ethnic Croatian villages near Bratislava staged the Croatian Days in Slovakia.

Upoznati Hrvatsku – zemlju, ljude, jezik...

Vrlo mladi polaznici koji su ove godine ne samo brojčano prevladavali, već i pokazali visok stupanj motiviranosti za učenjem jezika svojih predaka, dali su ovogodišnjoj Sveučilišnoj školi posebnu draž i još jednom potvrdili vrijednost ovoga tradicionalnog programa HMI-ja i Sveučilišta u Zagrebu

Razgled Zagreba započeo je na Trgu bana Jelačića

Napisala: Lada Kanajet Šimić

Raspjevano je ove godine bilo u Grešnim goricama ponad slikovitoga Desinića gdje se, nakon razgleda dvorca Trakošćana, već tradicionalno okupe studenti i profesori Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture željni

dobroga zagorskog *obeda*. Naime, kako svake godine jezične skupine imaju simbolične nazive (a izredali su se nazivi hrvatskih rijeka, suvenira, književnika, kulturnih spomenika, poznatih hrvatskih proizvoda...), došao je red i na hrvatske glazbene skupine. Krajem predzadnjeg, trećeg tjedna škole, zadatak svih skupina je da za izlet u Hrvatsko zagorje

pripreme zanimljive prezentacije o nazivima svojih grupa. I tako su u Grešnim goricama, uz *domaći* Kvartet Gubec, nastupile skupine i iz ostalih krajeva Lijepe Naše - Dubrovački trubaduri, Klapa Maslina, Gustafi i Zlatni dukati.

ZAGORJE I PLITVICE

Osim izleta u Zagorje, organiziran je i izlet na Plitvička jezera koji je prema anketama prošlogodišnjih škola uvijek ocijenjen najboljim ocjenama. Uz izlete, sastavni dio programa kulture bila su i predavanja o hrvatskome identitetu i hrvatskoj povijesti, a multimedijalno predavanje o Domovinskom ratu, uz prednošenje mnogobrojnih objekata koji su bili izloženi na prošlogodišnjoj izložbi, organizirano je u Hrvatskome povijesnom muzeju. Većernji događaji, obogaćeni raznim kulturnim događajima, okrunjeni su svečanim koncertom u organizaciji Hrvatske matice iseljenika, a uz pjesme, plesove i običaje polaznici škole proputovali su cijelu Hrvatsku. Osim klasičnoga razgleda Zagreba, s posebnim oduševljenjem doživljena je noćna tura pod nazivom Tajne Griča u

Kvartet Gubec predstavlja svoju skupinu

Svečana večera, pjesma, ples, proslava rođendana...

Zajednička fotografija u dvorcu Trakošćan

kojoj su, uz pomoć Marije Jurić Zagorke i drugih poznatih likova iz hrvatske književnosti i povijest, polaznici upoznali Gornji grad na drukčiji način. Na zajedničkoj svečanoj večeri, uz hrvatske specijalitete, pjesmu, ples, slavilo se čak devet rođendana.

Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture tradicionalni je program Hrvatske matice iseljenika i Sveučilišta u Zagrebu, pažljivo stručno profiliran i već godinama prepoznatljiv program u akademskim i drugim krugovima kako u Hrvatskoj tako i u inozemstvu. Škola je namijenjena mladeži hrvatskoga podrijetla i svim drugim studentima koji žele upoznati Hrvatsku, steći ili proširiti svoje znanje o njoj, naučiti ili usavršiti hrvatski jezik, a ove godine održavala se od 22. lipnja do 19. srpnja. Uz već spomenuti program kulture, akademski jezični program obuhvaća 110 školskih sati nastave, nakon koje studenti koji uspješno polože ispite dobivaju diplomu Sveučilišta u Zagrebu, svjedodžbu s upisanim ocjenama i potvrdu o 8 ECTS bodova.

33 POLAZNIKA

Ovogodišnjih 33 polaznika stiglo je iz 14 europskih i prekooceanskih zemalja (Danska, Francuska, Hrvatska, Italija, Luxembourg, Mađarska, Njemačka, Španjolska, Švedska, Švicarska, Australija, Brazil, Kanada, SAD), a motivi dolaska su raznoliki.

Nakon što je završila on-line tečaj hrvatskoga jezika HiT – 1 prije dvije godine, Margaret Marshich Garota došla je iz SAD-a u Hrvatsku nastaviti tečaj *uživo*, ali i posjetiti rodni žumberački kraj svoga djeda. Za vrijeme održavanja škole bila je pozvana kao počasni gost u djeđovo rodno mjesto. "Na svečanosti sam imala prilike govoriti hrvatski, ali i do-

živjeti tradiciju svojih predaka što je na mene ostavilo predragocjen kulturni i duboki osobni trag", emotivno je doživjela taj susret Margaret.

ČETIRI PRELIJEPA TJEDNA

Također zanimljivu osobnu priču ima kanadska Hrvatica Mirjana Sajko. Nju je u školu dovela - ljubav. Došavši lani u posjet Hrvatskoj, upoznala je budućeg muža i sada je u fazi preseljenja. Iako joj je znanje hrvatskoga solidno, za živjeti u Hrvatskoj i pronaći posao treba svladati i višu razinu.

Iako je uz Margaret i Mirjanu bilo još nekoliko starijih polaznika, brojčano su prevladavali vrlo mladi polaznici što je ovogodišnjoj školi dalo posebnu draž. Tako su prijateljevali braća Luka i Nicola Marcich iz SAD-a, njihovi rođaci

Larissa Marie i Anthony John Marcich, Veronika Šuto iz Brazila, Lukas Grubelich iz Australije i svi ostali mladi potomci hrvatskih iseljenika, ponosni na svoje zajedničko podrijetlo. U trenucima odmora između intenzivne jezične nastave i bogatog programa kulture, za koje su pokazali visok stupanj motiviranosti, šetali su se popularnom Tkalčom, zabavljali na Jarunu, a jedna skupina čak se popela i na poznato zagrebačko izletište – Sljeme.

Osim stečenog znanja i lijepih uspomena, o četiri prelijepa tjedna svjedočit će i trinaesti broj novina *Sveučilišnih obavijesti* koje se mogu vidjeti na internet-skoj stranici Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture na Facebooku <http://www.facebook.com/sveucilisna.skola>. ■

Proučavanje makete grada

ENG The University School of Croatian Language and Culture is a traditional programme organised by the Croatian Heritage Foundation and the University of Zagreb targeted to youth of Croatian extraction and all other students wishing to learn more about Croatia and to learn or perfect their knowledge of the language.

ANTE ZORICA TREĆI PUT SLAVODOBITNIK SINJSKE ALKE

SINJ - Ante Zorica slavodobitnik je ovogodišnje 298. sinjske alke koju je osvojio s ukupno sedam punata - sridom u prvoj i trećoj trci te pogotkom u jedan u drugoj trci. Dvadesetdevetogodišnjem alkaru Zorici, upravnom pravniku iz Hrvaca, to je treća osvojena Alka nakon 2009. i 2011.

Ovaj pripadnik alkarske obitelji Zorica – stric mu je Ivan, dugogodišnji alkar i alaj-čauš s jednim slavodobitničkim plamencom, a bratić Ivo aktualni zamjenik alaj-čauša – debitirao je u pratnji barjaka 2005. godine, a od 2008. godine je alkar kopljanik. Do trećega slavodobitničkog plamenca Zorica je došao jašući na konju Kulčar iz KK Vreba.

Čestitajući slavodobitniku, alkarski vojvoda Ante Vučić na koplje junaka privezao je plamenac hrvatske trobojnice, znamenje pobjede, koje će slavodobitnik pronijeti ulicama Sinja. Čestitao mu je i predsjednik RH Ivo Josipović, pokrovitelj Sinjske alke, darujući slavodobitnika sabljom i zlatnim prstenom s hrvatskim grbom, a njegova momka kuburom i srebrnim prstenom. Uz te darove, Zorici je pripala i novčana nagrada od 40.000 kuna.

Za 298. alku natjecalo se 17 alkara kopljanika, od kojih je 16 ušlo u treću trku, pet s po četiri punta iz prethodnih trka. U sve tri trke bilo je ukupno devet pogodaka u sridu.

Uz trkalište se okupilo oko 10.000 posjetitelja, među kojima i general Ante Gotovina.

Alki su prethodile trke za Baru i Čoju, u kojima su pobijedili Alen Filipović Grčić i Mladen Vučković.

KONFERENCIJA ULAGAČA U SPLITU

SPLIT - Na zahtjev hrvatskih iseljenika, splitski ured HMI-ja prošle godine započeo je organiziranje susreta ulagača u suradnji s Gospodarskom komorom Dalmacije, Splitsko-dalmatinskom županijom i Gradom Splitom, koji su rado prihvatili tu ideju. Budući da je prošlogodišnji susret dobro prošao, iseljenici su poželjeli novi ove godine. Pod nazivom *Sada je vrijeme za ulaganje* ovogodišnja konferencija otvorena je 2. rujna u Gospodarskoj komori Dalmacije.

Nazočnima se prva obratila Jadranka Radovanić, predsjednica Komore za Dalmaciju, a nakon nje i Nadan Vidošević, predsjednik Hrvatske gospodarske komore. U prvome dijelu programa govorili su još i župan Zlatko Ževrnja, Branka Bezić Filipović u ime Hrvatske matice iseljenika, zamjenik gradonačelnika Splita Goran Kovačević i pomoćnica ministra Gorenka Bulj iz Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije.

Drugi dio programa preuzela je struka. Iz Ministarstva gospodarstva govorile su Diana Krčmar i Sanela Bosanac, a iz splitskoga MUP-a Diana Jakšić koja je predstavila Zakon o strancima. Zatim je Gunther Neubert iz Njemačko-hrvatske komore iz Zagreba govorio o iskustvima ulaska na hrvatsko tržište. Na kraju je Branko Ora predstavio županijske industrijske zone, koje su sudionici konferencije posjetili u poslijepodnevnom satima. Nakon završetka ovakvog skupa uvijek se pita za rezultate. Već su sastanci koji su prethodili konferenciji pokazali da će rezultata biti. Također će neki od ozbiljnih investitora doći kasnije jer je teško odrediti datum koji bi svima odgovarao. Međutim, svi su mišljenja da su ovakve konferencije potrebne jer se uspostave kontakti, dobiju se korisne informacije i odgovori na razna pitanja. Također, omogućeni su razgovori među pojedinim tvrtkama.

Nevezano uz gospodarstvo, lijep je osjećaj da se iseljeništvu vraća povjerenje u hrvatske institucije što se vidi po sve većem odzivu na splitsku konferenciju. (*HMI Split*)

Asimilacija i znanje hrvatskoga jezika najveći problemi

“Kao predsjednik, uvijek sam se zalagao za ravnotežu između regija, da nas raznolikost i šarolikost hrvatskih zajednica u Mađarskoj ne razdvaja, da ne bude nitko veći ili manji Hrvat od ostalih”, naglašava Joso Ostrogonac

Snimke: Hrvatski glasnik

Predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac dugi niz godina obavlja svoju predsjedničku dužnost nastojeći ovoj važnoj hrvatskoj udruzi sačuvati onu ulogu u životu hrvatske zajednice u Mađarskoj koju je i dobila na dan svoga utemeljenja. Rođen je u hrvatskoj obitelji u selu Gari u mađarskome dijelu Bačke. Učiteljsku diplomu stekao je u Pečuhu, a visoko obrazovanje dovršio u Budimpešti na Sveučilištu “Eötvös Loránd”. Zaposlen je u Baji u Vancaškoj osnovnoj školi gdje predaje hrvatski jezik i povijest, a od 1994. godine obavlja i funkciju ravnatelja škole. Uz školske obveze uspijeva biti i aktivan sudionik te suorganizator političkih i kulturnih događaja u gradu Baji, kao i u hrvatskoj manjinskoj zajednici u Mađarskoj. Član je skupštine Hrvatske državne samouprave, kao i Mješovitog odbora za zaštitu manjina Republike Hrvatske i Republike Mađarske.

Savez Hrvata u Mađarskoj osnovan je 1990. godine. Kakva je bila uloga Saveza tada, a kakva je danas?

- Savez je bio prva neovisna krovna organizacija svih Hrvata koji žive diljem Mađarske. Sve do osnivanja Hrvatske državne samouprave, Savez je imao najvišu društveno-političku ulogu i zastupao interese hrvatske manjine kako u Mađarskoj tako i u Hrvatskoj. Prema prihvaćenom Statutu, Savez je svoj djelokrug obavljao i danas obavlja u šest ravnopravnih regija: Bačkoj, Baranji, Budimpešti i Peštanskoj županiji, Gradišću, Podravini i Zalađskoj županiji. Sve do 1994. godine Savez je aktivno sudjelovao u društveno-političkim promjenama Republike Mađarske. Kao najvažnije treba spomenuti izradu manjinskoga zakona, narodnosni samoupravni sustav, novi hrvatski školski sustav, osamostaljenje hrvatskih narodnosnih medija, izdavačku djelatnost, izgradnju Hrvatske osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma u Budimpešti, potpisivanje Sporazuma o zaštiti mađarske manjine u RH i hrvatske manjine u RM u Osijeku 1995. godine i, naravno, maksimalnu potporu našoj matičnoj domovini u teškim godinama borbe za osamostaljenje.

Na kojoj razini se događa suradnja Hrvatske državne samouprave i Saveza?

- Godine 1994. osnovane su prve mjesne hrvatske samouprave, a početkom 1995. godine i Hrvatska državna

samouprava. Savez je maksimalno potpomagao ovaj proces, ali je vodio brigu i o samome sebi. Najsvjesniji članovi i čelnici Saveza uložili su puno napora da se Savez sačuva i da se reformira u krovnu civilnu, dakako nevladinu udrugu. To nije bilo lako jer tadašnja mađarska vlast teško je mogla shvatiti što će Hrvatima dvije državne organizacije. To pitanje postavilo se i na sjednicama Mješovitoga odbora za manjine gdje smo dobili veliku potporu hrvatskih predstavnika kako bi se Savez sačuvao. Došlo je do burnih kongresa, državnih sastanaka, no uspjeli smo sačuvati zajedništvo i prihvatili novi Statut, koji je dao zeleno svjetlo za opstanak Saveza. Od samih početaka smatramo da nam je najvažniji strateški partner Hrvatska državna samouprava. Podupiremo rad i ciljeve Samouprave kao što je izgradnja kulturne autonomije, preuzimanje hrvatskih škola i institucija u njihovo vlasništvo, zastupstvo u Parlamentu, aktivno sudjelovanje na državnim, županijskim i lokalnim izborima itd. Stoga s pravom očekujemo da i Samouprava pomogne u našem radu, u primjeni naših načela. Naravno, imamo niz programa i kulturnih priredaba koje zajednički organiziramo. Kao najveću priredbu mogu spomenuti Državni dan Hrvata, koji se održava svake godine u nekoj drugoj našoj regiji i to u mjesecu studenome kada se obilježava “rođendan” Saveza. Prema utvrđenome postotku Savez i Samouprava zajednički upravljaju i nadziru rad Neprofitne izdavačke kuće *Croatice* i njezinih tijela te zajednički biraju ravnatelja *Croatice*, kao i glavnoga urednika Hrvatskoga glasnika. Možda se i toj dobroj suradnji može zahvaliti da nas u Hrvatskoj i Mađarskoj smatraju kao najbolje organiziranu hrvatsku manjinu.

Na Hrvatskom danu u Dušniku

Vi se nalazite na mjestu predsjednika gotovo od njegova utemeljenja. Što po Vašemu mišljenju Savez predstavlja za hrvatsku zajednicu u Mađarskoj?

- Od 1993. godine sam predsjednik Saveza. Dakle, u posljednjih dvadesetak godina puno toga sam doživio i preživio. Sa svojim najbližim suradnicima i kolegama najviše truda sam ulagao da se Savez ne raspadne, da sačuvamo jedinstvo i dobru suradnju između regija. To nije bio lagan posao, a ni danas nije. Savez u prvome redu okuplja pojedince i hrvatske kulturne udruge, a prema svojim skromnim materijalnim mogućnostima daje im potporu za organiziranje kulturnih programa. Često se postavlja pitanje treba li Savez zadržati sadašnju organiziranost ili se pretvoriti u Savez hrvatskih kulturnih udruga, što bi onda predstavljalo nešto sasvim novo. Na posljednjem kongresu većina delegata je glasovala da Savez ostane ovakav kakav je od samog osnutka: krovna udruga pojedinaca i hrvatskih udruga.

Koja su glavna tijela Saveza i kako se biraju?

- Najviše tijelo Saveza je Državno predsjedništvo s predsjednikom i dopredsjednikom na čelu. U Predsjedništvu su zastupljene sve navedene regije. To znači da rad Saveza koordinira, određuje, planira i izvršava osam članova koje bira Državna skupština (ne-

kada Kongres). Nadzorni odbor ima tri člana, a zadatak mu je da nadzire rad i gospodarenje Savezom. Svake godine saziva se Državna skupština na kojoj svaki redoviti član Saveza može dati svoje mišljenje, prijedloge ili postaviti pitanja. Ovdje se prihvataju godišnja izvješća, radni planovi, mijenja se Statut, a govori se i o personalnim pitanjima. Svi dužnosnici u Savezu rade volonterski, plaće i honorara nema.

Tko može biti član Saveza, koliko ih ima i kako pridonose provedbi programa Saveza?

- Član može biti svaki pojedinac ili hrvatska kulturna udruga koja prihvaća Statut, ciljeve i zadatke Saveza. Članovi su dužni plaćati godišnju članarinu koja iznosi 2.400 forinti za pojedince, 5.000 forinti za udruge.

Kako organiziranost na regije pridonosi radu Saveza?

- Treba istaknuti da svaka regija njeguje svoju kulturnu baštinu, svoj dijalekt, svoje interese. U njima žive Bunjevci, Šokci, Gradišćanci, Bošnjaci, Podravci, Pomurci, Raci... - štokavci, kajkavci i čakavci. Iz navedenog se može zaključiti da pripadnici svih navedenih skupina žive i u Republici Hrvatskoj. Kulturna baština nam je raznovrsna, bogata i prisutna je na ovim prostorima Mađarske već 300 - 400 godina. Sve što nas spaja jest činjenica da smo svi Hrvati i da pripada-

mo širokom stablu hrvatskoga naroda. Kao predsjednik, uvijek sam se zalagao za ravnotežu između regija, da nas raznolikost i šarolikost ne razdvaja, da ne bude nitko veći ili manji Hrvat od ostalih.

Nedavno je usvojen plan rada Saveza, možete li nam ga predstaviti?

- Godišnji plan rada sastavlja Predsjedništvo, a odobrava ga Državna skupština. Za ovu godinu predvidjeli smo niz priredaba. Tu bih mogao spomenuti Savezov Državni dan Hrvata, koji je održan u svibnju ove godine u Baji. Na toj gastronomsko-kulturnoj priredbi bili su nazočni najbolji kuhari iz skoro svih regija, koji su predstavili svoja kuhana i pečena jela, a na otvorenoj pozornici nastupile su hrvatske kulturne grupe, pjevački zborovi i tamburaški sastavi. Na kraju je održan i koncert Miroslava Škore. Ova priredba bila je posvećena priključivanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. Tu još treba spomenuti i Božićni koncert koji će biti u prosincu u Pečuhu, kao i Državni dan Hrvata, a domaćin će ovom prigodom biti Bačka. Uz to, svaka naša regija organizira svoje priredbe vezane uz razne obljetnice važne za hrvatsku zajednicu, tradiciju, vjeru, razna dječja natjecanja, nastupe kulturnih grupa itd. Cijele godine imamo bogate i raznovrsne kulturne programe.

Josip Ostrogonac je već 20 godina na čelu Saveza

Kako se financira Savez?

- Savez novac dobiva izričito preko natječaja. Natječaji se raspisuju i za funkcioniranje Saveza i za kulturne priredbe državnoga karaktera. Sudjelujemo i na natječajima koje raspisuje matična domovina preko Veleposlanstva RH u Budimpešti i Generalnoga konzulata u Peču. Drugi dio sredstava čine članarine.

Kolika je važnost Saveza kada je u pitanju strategija predstojećih izbora za narodnosne samouprave?

- Savez je na prošlim, a i na prethodnim izborima odigrao važnu političku ulogu. Kao inicijator postavljao je manjinske liste, na mjesnim, županijskim i državnim izborima. Zahvaljujući svojoj aktivnosti, na tim izborima najviše zastupničkih mjesta u navedenim samoupravama dobili su kandidati Saveza. Kao primjer mogu istaknuti da su u sadašnjemu mandatu Skupštine Hrvatske državne samouprave svi zastupnici stekli mandate s liste Saveza. Predsjedništvo se već sada ozbiljno priprema za sljedeće izbore. Svakako ćemo ponovno pokrenuti naše biračke liste. U tijeku je promjena biračkoga zakona, a priprema se i nova narodnosna strategija koju će vjerojatno mađarski Parlament prihvatiti u jesen ove godine. Savez je član Okrugloga stola za ljudska i manjinska

pitavanja, gdje imamo pravo reći svoje mišljenje i dati prijedloge. Godine 2014. imamo šansu dobiti i parlamentarnoga zastupnika, ali i oko toga trebamo puno truda uložiti kako bismo bili uspješni.

S kojim problemima se suočava hrvatska zajednica i kako vidite njezinu budućnost?

- Najveći problem nam je asimilacija i znanje materinskoga jezika. U novoj narodnosnoj strategiji Mađarske svakako treba staviti na prvo mjesto školstvo i nastavu narodnosnoga jezika, od vrtića do visokog školstva. Puno se polaže na njegovanje tradicije, običaja i kulturne baštine, ali tendencija je da mladi naraštaji koji sviraju, pjevaju hrvatske pjesme i plešu hrvatske plesove slabo znaju hrvatski jezik te ne znaju sadržaj teksta koji pjevaju. Ulogu u očuvanju i njegovanju materinskoga jezika i nadalje trebaju imati kulturno-prosvjetne institucije jer, na žalost, obitelj više ne igra tako veliku ulogu kao prije 20 - 30 godina, iako bi trebala. A u tijeku je i globalizacija pa postoji mogućnost da će jezici manjinskih zajednica izvan matične domovine izumrijeti. Što se tiče budućnosti, trebamo se prilagođavati novim uvjetima, novim izazovima. Ako smo uspjeli sačuvati sve ono što je naše i u najtežim povijesnim vremenima, vjerojatno ćemo to uspjeti i u predstojećem razdoblju.

Sa prijateljima na Bajskoj fišijadi

Kako ocjenjujete suradnju s Republikom Hrvatskom?

- Suradnja s Hrvatskom svakoga dana je bolja. Na tom polju puno nam pomaže hrvatska diplomacija u Mađarskoj, kao i Turistička zajednica Republike Hrvatske u Budimpešti. Dobra je tendencija da hrvatski političari prigodom službenoga posjeta mađarskim kolegama uvijek nađu vremena da se sastanu i s predstavnicima hrvatske zajednice. To čine i u prilici kada mi sami organiziramo naše važne priredbe kao što je Državni dan Hrvata, gdje su redovito nazočni predsjednici dviju republika i ostali visoki gosti. Savez je član Mješovitoga odbora za manjine, gdje je također u prilici izraziti svoje potrebe i svoje mišljenje. Sa žaljenjem moram konstatirati da je novčana potpora države Hrvatske jako skromna, iako smo svjesni da je u tijeku gospodarska kriza i recesija. Svakako očekujemo da ulazak Republike Hrvatske u Europsku zajednicu otvori novo razdoblje naših tradicionalno dobrih veza i suradnje. ■

ENG Joso Ostrogonac is the long-time president of the Federation of Croatians in Hungary and has been working for many years to continue this key association's important role in the life of the Croatian community in Hungary.

Škola u znaku zlatnoga jubileja

Ovogodišnja Škola folklor obogaćena je dugo očekivanim novim nastavnim sadržajem: predavanjem o plesovima gradišćanskih Hrvata, koje je zaokružilo i dopunilo sadržaje vezane uz tradicijsku kulturu Hrvata koji žive u susjednim zemljama

Polaznici uče gradišćanskohrvatske plesove

Tekst i fotografije: **Srebrenka Šeravić**

Ljetna škola hrvatskoga folklor Hrvatske matice iseljenika proslavila je ovoga ljeta svoj pedeseti rođendan. Školu folklor i njezin jedinstveni program utemeljio je 1963. godine velikan hrvatske folkloristike dr. Ivan Ivančan, istaknuti hrvatski etnokoreolog i znanstvenik. Od tada pa sve do danas održavale su se Ljetne škole hrvatskoga folklor kontinuirano svake godine, u različitim turističkim mjestima diljem jadranske obale, a tijekom proteklih desetljeća izmijenilo se puno generacija polaznika, na tisuće folklornih plesača i svirača iz svih dijelova svijeta.

ZASLUŽENE OVACIJE

Ovogodišnja jubilara Ljetna škola folklor obogaćena je dugo očekivanim novim nastavnim sadržajem: predavanjem o plesovima gradišćanskih Hrvata. Uz dosadašnja predavanja o plesovima Hrvata u Bosni i Hercegovini, Vojvodini i Mađarskoj, poduke o plesovima i glazbi gradišćanskih Hrvata zaokružila

je i dopunila sadržaje vezane uz tradicijsku kulturu Hrvata koji žive u susjednim zemljama. Predavač Štefan Novak, voditelj ansambla gradišćanskih Hrvata "Kolo Slavuj" iz Beča, sjajno je predstavio ovu plesnu tematiku i na kraju svoga predavanja dobio zaslužene ovacije svih plesača. Bili smo posebno počašćeni dolaskom Petra Tyrana na ovo predavanje, glavnoga urednika Hrvatskih novina, tjednika gradišćanskih Hrvata, te njegovih suradnica, članica Hrvatskog akademskog kluba iz Beča.

Protekla Ljetna škola folklor bila je posvećena plesovima, pjesmama, narodnim nošnjama i glazbalima gorske odnosno sjeverozapadne Hrvatske. Tijekom punih deset dana nastave učilo se i plesalo uistinu puno, obuhvaćeno je i Međimurje i Podravina, Hrvatsko zagorje i zagrebačko Prigorje, karlovačko Pokuplje i Gorski kotar te Istra. Iz svakoga kraja deseci plesova i napjeva, trebalo je sve to zapamtiti i pribilježiti. Pa onda i predavanja o narodnim nošnjama toga područja, satovi pjevanja, teorijska predavanja... Uz voditelja škole prof. Andriju Ivančana, koji je i sam održao određena

plesna predavanja, treba istaknuti i njegove suradnike predavače, vrsne istraživače i poznavatelje plesova pojedinih krajeva: Senku Jurinu (Hrvatsko zagorje), Nerinu Štajner (Istra), Miru Kirinčića (Karlovačko pokuplje i Jaskansko prigorje i polje). Prof. Josip Forjan podučavao je narodne nošnje, prof. Kristina Benko Markovica pjevanje, a dr. Goran Oreb plesna područja, povijest plesa, metodiku treninga plesača i osobitosti hrvatskih folklornih plesova. Svakako treba spomenuti i glazbenoga korepetitora Antuna Kotteka koji je glazbom popratio sva plesna predavanja.

IZNIMNO MNOGOBROJNI TAMBURAŠI

Osim plesača na ovoj Ljetnoj školi folklor učili su i svirači. Tamburaška grupa ovoga ljeta bila je iznimno mnogobrojna, čak dvadeset polaznika odlučilo se za sviranje tambura. Ovaj rekordan broj tamburaša okupila su dvojica vrsnih tamburaških pedagoga, mladi profesor Tibor Bün, voditelj tamburaškoga odjela,

Prof. Andrija Ivančan s gostom iz Austrije Štefanom Novakom

Svi polaznici Škole na okupu

i gost predavač maestro Siniša Leopold, šef dirigent Tamburaškoga orkestra Hrvatske radiotelevizije. Njih dvojica obavili su doista sjajan posao stvorivši do kraja škole izvrstan tamburaški orkestar koji je bio u stanju odsvirati i najzahtjevnije partiture tamburaške glazbe. Treću grupu, svirače tradicijskih glazbala, podučavao je Vjekoslav Martinić. Njegovi su svirači izvrsno savladali svirku na lijerici, tamburi samici, mihu, gajdama...

Sve to održavalo se u hostelu "Zadar" Hrvatskoga ferijalnog saveza u Boriku kraj Zadra gdje je Škola folkloru ovoga ljeta bila smještena. Uz kvalitetne radne uvjete i dobar smještaj neizostavno treba spomenuti i blizinu lijepe plaže koju su naši polaznici maksimalno koristili,

u pauzama predavanja za kupanje i sunčanje, a u kasnijim večernjim satima za druženja uz pjesmu i tambure...

I ovogodišnju Ljetnu školu hrvatskoga folkloru posjetio je Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave iz Mađarske, priredivši još jednu nezaboravnu zabavu "Hepijadu" i počastivši delicijama Hrvata iz Mađarske polaznike i predavače te mnoge goste koji su nam se pridružili na terasi hostela.

BLISTAVI KRAJ ŠKOLE

Svaki dan nastave i druženja na Ljetnoj školi folkloru bio je poseban i prepun događaja i pozitivnih osjećaja. Tome su posebno pridonijeli sami polaznici, njih šezdeset i troje, koji su od prvoga trenut-

ka svoga dolaska na ovogodišnji program stvorili veselu i prijateljsku atmosferu. A došli su odasvuda: iz Slovačke, Mađarske, Austrije, Njemačke, Bosne i Hercegovine, Vojvodine, Sjedinjenih Američkih Država, cijele Hrvatske... Najmlađi polaznik imao je tek 13 godina.

Dobro, lijepo i pozitivno ozračje koje je ispunilo svaki trenutak ove jubilarne Ljetne škole folkloru zablistalo je i na njezinu kraju, na svečanome završnom koncertu koji je održan u subotu 10. kolovoza uvečer na terasi hostela "Zadar". Bio je to koncert za pamćenje, briljantan nastup mladih plesača i svirača koji su predstavljajući sve ono što su naučili unijeli u to svu svoju radost i ljubav prema hrvatskome folkloru. ■

Ove su godine posebno brojni bili tamburaši

Hostel "Zadar" u Boriku

ENG This year's jubilee 50th Summer School of Folklore was staged in Borik near Zadar. Also on this year's course schedule were the dances of Gradišće (Burgenland) Croats.

DUJE BALAVAC U MOLISEU

U prostorijama *Caffe letterario* u Mundimitru, moliškohrvatskome gradiću u Italiji, otvorena je 1. kolovoza izložba pod naslovom *100 godina Duje Balavca* koja govori o prvome splitskome satiričnom časopisu. Izložba je autorski rad Ingrid Poljanić iz Gradske knjižnice Marka Marulića u Splitu, a prikazana je s uspjehom u hrvatskim zajednicama u Europi već deseti put. Izložba prikazuje Split s početka 20. stoljeća koji je imao sve karakteristike središta kulture i pojavljivanje ovakvog časopisa bilo je logičan slijed novih ideja koje su donosili splitskih studenti iz gradova u kojima su se školovali, poput Graza, Beča, Pra-

ga, Padove i Rima. Na panoima izložbe vidimo i neprolaznost problema u gradu Splitu koji su vezani uz urbanizam, kulturu, čistoću... U ime HMI-ja nazočnima se obratila Branka Bezić Filipović, a zajedno s autoricom izložbu je u ime *Fundacije Piccolli* otvorio Antonio Sammartino, čime je započeo niz događaja u sklopu ljetne manifestacije *Lito s nami, lipo s nami*.

IZLOŽBA FRANCISCA GUTIERREZA

Francisco Gutierrez rođen je u Antofagasti 1963. godine, na području čileanske pustinje Atacame, poznate po rudnicima bakra i srebra i po velikom broju hrvatskih iseljenika. Studirao je arhitekturu na *Universidad Catolica del Norte de Chile*. Tijekom studija i u hrvatskom okruženju postao je zainteresiran za europsku kulturu, pokrenuli su mu se nomadski geni te je otputovao u Europu. Oduševili su ga London, Madrid, Rim i na kraju posebno Split koji ga vezuje uz korijene njegove supruge Marije. Split ga vraća u djetinjstvo koje su oboje proveli u Antofagasti, na moru. Zato se u Splitu osjeća kao doma jer ga ispunjavaju morski krajolici, boje i mirisi.

Francisco Gutierrez naselio se s obitelji u Londonu jer tamo radi kolekciju slika starih pubova, zgrada koje želi oteti zaboravu i propadanju. Kao arhitekt, posebno je inspiriran vedutama gradova i zgrada. Inače, slikati je započeo još u Čileu i to u tehnikama ulja i akrilika, da bi se kasnije okušao i u kombiniranim tehnikama crteža s akvarelom i tintom.

Splitskoj publici predstavio se izložbom pod naslovom "Iskustvo sa svjetlom" koja je otvorena 26. kolovoza u Grdskoj knjižnici Marka Marulića u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika. U ime Matice nazočnima se obratila Branka Bezić Filipović, a u ime knjižnice izložbu je otvorila Ingrid Poljanić koja je u knjižnici zadužena za organizaciju kulturnih događaja.

BUDIMPEŠTANSKI MATURANTI U SPLITU

U Mađarskoj nije običaj odlaziti na maturalne ekskurzije, ali to nije slučaj s maturantima Hrvatske gimnazije u Budimpešti. Baš zbog toga što uče hrvatski jezik i njeguju hrvatski identitet, na kraju školova-

nja posjete Hrvatsku. Krajnja destinacija im je Dubrovnik, a zadrže se i u Splitu, s posebnom željom da posjete Galeriju Meštrović. Ove godine došli su sa svojim profesorima i ravnateljicom Marijom Šajnović, a s HMI-jem Split dogovorili su se i o budućim programima.

NOGOMETAŠI IZ KANADE NA POLJUDU

Na početku svoje hrvatske turneje Split su posjetili mladi nogometaši hrvatskoga kluba *Mississauga Croatia* iz Kanade. Turneju im je organizirala Hrvatska matica iseljenika, a s njima je u Split došla i Matičina djelatnica Gordana Vojvodić. Turneja je započela prijateljskom utakmicom s juniorima Hajduka na Poljudu, koja je održana 12. kolovoza. Uz nogometaše su došle i njihove obitelji, a susret je završio druženjem i ručkom u Hajdukovu Bijelome salonu. Goste su pozdravili direktor Omladinske škole Zdravko Marić i tajnik Daniel Durdov.

Dosanjani iseljenički san

Nazočni su se prisjetili niti vodilje svih sjećanja na Frana, njegove znakovite rečenice zapisane na spomen-ploči i ostavljene hrvatskome iseljenom puku u naslijeđe i zadaću: "Ako i ne govorim hrvatski, to ipak hrvatski snivam – a snivam vrlo često"

Tekst: **Marija Šarić** Snimila: **Pava Lozančić**

Berlinski Hrvati obilježili su 20. kolovoza 85. godišnjicu smrti hrvatskoga književnika Vladimira Frana Mažuranića. Slučajni prolaznici, njihovi njemački sugrađani, sa zanimanjem su zastajkivali pred kućnim brojem 67 u Dieffenbachstraße. Bila je to Franova posljednja ovozemaljska adresa. Na njezinu pročelju još davne 1988. podigoše berlinski Hrvati tome u čast i sjećanje spomen-ploču.

Njezinu je obnovu provelo i skromnom svečanošću obilježilo Hrvatsko kulturno društvo koje s ponosom nosi književnikovo ime.

Rođen 1859. u Novome Vinodolskom, Fran izrasta u svestranu ličnost i svjetskoga putnika. Njegov literarni opus nastaje u doba hrvatskoga realizma. Žanrovski ga najviše pamtimo po kraćim proznim vrstama, takozvanim crticama. Sabrane u zbirku "Lišće", one mu već 1887. donose ranu slavu. Bavi se i publicističkim radom. Piše za mnoge njemačke novine pod raznim pseudonimima. Taj dio autorskog stvaranja ostao je još neistražen. Početkom 20. stoljeća dovela ga je iseljenička sudbina u Berlin,

gdje dugi niz godina i ostaje.

Je li u Mažuranića riječ o nasljednom genu ili, pak, obiteljski njegovanoj svijesti za estetiku, za dosljedni rad na vlastitom ja, ostaje svakome posebno na razmišljanje. No, svakako je upečatljiv popis velikana poteklih upravo iz te plemićke loze počevši s Ivanom Mažuranićem, prvim hrvatskim banom pučaninom, književnicima Ivanom Brlić-Mažuranić, Antunom i Matijom, slikarom Vladimirom...

Hrvatsko kulturno društvo V. F. Mažuranić, osnovano 1980. u krilu Hrvatske katoličke misije, najstarije je berlinsko društvo s hrvatskim predznakom. Predsjednik Društva, Stjepan Lozančić, podsjetio je tijekom otvorenja svečanosti na njegovu ulogu i aktivnosti. Očuvanje hrvatske baštine i identiteta u dalekome svijetu ono je što povezuje Frana i istoimeno Društvo. Tribine, predavanja i predstavljanja knjiga čine okosnicu njihova rada. Sudjeluju i u humanitarnom i društvenom radu, pridružujući se rado ostalim hrvatskim udrugama njemačke metropole.

Nazočni su se prisjetili niti vodilje svih sjećanja na Frana, njegove znakovite rečenice zapisane na spomen-ploči i ostavljene hrvatskome iseljenom puku

u naslijeđe i zadaću: "Ako i ne govorim hrvatski, to ipak hrvatski snivam – a snivam vrlo često."

Okupljene je u ime Veleposlanstva RH pozdravila opunomoćena ministrica savjetnica Mirjana Božić. Bili su tu i predstavnici Hrvatske škole i ostalih hrvatskih udruga. Rad Društva i samu svečanost podržao je i gost iz daleke Švedske – počasni član Društva, gospodin Ivan B. Mažuranić - jedan od posljednjih potomaka hrvatske plemićke loze Mažuranić. Podijelio je s berlinskim Hrvatima intimna obiteljska sjećanja na Frana, na njegov dugoželjeni i pripremani povratak u Novi Vinodolski, u kuću Franova nećaka, a njegova djeda. Podsjetila su nas na to i pročitana Franova pisma. Iznenađena smrt preduhitrla ga je nekoliko dana. Tako njegovo snivanje ostade za života samo san. Fran je pokopan u Berlinu, a njegovi posmrtni ostaci kasnije preneseni u njegov Novi Vinodolski. Tamo je našao svoj konačni mir, kraj mora koje je toliko volio, uz fujke novaljske bure, juga, uživajući u toplini primorskog sunca i mirisima rodnoga kraja, kako naš gost tom prilikom reče. Zadovoljno je sada Franovo iseljeničko srce. Ono je ipak dosnivalo svoje hrvatske snove. ■

ENG The Vladimir Fran Mažuranić Croatian Culture Association of Berlin marked the 85th anniversary of the death of the Croatian writer whose name it bears August 20th in front of the house on the Dieffenbachstraße that was his last place of residence.

Mala škola postala 'Čudnovata škola'

U godini u kojoj se obilježava 100 godina od prvog objavljivanja Čudnovatih zgoda šegrta Hlapića sve kreativne radionice Male škole hrvatskoga jezika i kulture, svaka na svoj način, obilježile su ovaj veliki jubilej, a ujedinenjen sadržaj prikazan je na završnoj priredbi

Lutkarska scena iz završne priredbe
Dnevnik jednog šegrta

Priredbi su nazočili mr. Marin Knezović, ravnatelj HMI-ja,
te Biserka Lukan iz Državnog ureda za Hrvate izvan RH

Napisala: **Lada Kanajet Šimić** Snimila: **Snježana Radoš**

Na sceni su dječak Marko i djevojčica Ana. Mjesto na kojem se priča odvija je dnevni boravak obiteljske kuće u Dalekoj Zemlji Preko Ocea-na. Dječak se igra na mobitelu dok je djevojčici vidljivo dosadno i pokušava započeti razgovor.

Uto na vratima zazvoni poštar i djeci donosi djedovo pismo...

"Dragi moj Marko, draga moja Anice, najprije... nadam se da ste zdravi. Pišem jer mi se vaša mama požalila da često sjedite kod kuće i igrate se na računalu i da ne zna više što će s vama. Šaljem vam nešto što jednom starcu mnogo znači i što će vam, nadam se, pokazati da i izvan četiri zida postoje zanimljive stvari i nezaboravne avanture. Vani na svježem zraku, uz povjetarac. Šaljem vam dnevnik jednog dječaka, mog jako, jako dobrog znanca, koji je pobjegao od kuće.

Dnevnik pun dobrote i hrabrosti, dnevnik pun pustolovina. No, da ne pišem dalje, najbolje je da ga sami pročitate i uvjerite se."

I – predstava je započela... Dnevnik jednog šegrta, završna priredba Male škole hrvatskoga jezika i kulture, kao kruna desetodnevnoga programa u kojemu su kreativne radionice, svaka na svoj način, obilježile veliki jubilej 100 godina od prvog objavljivanja proslavljenih Čudnovatih zgoda šegrta Hlapića Ivane Brlić Mažuranić. U razigranoj scenskoj predstavi u

kojoj je, osim dramskih scena, bilo i plesnih i lutkarskih dijelova, Hlapića je oživjelo nekoliko malih glumaca i plesača, pa čak i animirana lutka i crtež na grafofoliji.

SVE U ZNAKU ČUDNOVATIH ZGODA

Sve je to uspjelo ostvariti, u samo deset dana, sedamdeset petero mladih polaznika sa svojim voditeljima. Osim dramske, plesne i lutkarske radionice, Hlapićem se bavila i novinarska radionica. Uvijek aktualni i svake go-

Slika za pamćenje svih 95 sudionika Male škole

Izložba kreativne radionice

dine inovativni, ovogodišnji novinari objavljivali su novine Spomenak – svakog dana! Tako se on mogao svaki dan čitati ili na oglasnoj ploči Ville rustike, prelijepog odmarališta Crvenoga križa grada Zagreba u kojemu se održavala škola, ili na Facebook stranici Male škole. “Odabrala sam novinarsku radionicu zato što sam htjela što više vježbati hrvatski i mislila sam da bih to mogla raditi ako bih pisala. Svaki dan smo puno pisali i naučila sam puno novih riječi i hrvatsku gramatiku”, rekla je Katarina Holtzaple iz SAD-a, kojoj je ovo bila već treća godina sudjelovanja u školi. Jednako toliko u Malu školu dolazi i Max Schwartz iz Ujedinjenih Arapskih Emirata. I on je odabrao novinarsku. “Bilo mi je jako zabavno i jako sam uživao. Novinarska mi je pomogla u pisanju i čitanju hrvatskoga”, ponosan je bio na svoj napredak Max. Osim pisanja i čitanja, intervjua i anketa, vijesti i ostalih novinarskih tekstova, u svakom broju Spomenka nalazio se Hlapićev kutak koji je donosio zanimljivosti vezane uz knjigu, njegove likove, filmske obrade i sl.

DOKUMENTARAC O ŠKOLI

Kako je cijela Mala škola bila u znaku Hlapićevih čudnovatih zгода, sportska liga je, naravno, nazvana - Čudnovata liga. A čudnovata je bila i zbog svog sadržaja: ukupno sedam ekipa, sastavljenih od svih polaznika, okušale su se u odbojci, stolnom tenisu, vodenim igrama, kvizu, a bodovi se nisu dobivali samo za najbrže i najspretnije igrače, već i za najglasnije i najvatrenije navijače. Napeto je bilo do samoga kraja, kada je najbolja ekipa pobijedila za – samo jedan bod.

Sve događaje tijekom održavanja Male škole hrvatskoga jezika i kulture nije pratila samo novinarska radionica jer je

prvi put bila organizirana i filmska radionica koja je okupila simboličnih trinaest polaznika. Tih trinaest sretnika svaki dan mijenjalo je uloge producenta, redatelja, scenarista, montažera... te snimilo minute i minute materijala od kojih su, za završnu priredbu, napravili kratki dokumentarac (naravno, i ovaj se uradak može pogledati na Facebook stranici Male škole).

PRIJATELJSTVA KOJA SE NASTAVLJAJU

Osim kreativnih radionica, svi polaznici bili su uključeni u jezične radionice na temelju jezičnog predznanja. Uz dvije početne, jednu srednju i dvije napredne, za najnaprednije polaznike organizirana je radionica parlaonica, radionica stvaralačkog pisanja i radionica kulturne i prirodne baštine. Torbice s motivima lavande, maslina ili galeba, kutijice ukrašene oblucima i školjkama nađenim na plaži, kravate od papira, privjesci s glagolskim slovima i hrvatskom šahovnicom, bočice plavoga Jadranskoga mora... – sve je to bilo izloženo zadnjega dana na ulazu u dvorište odmarališta. Divili su im se gosti i željeli ih kupiti, no naši kreativci samo su odmahivali i objašnjavali da će oni sve svoje uratke nositi kućama.

Bilo je u Školi i zabavnih sadržaja, posebno večernjih, od kojih su najpopularnije Večer voditelja, kada mali postaju veliki, a veliki mali te Večer zemalja, kada se, uz igre spretnosti i brzine, mora pokazati i određeno znanje o zemljama iz kojih dolaze svi polaznici škole. Naravno, ostajalo je i puno, puno slobodnoga vremena za kupanje, razgovore, šetnje, sladolede, vožnju brodom, odlaske u grad...

Mala škola hrvatskoga jezika i kulture tradicionalni je program Hrvatske matice iseljenika koji se ove godine održavao

Plesna radionica

Čudnovata odbojka s vodenim balonima

Napredna jezična skupina. Dobro jutro, more!

Novinari su objavljivali novine Spomenak – svakodnevno

od 15. lipnja do 26. srpnja, okupivši sedamdeset pet polaznika, dobi 9 - 16 godina, iz osamnaest europskih i prekocean-skih zemalja: SAD-a, Kanade, Ujedinjenih Arapskih Emirata, Švicarske, Poljske, Njemačke, Austrije, Francuske, Italije, Veli-ke Britanije, Belgije, Švedske, Mađarske, Nizozemske, Poljske, Vojvodine, Crne Gore te Bosne i Hercegovine. Među njima su se našle i tri pobjednice Matičina Natječaja literarnih i novi-narskih radova *Zlatna ribica* kojima je voditelj Podružnice u Rijeci Dean Miculinić uručio priznanja na završnoj priredbi. U Novi Vinodolski ove godine stigla je i djevojčica Kristina

HMI zahvaljuje svojim dugo-godišnjim suradnicima i spon-zorima: Zagrebačkoj županiji - Upravnome odjelu za pro-svjetu, kulturu, šport i tehnič-ku kulturu; Gradu Zagrebu - Gradskome uredu za kulturu, obrazovanje i šport te Odma-ralištu Crvenoga križa grada Zagreba u Novome Vinodol-skom - Hostel u Villa rustica.

Glavan koja je na Hrvatskome dječjem festivalu u New Yorku pjesmom *Zavjet oca* moga osvo-jila drugo mjesto publike i dola-zak u Malu školu. "Ovdje mi je baš lijepo. Našla sam puno no-vih prijateljica, već sam se s jed-nom dogovorila da se poslije ško-le nađemo u Zadru", veselo priča ova mlada Njujorčanka. Možda će to biti i početak malo duljeg i ozbiljnijeg prijateljstva, kao što

je to primjer s nekolicinom bivših polaznika. Naime, devete-ro naših još prošlogodišnjih polaznika, a sada već dovoljno zrelih i samostalnih, organizirali su zajedničko ljetovanje na otoku Lošinju. Javivši se voditeljici Škole, napisali su: "Hvala što ste nam dali priliku da se svi mi sprijateljimo. Svake godi-ne ćemo nešto slično organizirati, a i sjetit ćemo se Male ško-le." Nema ljepšeg priznanja ovome jedinstvenome Matičinom programu koji je prošle godine proslavio svoju 20. godišnjicu u povodu koje je objavljena i monografija.

U SUSRET NOVOME LJETU

Završila je Mala škola 2013., a završili su i ljetni školski pra-znici. Vjerujemo da su svi *Maloškolarci* poslušali savjet djeda iz priredbe *Dnevnik jednog šegrt* te da su *vani na svježem zraku, uz povjetarac, doživjeli brojne zanimljive stvari i neza-boravne avanture*. Poput šegrt Hlapića krenuli su svatko na svoju stranu svijeta, noseći u uspomenama *Dnevnik pun do-brote i hrabrosti, dnevnik pun pustolovina* koji će zasigurno "čitati" - sve do sljedećeg ljeta! ■

ENG All of the creative workshops of the Little School of Croatian Lan-guage and Culture celebrated the 100th anniversary of the first publication of *The Marvellous Adventures and Misadventures of Hlapić the Apprentice*.

ISELJENIČKA VIJEST

NOGOMETNI TURNIR HRVATSKIH ŠKOLA U WAIBLINGENU

NJEMAČKA - Svake treće godine Hrvatska škola koordina-cije Stuttgart organizira nogometni turnir hrvatskih škola iz Baden Württemberga. I ove godi-ne turnir se održao na terenima i uz pomoć Hrvatske kul-turne i sportske udruge "Zrinski" Waiblingen, u Waiblinge-nu, u subotu 6. srpnja.

Od ranog jutra su pristizala djeca autobusima i automobi-lima, ukupno 61 prijavljena ekipa. Za jelo, kolače, tombolu i prodaju majica pobrinuli su se učitelji, roditelji i Glavni školski odbor Hrvatske nastave koordinacije Stutt-gart s predsjednikom Mirom Dražetić i predsjednikom Ro-diteljskog vijeća Zvonimirom Čuljom.

Uz sviranje hrvatske i njemačke himne, koordinatrica Stutt-garta Asja Stojanov-Butorac pozdravila je sve nazočne, dje-cu, roditelje, učitelje, koordinatore koordinacija Mannheima, Ulma i Bavorske, članove Udruge "Zrinski" s predsjednikom Mirkom Vidačkovićem, te predala riječ gradonačelniku gra-da Waiblingena Andreasu Heskyju i Generalnome konzulu RH u Stuttgartu Anti Cicvariću. Gradonačelnik Hesky nagla-sio je kako je ponosan na Hrvate u njegovu gradu, zadovo-ljan njihovom angažiranošću i radom u svim strukturama grada te, naravno, uspješnom integracijom poželjevši tom prilikom svima uspješan turnir. Generalni konzul Ante Ci-cvarić je, između ostaloga, istaknuo kako ne smijemo za-trpati naše korijene preduboko, tj. ne smijemo zaboraviti odakle dolazimo.

Djevojčice i dječaci borili su se sve do kasnog popodnev-a za pokale na šest terena istodobno, uz radost, ali ponekad i uz plač razočaranja.

Turnir se igrao u pet skupina ovisno o dobi. Pobjednici po skupinama su: Skupina 1: Ehingen/Ulm, Skupina 2: Jadran Balingen, Skupina 3: Münster, Skupina 4: Ehingen/Ulm i Skupina 5: Ehingen/Laupheim. Fair-play nagradu zasluži-la je ekipa igrača iz Schwäbisch Gmünd. (*Jadranka Kolar*)

Spoj zelene i plave Hrvatske

Na pulskoj tržnici predstavljeni su autohtoni slavonski proizvodi. Bogata ponuda najrazličitijih delicija privukla je mnogobrojne strane i domaće turiste koji su uživali u okusima Slavonije

Druženje
Slavonaca
i Istrana u
pulskoj Matici

Napisala: **Ana Bedrina**

Podružni uredi Hrvatske matice iseljenika u ljetnim mjesecima su posebno susretnište iseljenika, kada se uz ljetni odmor posjećuje i rodni kraj. Pulska podružnica Hrvatske matice iseljenika tijekom ovog ljeta otvorila je svoja vrata mnogobrojnim iseljenicima, povratnicima, ali i onima koji se žele predstaviti iseljenicima svojim tradicionalnim vrijednostima i baštinom. Tijekom prošlogodišnje uspješne suradnje pulske i vukovarske podružnice HMI-ja odnosno predstavljanja tradicijske vrijednosti u Padovi (Italija) dogovorena je prezentacija zelene Slavonije u Istri.

Voditelj podružnice Vukovar Silvio Jergović i voditeljica podružnice Pula Ana Bedrina dogovorili su suradnju s direktorima turističkih zajednica gradova Županje i Pule, Mirkom Bačićem i Sanjom Korotaj Cinkopan. Od 2. do 18. kolovoza predstavljene su tradicionalne slavonske vrijednosti odnosno gastronomsko-obrtnički proizvodi u Puli kao ljetna ponuda iseljenicima i ostalim tu-

ristima. TZ – grada županje ovaj projekt vodi pod nazivom "SAJAM ZLATNE NITI", ali je u Puli bio predstavljen pod naslovom "SLAVONSKI GUŠTI". Realizaciju su podržali i dali svoj značajan doprinos Istarska županija, Grad Pula, TZ Pula, Dom hrvatskih branitelja – Pleter - usluge, Restoran "Mozart", Tržnica grada Pule i Udruga Slavonaca iz Pule.

Goste iz Slavonije primili su istarski župan Valter Flego i dožupan Miodrag Čerina sa suradnicima te im željeli ugodan boravak u Istri, u nadi da će manifestacije poput ove zbližiti županije, povezati zelenu i plavu Hrvatsku te biti dobar temelj za daljnju suradnju.

Manifestacija "Slavonski gušti" otvorena je 2. kolovoza predstavljanjem autohtonih slavonskih proizvoda na pulskoj tržnici. Bogata ponuda najrazličitijih delicija na pulsku tržnicu privukla je mnogobrojne strane i domaće turiste, koji su uživali u okusima Slavonije. Program je nastavljen sljedećeg dana na terasi restorana Mozart u Domu hrvatskih branitelja uz kuhanje čobanca i tamburaše "Zlatni zvuci". Predstavljanje slavonske baštine i tradicije održano je nekoliko dana na nekoliko lokacija u gradu Puli, a cilj je bio raznovrsnim programima obogatiti turističku ponudu grada te okuse, mirise i boje Slavonije posebno predstaviti našim iseljenicima. Nakon toga je sljedećih petnaestak dana postavljena prodajna izložba u prostorijama pulske podružnice Hrvatske matice iseljenika, gdje su uslijedila okupljanja iseljenika i Puljana. Gosti su imali priliku kušati i kupiti slavonske delicije, uživati u čarima slavonske kuhinje i upoznati se, uz istarsku ponudu, i s bogatom kulturnom baštinom i običajima Slavonije. ■

'Slavonski
gušti' u Puli

ENG The Pula and Vukovar branch offices of the CHF continue their collaborative efforts. From August 2nd to 18th they presented traditional Slavonian cuisine and crafts in Pula as a summer offer to visiting emigrants and tourists.

Mladenački entuzijazam i motivacija

Pod voditeljskom palicom Nives Antoljak trideset petero mladih hrvatskih korijena s pet kontinenata odnosno iz 16 zemalja svijeta aktivno je sudjelovalo u valorizaciji kulturno-povijesnog naslijeđa mjesta Murtera

Na Noći Colentuma

Napisala: **Martina Markov Podvinski**

Nakon Koprivnice, Duge Rese, Kaštela, Rovinja i niza drugih gradova u kojima se od 1996. godine održava, a na poziv načelnika Općine Murter-Kornati Ivana Božikova, ovogodišnji Matičin *Eco Heritage Task Force* održao se u mjestu Murteru na istoimenome otoku.

Pod voditeljskom palicom Nives Antoljak, u razdoblju od 15. kolovoza do 1. rujna trideset petero mladih hrvatskih korijena s pet kontinenata odnosno 16 zemalja svijeta aktivno je sudjelovalo u valorizaciji kulturno-povijesnoga naslijeđa mjesta Murtera, točnije u čišćenju i sanaciji arheološkog nalazišta Colentum te liburnskih bedema nužnih za njihovo očuvanje i daljnju turističku valorizaciju. Logističku potporu i nadzor radova pružili su Udruga za zaštitu okoliša te pro-

micanje održivog razvoja "Argonauta" iz Murtera te Muzej grada Šibenika. Tijekom 15 radnih dana kilometre zapuštenih liburnskih bedema pretvorili su u atraktivnu šetnicu dok su potopljeni dio maritimne rimske vile očistili od kamenja te pripremili za daljnje sanacijske i konzervacijske radove. Nakon jutarnjega terenskog rada, poslijepodnevni sati bili su rezervirani za nastavu iz hrvatskoga jezika koju je vodila Antoaneta Štefančić, dramsku radionicu pod vodstvom mladoga redatelja Ivana Mokrovića te internetsku radionicu koju je vodio dugogodišnji polaznik Task Forcea, sudionik s afričkog kontinenta Darko Bašić.

U RIMSKIM TOGAMA

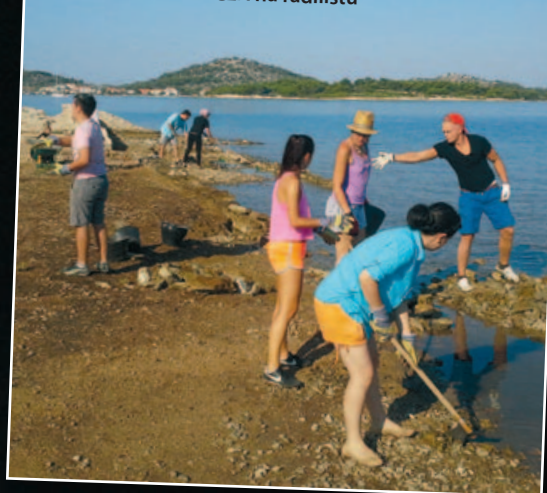
Sudionici su sudjelovali i na *Noći Colentuma* – manifestaciji u organizaciji Turističke zajednice općine Murter-Kornati kojom se nastoji, uz oživljavanje života i običaja starih Rimljana, popularizirati

arheološko nalazište Colentum na murterskoj Gradini. Sudionici Task Forcea, odjeveni u rimske toge, vratili su se u doba starih Rimljana puneći se dodatnom motivacijom za nastavak terenskoga rada odnosno njihova doprinosa budućoj valorizaciji toga vrijednog nalazišta.

Nakon završetka dnevnih obveza, sudionicima je redovito ostajalo energije za organiziranje tzv. *nacionalnih večeri*. *Latino party*, *Dracula* i *Balkan party* samo su neki od *partyja* na kojima su se sudionici imali prilike opustiti, ali i predstaviti specifičnosti zemlje i regije iz koje dolaze.

Biti na području Šibensko-kninske županije, a ne posjetiti dva najveća nacionalna bisera bio bi grijeh – razmišljali su organizatori, ali i sudionici ovogodišnjega Task Forcea. Zahvaljujući potpori javnih ustanova "Nacionalni park Kornati" i "Nacionalni park Krka", organizirani su posjeti tim dvama parkovima koji su na sve sudionike ostavili vrlo duboke impresije. Vizure prekrasnoga kor-

Sudionici TASK FORCEA na radilištu

lje nasmijalo je do suza. Prezentacija polaznika nastave hrvatskoga jezika tijekom koje je bio vidljiv izniman napredak u govoru njihovu je nastavnicu, Antoanetu Štefančić, ali i sve nazočne ostavio bez daha. Tijekom završne večeri, foto i video materijalima predstavljeni su i rezultati terenskoga rada na nalazištu Colentum i liburnskim bedemima.

predvođene voditeljicom projekta, Nives Antoljak, te glavnim i pomoćnim voditeljima Ivanom Đuriševićem te Daliborom Pašićem i partnerskih institucija/organizacija - Općinom Murter-Kornati, Turističkom zajednicom općine Murter-Kornati, Udrugom za zaštitu prirode i okoliša te promicanje održivog razvoja "Argonauta" te Muzejom grada Šibenika. Ne smijemo izostaviti ni potporu javnih ustanova "Nacionalni park Kornati" i "Nacionalni park Krka" koji su omogućili posjete tim dvama nacionalnim biserima, ali ni potporu koju su u provedbi projekta pružili Hotel Colentum i Odmaralište Reflektor.

Za sve sudionike i organizatore bilo je to napornih, ali i zabavnih te neponojljivih 18 dana u Murteru kojih će se svi rado sjećati, i sudionici i domaćini. ■

natskog otočja – mnoštva otoka, otočića i hridi uronjenih u beskrajno plavetnilo i rapsodije slapova Skradinskoga buka sudionici će dugo pamtit. Posjet Nacionalnome parku "Krka" bila je prilika da se posjeti i Skradin, mjesto koje je davne 1997. godine bilo domaćin Task Forcea, a tijekom kojeg se radilo na obnovi ratom razrušenih sakralnih objekata uz svesrdnu potporu i koordinaciju fra Petra Klarića, danas župnika u Drnišu.

ZAVRŠNA VEČER

Tijekom ovogodišnjega Task Forcea u prostorijama Kinodvorane Žut u Murteru postavljena je i izložba "Najbolje iz Hrvatske" na kojoj je predstavljeno 30 najboljih od čak 1.300 prijavljenih fotografija mladih fotografa na kojima su zabilježili, po njima, najljepše hrvatske motive.

Tko su sudionici ovogodišnjega Task Forcea predstavljeno je tijekom završne večeri koja je držana 31. kolovoza. Dvije jednočinke, "Klopka" Marijane Nole te "Zubobolja" Ivana Mokrovića, obje u režiji mladoga Ivana Mokrovića, ostale sudionike i mnogobrojne posjetite-

NEPONOVLJIVIH 18 DANA

Iznimni rezultati ovogodišnjega Task Forcea, osim motivacije i entuzijazma mladih sudionika, posljedica su i iznimne suradnje Hrvatske matice iseljenika

S fra Petrom Klarićem u Drnišu

ENG Thirty-five young people of Croatian extraction from sixteen countries participating in this year's Eco Heritage Task Force worked on the cultural and historical heritage of the town of Murter.

Druženje s iseljenicima na kvarnerskim otocima

Posebna atrakcija programa na Susku bio je prvi nastup novoosnovane folklorne skupine "Sansego" mladih mještana i njihovih vršnjaka iz Amerike koji su odjeveni u prekrasne bogato ukrašene nošnje otplesali tradicionalni "tanac"

Krčki iseljenici

ja, a tek ponekad u stari kraj vraćaju se i nove generacije ponukani riječima svojih roditelja o zovu domovine. Za njih je to više avantura, egzotično putovanje u svijet toliko drukčiji od njihova gdje ljudi govore jezik koji jedva razumiju.

Neke od lokalnih zajednica današnjeg područja Primorsko-goranske županije iseljenicima poteklim iz svojih mjesta poklanjaju posebnu pažnju, negdje ih tek spomenu nakon misnog obreda, a u sredinama u kojima je život i danas protkan suradnjom s našim iseljeničkim zajednicama, kao dan spomena i pokazivanja povezanosti s iseljenicima organiziraju Dan iseljenika.

Hrvatska matica iseljenika - podružnica Rijeka, kao organizator bila je prisutna na otocima Susku i Unijama, a kao gost sudjelovala je i na Danu iseljenika otoka Krka.

Napisao i snimio: **Dean Miculinić**

Početkom ljetnih mjeseci, prvih dana mjeseca srpnja, među valom turista koji dolaze na Kvarnersko primorje i njegove otoke, u svoj stari kraj pomalo neprimjetno, naizgled poput turista, u svoj zavičaj ispunjenog srca vraćaju se i naši iseljenici. Ljudi koji su nekad u prošlosti poželjeli živjeti malo bolje ili su naprosto morali otići... Dolaze sa svih strana svijeta, ali ipak najviše iz Sjedinjenih Američkih Država i Australije jer to su bile države primateljice većine iseljenika s kvarnerskih otoka još od ranih godina prošloga stoljeća. Zovu staroga kraja ne mogu odoljeti većinom pripadnici prve generacije iseljenika. Još uvijek dijele zajednička sjećanja s onima koji su na otocima ostali, sjećanja iz mladosti koja su obično najintenzivni-

Folklorna priredba na Susku

Dječja utrka na Unijama

Veselo potezanje konopa na Unijama

Dar krčkih iseljenika iz New Yorka

Svaka sredina obilježava Dan iseljenika na sebi primjeren način prilagođen organizacijskim mogućnostima domaćina i željama iseljenika koji u obilježavanju sudjeluju.

ci iz Amerike, a koji su odjeveni u prekrasne bogato ukrašene nošnje otplesali tradicionalni "tanac".

Dan otoka Unija manifestacija je koja se održala šestu godinu zaredom i bila je

više sportsko- zabavnoga karaktera. Dan je započeo cross utrkom za mlade i najmlađe, popodne je nastavljen malonogometnim turnirom, a dolaskom večeri na improviziranu scenu izašli su mali manekeni koji su svojim nastupom i koreografijom oduševili prisutne. Pučka fešta za kraj, uza živu glazbu i jela s roštilja, uvela je uz plesne korake iseljenike, Unijane i njihove goste, u vruću ljetnu noć.

Iako skromnije od dva prethodna, i Dan iseljenika otoka Krka obilježen je posebnim programom. Domaćin je ove godine bila općina Vrbnik, a nakon svete mise u župnoj crkvi Uznesenja BDM, okupljeni iseljenici i njihovi gosti posjetili su Muzej likovnog identiteta Vrbnika, pogledali nastup folklorne skupine te uživali u gastronomsko-enološkim delicijama svoga otoka u obližnjem restoranu. Plesom i pjesmom svojim mještanima u čast Kvarner i njegovi otoci tako već godinama odaju priznanje na hrabrosti onima koji su morali otići. ■

FOLKLOR, SPORT I GASTRONOMIJA

Dan iseljenika otoka Suska je manifestacija koja se ove godine održala 28. put zaredom, i u kalendarima mnogih otočkih iseljenika datum je to koji se ne propušta. Forma ovogodišnjeg događaja malo je promijenjena pa je snažniji naglasak dan na kulturnu i tradicijsku baštinu. Organizirana je prvi put etnografska zbirka uporabnih predmeta iz života otoka Suska tijekom stoljeća te prezentacija autohtonih proizvoda otoka u kojoj su sudjelovali lokalni poljoprivredni proizvođači i obrtnici, a gosti su imali prilike degustirati vina, maslinovo ulje, kolače i jela naših starih. Održana su i sportska natjecanja za djecu i odrasle, a posebna atrakcija večernjega programa bio je prvi nastup novoosnovane folklorne skupine "Sansego" koju čine mladi otoka Suska i njihovi vršnjaci

Aplauz za kraj

ENG The traditional Emigrants' Days were held on the Kvarner area islands of Krk, Unije and Susak for the many Croatians living abroad that visit the homeland in the summer.

Heroji našeg doba

Legendarna priča o mladim, obrazovanim i hrabrim hrvatskim emigrantima iz Australije koji su aktivirali hrvatsku ambasadu u Canberri 1977. godine napokon je sastavni dio nacionalne dokumentarne filmoteke

Napisala: **Vesna Kukavica**

U Zadru je ovog ljeta premijerno prikazan dokumentarni film *Glasonoša promjena/Herald of change* istaknutoga redatelja Jakova Sedlara, čiji scenarij potpisuje jedan od najboljih suvremenih hrvatskih književnika i ugledni scenarist Hrvoje Hitrec. Legendarna priča o mladim, pametnim, obrazovanim i hrabrim hrvatskim emigrantima iz Australije koji su duhovito aktivirali hrvatsku ambasadu u Canberri u razdoblju od 1977. do 1979. napokon je sastavni dio nacionalne dokumentarne filmoteke. Prikupljena je dostupna pisana te audiovizualna građa iz domaćih i stranih arhiva, uz intervjue s živućim akterima toga političkog i slobodarskog pothvata. Intervjuirani su Božidar Rameša, Jozo Pavlović, Josip Ćuk, Ante Glavor, Ivana Damjanović, ondašnji ambasador Australije Barrie Dexter i niz drugih društvenih i političkih figura onoga doba iz Hrvatske i Australije. Tekst u filmu čita poznati glumac Armand Assante.

NAJJAČI AKT HRVATSKOG ISELJENIŠTVA

Zadranin Mario Dešpoja, prognani zadrarski gimnazijalac s australskom di-

Dr. Mladen Petravić, Jakov Sedlar, Ivana Damjanović, Mario Dešpoja, Josip Ćuk i Marijan Bošnjak

plomom iz povijesti, i grupa Hrvata u Australiji 29. studenoga 1977. godine osnovali su Hrvatsku ambasadu u Canberri u Australiji kako bi upozorili svijet na tešku situaciju hrvatskoga naroda u federalnoj Jugoslaviji. Australski zakoni toga doba narod bez države nisu priječili u osnivanju neke vrste svog predstavništva, svoje ambasade. To je izazvalo bijes ambasadora Jugoslavije kojeg su ismijavale kolege u Canberri. Svjetske prilike toga doba obilježene su i donošenjem Helsinške deklaracije (1975.) koju je potpisala ondašnja Jugoslavija, a čiji sadržaj svim potpisnicima jamči nepovredivost

granica, kao i razvoj Europske zajednice, pa su nezadovoljnoj Hrvatskoj i raseljenim Hrvatima u tom smislu ostala dva polja djelovanja: ljudska prava i ono koje se odnosi na samoodređenje naroda.

Nakon dvije godine australski parlament bio je prisiljen donijeti zakon (*Diplomatic and Consular Mission Act*) da se hrvatska ambasada zatvori. Taj zadivljujući čin promidžbeno je bio najjači akt hrvatskog iseljništva od 1945. godine do uspostave neovisne Hrvatske. Nije sadržavao ništa nasilno, a svjedočio je autentičnim osobama i vjerodostojnim iskazima o kršenju temeljnih ljudskih

Zgrada
Hrvatske
ambasade

Mario Šime Dešpoja – hrvatski ambasador

Hrvatska ambasada u Canberri bila je smještena od 1977. do 1979. u rezidencijalnoj četvrti Forest u *Aveniji Canberra* broj 24, okružena vilama u kojima stanuju strani diplomati i drugi političari. Amerikom je vladao Carter, a Sovjetskim Savezom Brežnjev. Hrvatska zastava s grbom od crveno-bijelih kvadratića vihorila se s jarbola u vrtu ispred zgrade. Na pročelju je stajao natpis *Croatian Embassy - Hrvatska ambasada*. Veleposlanik je bio mlađi, zgodni hrvatski intelektualac iz Zadra, Mario Šime Dešpoja, ondašnji aktualni pobjednik popularnoga televizijskog kviza znanja iz nacionalne povijesti Australije. Glavni smisao otvaranja Hrvatskoga poslanstva, prema zamisli osnivača, bio je "biti trubač hrvatske državotvorne misli u ovim dalekim krajevima od Hrvatske. Hrvatska državna misao dobila je u toj ambasadi vidljiv i opipljiv, efektivan i demonstrativan izričaj".

Nemoć Jugoslavije

Ambasador Jugoslavije u Canberri bio je Aleksandar Šokorac, koji je energično tražio od australskog premijera Malcolma Fräsera i njegove liberalne administracije da Hrvatsku ambasadu odmah zabrani. Mučio se dvije godine da taj zahtjev ispuni Titovoj vladi iz Beograda. Australska ambasada u Beogradu, koju je vodio Barrie Dexter, podlegla je pritiscima jugoslavenskih vlasti i uključila se u aferu. U Hrvatskoj je zagrebački *Večernji list* izvijestio svoje čitatelje o prosvjedu ambasadora A. Šokorca, opisujući mlade australske intelektualce hrvatskog podrijetla "emigrantskim fašističkim ekstremistima za vrijeme australske proslave Dana Republike".

Davši veliko značenje hrvatskoj ambasadi u dnevnom listu *The Canberra Timesu*, jugoslavenski ambasador Šokorac nesvjesno je zaintrigirao australske medije koji su onda i sami svratili iznimnu pozornost na slučaj s Hrvatskom ambasadom.

Dvadeset i tri mjeseca Hrvatska ambasada bila je predmet opće pozornosti, ne samo u diplomatskim krugovima nego i u mnogobrojnim australskim i svjetskim medijima. Ambasada je bila predmet interesa mnogih uglednih novinara među kojima su prednjačili Bill Nicholl, John Wilson i Peter Harvey na televiziji, Bret Bayly, Bruce Juddery i Peter Samuel. Primjerice, za 23 mjeseca djelovanja ambasade *The Canberra Times*, ugledni dnevnik, pisao je o tom pothvatu 52 puta, objavivši pet pisama urednika i šest oglasa.

Zanimljivo je da je jedan od najtiražnijih listova na svijetu, *The Chicago Tribune*, dao opširan prikaz o toj akciji australskih Hrvata pa je, između ostalog, napisao: "Drugdje bi možda otvaranje ambasade moglo biti odbačeno kao kakva šala, ali tako nije u Australiji. Ovdje živi više od 200.000 Hrvata. Oni su zapravo brojem treća doseljenička skupina u Australiji, gdje Europljani postaju sve važniji čimbenik u političkom životu. S njima se mora računati. Osim toga, Hrvatska je razvikana posljednjih 15 godina radom žestokih hrvatskih narodnih snaga..."

prava i sloboda hrvatskoga naroda u SFRJ te progonima hrvatskih mladića u zemljama slobodnoga svijeta koje su primale hrvatske egzilante. Hrvati iz cijeloga svijeta bili su oduševljeni aktom australskih Hrvata. To im je bila nada da će jednog dana doći do uspostave slobodne Hrvatske.

Mario Dešpoja, Josip Ćuk i Jakov Sedlar

Nakon projekcije filma publici su se obratili hrvatski iseljenici te bivši djelatnici glasovitoga veleposlanstva.

PRIČA O DOMOLJUBLJU I HRABROSTI

Čuli smo Ivanu Damjanović koja je radila u hrvatskoj ambasadi u Canberri sedamdesetih, rekavši kako je priča o hrvatskom poslanstvu snažna priča o domoljublju i hrabrosti. - Puno sam naučila o Australiji, ovo je i australska povijest. Mene kao pravnik zadivilo je umijeće gospodina Marija Dešpoje da nađe prazninu u zakonu. Bio je to jedan fantastičan pothvat - rekla je Damjanović ističući kako je Dešpoja izniman primjer diplomata.

- Kad je bilo jako teško biti Hrvat u inozemstvu, mi smo javno istupali na razne načine. Ovaj potez Marija Dešpoje, koji je napustio svoj siguran australski posao i odličnu plaću, pokazao je kako je iznimno važno htjeti ostvariti hrvatsko poslanstvo koje nigdje u svijetu nije postojalo. Bilo je to vrijeme, podsjetimo se, tijekom kojega su u ondašnjoj ko-

munističkoj Hrvatskoj studenti i njihove vođe na čelu s Draženom Budišom i vodeći intelektualci nasilno ugušenoga hrvatskog proljeća poput Marka Veseliće i Vlade Gotovca izdržavali višegodišnje kazne u komunističkim zatvorima, a narod silno želio slobodu kao i mi u Australiji. Bilo je to poslanstvo svih Hrvata - rekao je Josip Ćuk iz Melbournea.

Mario Dešpoja naglasio je kako se prvi put od 1957. nalazi sa svoja dva brata i sestrom. Iako je već dolazio u Zadar, ovo je prvi put da su se svi skupa našli na jednome mjestu. Prisjetio se vremena funkcioniranja poslanstva. - To je bio općehrvatski pothvat, pothvat svih Hrvata u svijetu. Bio sam kao dirigent jednoga simfonijskog orkestra, svirao sam note koje sam mogao. Bio je to prvi općehrvatski pothvat - rekao je Dešpoja.

U nazočnosti mnogobrojne publike redatelj filma Jakov Sedlar izrazio je uvjerenje kako će Mario Dešpoja održati obećanje i napisati knjigu o svim događajima jer prema mišljenju uglednog redatelja u knjigu može stati puno više nego na film. ■

Publika sa zanimanjem prati obraćanje Jakova Sedlara

ENG Zadar was the venue this summer for the premiere screening of prominent director Jakov Sedlar's documentary film *Herald of Change*, dealing with the legendary 1977 Croatian embassy in Canberra.

SUBOTICA: ODRŽANA TRADICIONALNA ŽETVENA SVEČANOST "DUŽIJANCA"

SRBIJA - "Žito je dobro rodilo. Rod je skupljen", tim riječima je bandaš Marko Peić Tukuljac obavijestio gradonačelnika Modesta Dulića da je ovogodišnja žetva uspješno privedena kraju, nakon čega je bandašica Vedrana Cvijin predala gradonačelniku kruh od novog žita. Kako nalaže više od sto godina duga tradicija subotičke manifestacije žetvenih svečanosti Dužijance, gradonačelnik Dulić pokazao je kruh na sve četiri strane svijeta i time simbolično cijelom gradu objavio vijest o završetku žetve.

Završnici Dužijance na Trgu slobode u nedjelju, 11. kolovoza, prethodila je povorka u kojoj su gradskim ulicama prošetali sudionici i gosti manifestacije u narodnim nošnjama, te 11 kulturno-umjetničkih društava iz Vojvodine, Hrvatske, Mađarske i Grčke, kao i misa zahvalnica u katedrali sv. Terezije Avilske, koju su predvodili šibenski biskup mons. Ante Ivas uz domaćina biskupa mons. Ivana Penzeša.

Podsjećajući na povijest dužijanci koje su izvorno bile kućne obiteljske svečanosti zahvale Bogu za završetak žetve pšenice i okupljanje žetelaca, mons. Ivas istaknuo je da je Dužijanca bogata dubokom prožetošću vjerom i kršćanskim vrednotama te da je 1911. godine ta kućna zahvala prenesena u Crkvu i od tada je središnji dio Dužijance upravo svečana sveta misa.

Manifestacija Dužijance u sebi sadrži tridesetak priredbi koje se održavaju tijekom godine počevši od travnja blagoslovom žita pa do posljednje - Bunaričkog proštenja. (Hrvatska riječ)

ODRŽANA JUBILARNA HRVATSKA ETNORIZNICA

PUČIŠĆA - U subotu 27. srpnja ove godine završena je u Klesarskoj školi u Pučišćima na otoku Braču deseta *Hrvatska etnoriznica*, radionica tradicijskih tekstilnih vještina, izrade i restauracije hrvatskih narodnih nošnji koju Hrvatska matica iseljenika organizira uz stručnu suradnju Posudionice i radionice narodnih nošnji iz Zagreba.

U Klesarskoj školi na samome kraju priređena je, kao i uvijek do sada, izložba radova svih polaznika i demonstratora ovogodišnje radionice, koju je obišao iznimno velik broj posjetitelja, mještana Pučišća i njihovih gostiju. Posjetitelji su mogli razgledati gotove radove izrađene najraznovrsnijim tehnikama tradicijskoga rukotvorstva, a istodobno su mogli upoznati i proces izrade koji su tijekom izložbe pokazivali sudionici Radionice: tkanje na tri različita tkalačka stana, krojenje i šivanje narodnih nošnji, izradu svih vrsta vezova, tradicijsko pletenje, zlatovez, izradu starinskoga nakita i uresa za glavu, različite načine izrade čipke: lepoglavsku, čunčanu i sunčanu čipku, stavljanje ukrasa i aplikacija na tkanine.

U programu ovogodišnje Hrvatske etnoriznice sudjelovalo je dvadesetak polaznika: iz SAD-a, Njemačke, Mađarske, Vojvodine, Bosne i Hercegovine i cijele Hrvatske. Dijelom su to bili početnici koji su u pripremljenoj grupi svladavali osnovne tehnike ručnoga rada na tekstilu, a poduku im je pružilo jedanaest izvornih demonstratora, specijaliziranih za određene tekstilne tehnike. Napredni sudionici ovog programa, a takvih je bilo više, iskoristili su svoje vrijeme usavršavajući se u onim područjima koja su im posebno zanimljiva. Poneki od njih na Hrvatsku etnoriznicu dolaze redovito od samoga njezina osnutka i mogu se pohvaliti iznimnim znanjem i vještinama koje su tijekom godina stekli.

Nakon završetka izložbe ravnatelj HMI-ja mr. Marin Knežević uručio je svim polaznicima zaslužene diplome i u prigodnom govoru istaknuo važnost očuvanja narodne baštine, u čemu veliku ulogu imaju upravo demonstratori i polaznici ove radionice. (Srebrenka Šeravić)

Gradišćanski Hrvati ponovili iseljenički put svojih predaka

Organizator dr. Franjo Pajrić naglašava da putovanje nije bilo samo folklor, već u prvome redu misija i hodočašće. On će nastojati da putovanje postane tradicionalno sve do 2033. kad se očekuje vrhunac i obilježavanje 500 godina od doseljavanja Hrvata u Gradišće

Dr. Franjo Pajrić na početku dugog puta

Tekst: Uredništvo (izvor Hrvatske novine)
Snimke: hrvati.hu

“**P**o staza naših starih” je naziv jedinstvenoga projekta gradišćanskih Hrvata kojim se nastojao ponoviti selidbeni put koji su prije gotovo pola tisućljeća prešli njihovi preci bježeći iz Hrvatske pred Turcima u današnje Gradišće i okolne krajeve. Time su organizatori ujedno htjeli obilježiti ulazak Hrvatske u EU i činjenicu da su granice preko kojih vodi selidbeni put gradišćanskih Hrvata otvorene i slobodno prohodne pa su put započeli simbolično upravo 1. srpnja, na dan punopravnoga hrvatskog EU članstva. Organizator puta i jedan od idejnih začetnika ovoga jedinstvenog projekta je dr. Franjo Pajrić, istaknuti gradišćanski Hrvat i neumorni aktivist iz sela Koljnofa nedaleko od zapadnomađarskoga grada Šoprona. Na putovanju je sudjelovalo 40-ak gradišćanskih Hrvata i njihovih prijatelja iz Hrvatske, uglavnom mlađih ljudi koji su članovi folklornih društava. Tehnički gle-

Ispred tvrđave Sokolac u Brinju

dano putovalo se pretežno u kombijima, a pred važnije postaje upregao bi se konj u drvena kola natkrivena ceradom, nalik onima kojima su se Hrvati selili. Sudionici bi odjenuli narodne nošnje i publici prikazali kako su se nekad Hrvati selili prema Gradišću.

BEZBROJ POSTAJA

Dvotjedno putovanje, svojevrsno hrvatsko hodočašće, imalo je bezbroj postaja. Neke su bila već unaprijed planirane, a mnoge su se spontano ponudile kao moguće mjesto odmora i druženja s lokalnim stanovništvom. Organizatori su tom prigodom tiskali i informativne brošure koje su dijelili zainteresiranim kako bi ih pobliže informirali o projektu “Po staza naših starih”. Putovanje su pratili i mediji. Svaki dan su se javljali Hrvatskome radiju u Zagrebu, kao i Studiju

Srdačan susret
s biskupom
Bogovićem na
Udbini

Nastup na Trgu bana
Jelačića u Zagrebu

Gradišća ORF-a u Željeznome.

Tako je ova jedinstvena gradišćan-skohrvatska karavana krenula iz Rogoznice u srednjoj Dalmaciji. Zatim je prošla kroz Liku. Ondje su upriličeni nastupi i druženja u Sincu i Otočcu. Posebno svečano bilo je na Udbini, gdje ih je pokraj crkve Hrvatskih mučenika primio biskup Mile Bogović i s njima slavio misu.

Nakon Udbine putnici su prešli opjevanu Kapelu, zaustavili se kraj Modruša i popeli se na povijesnu Modrušku gradinu, a na večer su u Ogulinu sudjelovali u priredbi održanoj pokraj frankopanskoga kaštela.

Slijedili su posjeti Karlovcu, Jastrebarskom, Samoboru i Rudama kraj Samobora, gdje su sudjelovali u svetoj misi, a na večer su nastupili s lokalnim folklorašima.

U zagrebačkoj okolici posjetili su svoje prijatelje u Buševcu, Gračanima i Markuševcu, a vrhunac boravka u Zagre-

bu bio je nastup na Trgu bana Jelačića.

U nedjelju 7. srpnja pohodili su Mariju Bistricu gdje su sudjelovali u svetoj misi. Put ih je dalje vodio preko Vidovca do Varaždina. U Čakovcu su svečano uz pratnju Zrinske garde ušli u grad.

MISE NA UDBINI I U MARIJI BISTRICI

Međimurje i Hrvatsku napustili su pokraj Murskoga Središća gdje su prešli rijeku Muru. Vođa puta dr. Pajrića tim je povodom rekao: "Postoji velika vjerojatnost da su naši preoci išli prik onoga nekadašnjega mosta prik Mure."

Iz slovenskoga Prekmurja prešli su u južnu Mađarsku. Prva gradišćansko-hrvatska postaja na putu i susret sa sunarodnjacima u Mađarskoj bio je u Petrovu Selu gdje su imali zajednički nastup i druženje. Iz Mađarske prešli su u Austriju gdje su posjetili južnogradišćanska hrvatska sela Stinjake, Pinkovac i Novu

Na konju preko hrvatsko-slovenske
granice kod Murskog Središća

Goru. Putujući prema sjeveru došli su u srednje Gradišće gdje su boravili u selima Prisiki, Hrvatskome Židanu, Frakanavi, Dolnjoj Pulji, Šuševu, Filežu i Mjenovu, gdje su imali večernji nastup.

U četvrtak, 11. srpnja, obišli su Veliki i Mali Borištof te odande prešli na mađarsku stranu u Koljnof, rodno selo dr. Pajrića i mnogih sudionika putovanja. Na glavnome seoskom trgu upriličen je svečani doček na kojem je sudjelovalo mnoštvo mještana.

NA MERŠIĆEVU GROBU

Sutra dan je karavana obišla hrvatska sela željezanskoga kraja u Austriji: Klimpuh, Cogrštof, Pajngrt, Otavu, Celindof, Štikapron, Vorištan, Trajštof, Cindrof i Prodrštof. U glavni grad pokrajine Gradišće, Željezno, ušli su u svečanoj povorci, a na trgu ispred dvorca održali su folklorni program. Na večer je u selu Uzlopu, gdje ih je dočekalo mnoštvo mještana, održan zajednički nastup s domaćim folklorašima.

Predzadnji dan putovanja obišli su hrvatska sela na samome sjeveru Gradišća: Pandrof, Novo Selo, Bijelo Selo i

Kod prijatelja
u Buševcu

Gijeca, gdje su prešli slovačku granicu. Ondje su posebno svečano dočekani u Hrvatskome Jandrofu, a na večer su uz nazočnost veleposlanika RH Jakše Mulačića održali nastup u središtu Bratislave nedaleko od opere, kojeg su pratili mnogi oduševljeni turisti.

Posljednji dan putovanja u nedjelju, 14. srpnja, putnici su stigli u selo Čunovo kraj Bratislave. Odande su prešli granicu i stigli u Mađarsku. Prva postaja bilo je hrvatsko selo Bizonja, a zatim su u svečanoj povorci ušli u županijsko središte Stari Grad (Mosonmagyaróvár).

HIMNA PUTA

Zadnja postaja napornoga dvotjednog putovanja bilo je selo Hrvatska Kemlja. Domaćini su izvjesili transparent dobrodošlice na hrvatskome jeziku i to ispisano latinicom i glagoljicom. U svečanoj povorci sudionici puta i njihovi domaćini prošli su selom te na kraju otišli do groblja gdje su odali počast velikom prosvjetitelju gradišćanskih Hrvata, književniku i svećeniku Mati Maršiću Miloradiću (1850. - 1928.) koji je ondje pokopan. Tim činom završilo je dvotjedno putovanje i hodočašće.

Nakon prevaljenoga puta kroz Dalmaciju, Liku, sjevernu Hrvatsku, istočnu Sloveniju, austrijsko Gradišće, Bratislavu i okolicu te zapadnu Mađarsku, dr. Pajrić pokušao je u nekoliko rečenica, na gradišćanskohrvatskome, sažeti prve dojmove. "Na putu nismo imali nikakvih problema. Probleme smo imali pred startom jer neki ljudi nisu vjerovali da

Ispred crkve u Malom Borištofu, srednje Gradišće

Pred nastup u Uzlopu nedaleko od Željeznog

se ovakov projekt uopće more načiniti. 40 ljudi peljati 14 dan dugo kroz 90 naselja da je preveć, ali dobra volja ljudi se je ipak pokazala, tako da je skoro sve bilo perfektno." Pajrić je posebno ponosan na sve mlade sudionike puta koji su puno naučili o hrvatskoj povijesti, a oni koji su slabije govorili hrvatski počeli su me-

đusobno razgovarati na hrvatskom. I tu činjenicu smatra jednom od važnih dostignuća puta. Posebno želi naglasiti da putovanje nije bilo samo folklor, već u prvome redu misija i hodočašće.

Na putu su skladali i uglazbili prigodnu pjesmu, svojevrstu himnu svoga hodočašća "Po staza naših starih", koja ih je tijekom mukotrpnog putovanja nosila i hrabrila, kako naglašava Pajrić. Cijelo putovanje je dokumentirano fotografski i filmski tako da se uskoro očekuje i izrada dokumentarnoga filma.

Pajrić kaže kako se putovanjem htjela učvrstiti suradnja s mjestima kroz koja put prolazi. No, ta bi se suradnja trebala podići na još višu razinu. On će nastojati takva i slična putovanja "Po staza naših starih" organizirati svaku drugu godinu zaredom sve do velike obljetnice 2033., kad će se svečano obilježavati 500 godina od doseljavanja Hrvata u Gradišće. ■

Dugi put je znakovito okončan na grobu Mate Maršića Miloradića u Hrvatskoj Kemlji

ENG Along the Trails of Our Ancestors is the name of a noteworthy project undertaken by Gradišće Croats that aims to recreate the migration route taken almost a half millennium ago by their ancestors fleeing Turkish incursions into Croatia.

Od poniženja u jugo-kaznionicama do ugleda u Gradu svjetlosti

Svojim kvalitetnim radom, skromnošću i povjerenjem Gabelica je s vremenom stekao mnoga prijateljstva među Francuzima. Odigrao je značajnu ulogu u upoznavanju francuske političke elite s teškim položajem hrvatskoga naroda

Mate Gabelica i Klotilda Šarić na dan vjenčanja, Pariz 1964.

delj. Tadašnju osnovnu školu od četiri razreda završio je u rodnome mjestu. Nakon odsluženja vojnoga roka 1957. odlazi u Zagreb gdje radi povremene pomoćne poslove te pohađa više razrede osnovne škole u večernjoj školi.

Godine 1959. radi kao kondukter u tramvaju kako bi stekao praksu da može učiti za vozača tramvaja i tako si osigurati stabilniji posao. Međutim, sve se odjednom neočekivano promijenilo i sudbina mu je odredila drukčiji životni put.

'PROMJENA MJESTA BORAVKA'

Naime, na Novu godinu 1960. u ranim jutarnjim satima budi ga policija i odvođi na ispitivanje. "Pitaju kad sam zadnji put bio u Osijeku? Koga tamo imam? Rekoh, sestru od majke. Koga još imaš u Osijeku? Odgovorio sam da poznam neke ljude iz viđenja, ali da se ne sjećam njihovih imena. Zatim sam prebačen u osječki istražni zatvor. Ondje su kanili

S Vladom Gotovcem, Pariz 1990.

iznuditi potvrdu kako surađujem s nekim tajnim emigrantskim organizacijama – nekakvim *Radio Madridom* i *Tajnom organizacijom hrvatske inteligencije TIHO*, za koje sam tada prvi put čuo." Gabelica u osječkom pritvoru provodi više od tri mjeseca uz maltretiranja i šikaniranja. Istražitelji nisu mogli ništa inkriminirajuće dokazati. Unatoč tome, izriču mu kaznenu mjeru koja je glasila *Promjena mjesta boravka na 18 mjeseci*.

Napisao: **Mauricij Frka Petešić**

Donosimo vam kratak opis životnoga puta poznatoga pariškog Hrvata Mate Gabelice, jednog od naših najuspješnijih poduzetnika u Parizu, a uz to iskrenoga rodoljuba i višestranoga donatora, koji je svojim radom i upornošću postigao zavidan uspjeh iako ga život nije baš mazio.

Rođen je 1935. u Gornjem Podbablju kraj Imotskoga i najstariji je od četvero djece Ivana Gabelice i Ane, rođene Gu-

Obitelj Gabelica na krstarenju 2000.: Marko, Mate, Klotilda, kapetan broda, Anne Marie, nevjesta Valérie i Jean Pierre

To "Mjesto boravka" bila je kaznionica na otočiću Sveti Grgur kraj zloglasnoga Golog otoka.

"Na Sv. Grgur dospio sam u travnju 1960. Prvu godinu prošao sam nekako, ali početkom 1961. dobio sam teške batine i izolaciju. Upravitelj, istražitelj i šef policije su me gazili. Zloglasni Branko Jeremić, Branko Rađenović i policajac Petrović su me pitali što se ja osjećam? Rekao sam, lojalan Hrvat, a oni rekoše ponovi još jednom, moj odgovor je bio isti. Opsovaše mi sva trojica u isto vrijeme majku hrvatsku. Na zidu vidim sliku i rečem, znači i Titi. Tada je nastalo linčovanje i gaženje."

Gabelica je na slobodu pušten u listopadu 1961. Kaže kako su se njegovom oslobođanju veselili roditelji i iskreni prijatelji, a ostali su od njega okretali glavu. "Čuo sam da takvi govore da sam ustaša kao i otac, a otac mi nije bio ustaša već hrvatski vojnik."

GROZAN DOSJE

Nakon Sv. Grgura Gabelicu posvuda prati njegov dosje. Teško nalazi posao, a kad se negdje zaposli uskoro biva otpušten. Vraća se ponovno kući i zapošljava u imotskoj Trikotaži. Tu je radio do pred kraj 1962. dok ga direktor nije pozvao na razgovor: "Mate, stigao je tvoj dosje, koji je grozan. Udba je protiv tebe, naći će te i da odeš u Makedoniju. Moram te otpustiti, ali isplatit ću te do kraja mjeseca." Stiskom ruke zaželio mu je sretan put, dajući mu do znanja da mu je jedini spas bijeg preko granice.

Vezu za bijeg brzo je pronašao i na majčin prijedlog poveo sa sobom sestru Ružu kako bi znali gdje je ako ga uhi-

Tvrtnica Gabelica obnavlja poznatu kavanu Le Fouquet's na Champs-Élyséesu, 1999.

te. Talijansku granicu prešli su u siječnju 1963. Kratko su bili u prihvatilištu u Trstu do dolaska prijatelja iz Pariza koji ih je ilegalno prebacio u Pariz.

U prvim danima 1963. radio je razne poslove i to u tri poduzeća, ali sve na kratko vrijeme. Onda se 1964. oženio Klotildom Šarić i iste godine se uključuje u građevinsku struku. Tu ga je sreća poslužila jer je naišao na jako dobroga gazdu. Dosta se radilo i učinak je bio dobar. Njegov brat Slavko, koji je došao 1965. u Pariz, radio je s njim i do 1970. riješili su stambeno pitanje. Mate je imao sreću što mu je poslodavac bio izvanredno pošten i plemenit čovjek. Prepoznavši u Mati dobrog i vrijednog radnika te izvršnog organizatora posla, koji je kao šef ekipe postizavao odlične rezultate na radilištima, odlučio mu je pomoći da postane samostalan poslodavac.

VLASTITI OBRT

U lipnju 1972. predlaže mu da otvori vlastiti obrt i još mu obećava svoju svestranu materijalnu i administrativnu pomoć. Mate nije vjerovao svojim ušima, čak je pomislio da se radi o nekoj varci. Kad se uvjerio da je prijedlog iskren i dobronamjeran, odlučio se na taj korak, ali ipak teško jer se bojao hoće li uspjeti. Tako je u rujnu 1972. postao obrtnik, a bivši poslodavac za njega je učinio puno više od obećanja, posebno u početku dok se nije osamostalio u vođenju i nalaženju posla. Uz to, ostao je s Gabelicom u prijateljskim odnosima do današnjih dana i uveo ga u visoko francusko društvo u kojem je tijekom vremena stekao mnoga prijateljstva i dobivao često vrijedne i zanimljive poslove iz tih krugova.

Posao mu je krenuo i obrt se dobro razvijao. Poduzeće GABELICA kao matična kuća imalo je 30 radnika 1975.

i s vremenom se proširilo na tri filijale. Godine 1980. zaposleno je već 50 radnika, a 1985. kupuju poduzeće "Collino" s 20 radnika. Zatim 1987. osnivaju filijalu "Saint-Maur - Saint-Hilaire" koja je zapošljavala 35 - 40 osoba. Napokon 1988. kupuju jednu garažu "La Maison Du Pneu 94" za usluge svojeg poduzeća, kao i za usluge drugima. U to vrijeme poduzeće GABELICA ima, što manjih što većih, čak 47 vlastitih vozila i oko 120 zaposlenih.

'GABELICA' NA CHAMPS-ÉLYSÉESU

Poduzeće GABELICA obnavljalo je i uređivalo mnoge poznate zgrade i fasade u samome središtu Pariza tako da su se skale s imenom GABELICA često vidale od avenija oko Opere do Champs-Élyséesa, kao i na mnogim drugim mjestima.

Kada su sinovi Mate Gabelice odrasli i završili školovanje, dolaze u očevu poduzeće iako je on želio da rade u državnoj službi. Radeći tako više godina s ocem stekli su potrebno iskustvo i upoznali su mnoge njegove prijatelje te 2004. preuzeli poduzeće, a on 2005. odlazi u zasluženu mirovinu.

Svojim kvalitetnim radom, skromnošću i povjerenjem Gabelica je s vremenom stekao mnoga poznanstva i istinska prijateljstva među Francuzima. Odigrao je značajnu ulogu u upoznavanju francuske političke elite s teškim položajem hrvatskoga naroda, a njegove dobre veze sezale su do predsjednika Jacques Chiraca i njegovih suradnika pošto mu je kućni prijatelj bio ministar rada Michel Giraud, kao i mnogi drugi.

Bez visokih škola i teško narušenog sluha već 1968., kada je na desnom uhu izgubio sluh, upornim radom, velikom voljom, vedrim licem, kao i bogatim ži-

Djeca Mate Gabelice - Jean-Pierre, Marc i Anne-Marie (Le Perreu, 2000.)

votnim iskustvom, premda uz velike teškoće - napravio je zadivljujuće puno.

Kao predani rodoljub, napad na Hrvatsku doživio je kao napad na vlastitu obitelj i pošto se nije mogao uključiti u izravnu vojnu obranu, učinio je to na drugi način.

To najbolje znaju Hrvati Pariza, kao i mnogi u domovini, od običnih ljudi do kulturnih, političkih i vojnih djelatnika, ministara i generala. Predsjedniku Tuđmanu uvijek je bio na raspolaganju, pri svakom posjetu Parizu i Francuskoj, posebno početkom devedesetih kada ga je povezao sa svojim prijateljima koji su bili u samom vrhu francuske političke elite. Radi toga je bio i sudionik *Francusko-hrvatskog foruma* na Brijunima u listopadu 1992. godine.

Nemoguće je nabrojiti koliko je pomagao novčano i materijalno. Dovoljno je spomenuti da je u najtežim danima Domovinskoga rata darovao devet vozila i jedan motocikl, kao i puno opreme za bolnice. Sve je to kupovao vlastitim obiteljskim novcem i novcem darežljivoga brata Slavka koji je zajedno s njim radio u poduzeću. Malo tko može vjerovati kolike je sve usluge činio prijateljima Francuzima kako bi dali što veću potporu ispaćenoj Hrvatskoj. To su bile velike obveze, za njega i njegovu obitelj. A od kraja 1990. pa nadalje stalno su njegove pošiljke išle za Zagreb i druge hrvatske gradove.

Druženje s uglednicima u Parizu 1992.

POJAM POŠTENJA

U hrvatskoj zajednici Pariza Mate Gabelica je pojam poštenja, dosljednosti i darežljivosti. Uvijek je tu kad treba pomoći. Jedan je od pokretača *Predstavnčkog vijeća hrvatskih ustanova i zajednice Francuske* (CRICCF-a), 1990. i njegov član pa sve do danas. U više mandata bio je član Proširene uprave i Savjetodavnog odbora tog vijeća, a kao delegat vijeća sudjelovao je na konvenciji Hrvatskoga svjetskog kongresa u Zagrebu 1993. Isto tako bio je član Odbora za gradnju Hrvatskoga pastoralnog centra u Parizu i obilato financijski pomagao njegovu gradnju. Nije zanemario ni *Sportsko društvo Zagreb*, nego ga je novčano po-

magao i kupovao mu dresove.

Za velikodušnu novčanu i materijalnu humanitarnu pomoć dobio je on i njegova obitelj bezbrojne zahvalnice i priznanja.

Odlikovan je 1996. Redom Stjepana Radića, a 2004. Redom Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske, na prijedlog veleposlanika pok. Božidara Gagre, koji je dobro poznao njegove kontakte i prijateljstva s Francuzima koji su nam pomagali.

Mate i Klotilda Gabelica imaju dva sina i jednu kćer, koji su se u svome poslu potpuno osamostalili, a oni sve veći broj mjeseci tijekom godine provode u Hrvatskoj. ■

ENG A brief look at the life story of well-known Paris-based Croatian Mate Gabelica, one of our most successful businessmen in the French capital, a sincere patriot and the benefactor of many causes.

ISELJENIČKA VIJEST

IZLOŽBA ANTE T. ALAČA U DUBROVNIKU

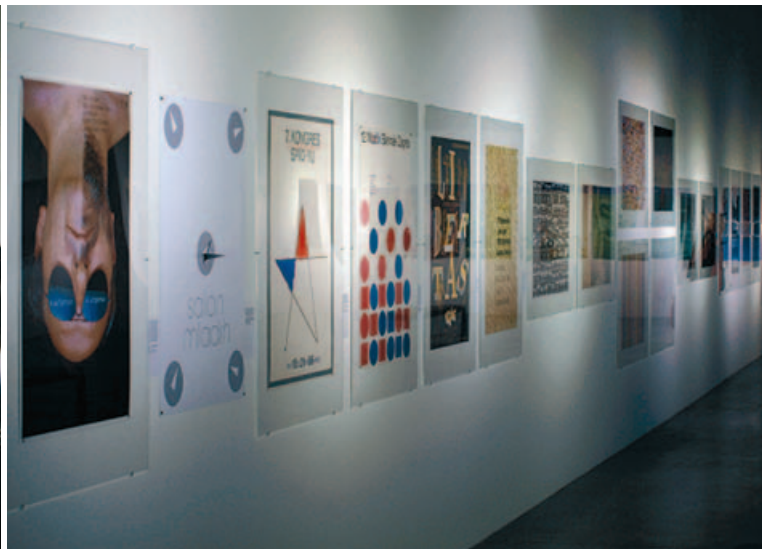
DUBROVNIK - U Galeriji Hrvatske matice iseljenika u Dubrovniku u srpnju je izlagao slikar Ante T. Alač. Izložba pod nazivom "Riba moga oca" privukla je uz domaću publiku i iseljenike koji za ljetnih mjeseci borave u rodnome gradu te gotovo uvijek sa zanimanjem prate događaje koje priređuje ured Matice iseljenika iz Dubrovnika koji na taj način

obogaćuje kulturnu ponudu Grada. Autor je izložio 20-ak radova u tehnici akrilika na platnu koji je, kako je rekao, tematski vezan uz Dubrovnik. - Poticaj je stigao iz Dubrovnika, uz veliku potporu dubrovačkih umjetnika. Drago mi je da su ove slike našle sebe u Dubrovniku i vjerujem da će nekoliko dana disati s gradom - naglasio je Alač prigodom otvorenja izložbe.

Ante Tonči Alač rođen je 1966. godine u Makarskoj. Formalni kontakt s umjetnošću ostvario je krajem 1990-ih godina kada se uključuje u radionicu Željka Jermana u Splitu, gdje predavanjima i novim medijima (umjetničke instalacije, video, fotografiju, performans) dolazi u doticaj s postmodernizmom. Na Beppe Assenza Academy of Art u Splitu završio je studij slikarstva 2001. godine. Član je HDLU-a u Zagrebu od 2002. godine. Sudionik je mnogobrojnih skupnih izložbi i likovnih kolonija, a samostalno je izlagao u Zagrebu, Sarajevu, Širokome Brijegu, Pločama, Splitu i Dubrovniku. Voditelj je likovne kolonije "Stara Podaca" u Podaci. (M. Mozara; foto: A. Kalajdžić)

Ljubičićevi 'Samo plakati'

Velikom produktivnošću, angažmanom i medijskom prisutnošću gradio je svoje mjesto na hrvatskoj i svjetskoj dizajnerskoj sceni trajnim zalaganjem za promicanje hrvatskoga vizualnog identiteta i pravodobnim reagiranjem na izazove društva koje se neprestano mijenja

Tekst: Uredništvo (izvor MSU) Snimke: Hina

U galeriji No zagrebačkoga Muzeja suvremene umjetnosti tijekom ljeta bila je postavljena izložba Borisa Ljubičića pod nazivom "Samo plakati".

Na izložbi se moglo pogledati pedesetak plakata u rasponu od 1970-ih godina do danas. Izbor radova uključuje plakate različitih tema, od muzejskog, političkog, kazališnog, koncertnog do sportskog. Za mnoge od njih autor je bio nagrađen međunarodnim i hrvatskim priznanjima. Riječ je o plakatima iz kojih se iščitava razvoj njegova specifičnoga vizualnog jezika. Povod za izložbu je autorova donacija plakata jer je nakon njezina završetka većina radova postala dijelom fundusa MSU-a.

Boris Ljubičić, međunarodno priznati grafički dizajner, aktivan je istraživač već četrdesetak godina na polju vizualnih komunikacija i dizajna. Njegovi radovi prisutni su u svim kategorijama, poput oblikovanja vizualnoga identiteta, plakata, knjiga, tipografija. Neki su projek-

ti cjelovitošću i opsežnim dizajnerskim zahvatima pridonijeli promicanju vizualnog komuniciranja i grafičkoga dizajna i izvan Hrvatske.

Diplomiravši slikarstvo na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti, zatekao se u ozračju Nove umjetničke prakse i razvoja konceptualne umjetnosti na ovim prostorima sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Stoga Ljubičić ubrzo, poput mnogih iz generacije školovane na ALU, odbacuje "lijepu umjetnost" i opredjeljuje se za "neslikanje". Njegov je put dizajn i vizualne komunikacije kon-

ceptualnoga izričaja.

Nezaobilaznu društvenu ulogu i odgovornost grafičkoga dizajna autor naglašava u svojim radovima, kao i u mnogim javnim istupima i predavanjima s ciljem osvještavanja javnosti o potrebi kvalitetnoga dizajna u javnom području. Velikom produktivnošću, angažmanom i medijskom prisutnošću gradio je svoje mjesto na hrvatskoj i svjetskoj dizajnerskoj sceni trajnim zalaganjem za promicanje hrvatskoga vizualnog identiteta i pravodobnim reagiranjem na izazove društva koje se neprestano mijenja.

Ovom donacijom omogućen nam je uvid u samo jedan mali segment autorova stvaralaštva koji će nedvojbeno obogatiti fundus MSU-a. Taj autorski opus, u kojem je svojim dizajnerskim pristupom mijenjao standardne oblike shvaćanja i poimanja dizajna, te utjecao na buduće naraštaje grafičkih oblikovatelja, pružit će mogućnost za daljnje istraživanje Ljubičićeva opusa. ■

ENG The No Gallery of Zagreb's Museum of Contemporary Art was the venue this summer for the Posters Only exhibition featuring the work of Boris Ljubičić, an internationally acclaimed graphic designer.

Znaci i koraci kroz teške godine

Piše: dr. fra Šimun Šito Ćorić, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

Koliko god ga je bilo teško povezati, hrvatsko izvan-domovinstvo je, poglavito od nacionalnog otrežnjenja nakon ubojstva S. Radića 1928. do 1990., cijelo vrijeme nezaustavljivo nosilo baklju s idejom o slobodnoj i suverenoj državi Hrvatskoj. Svekolike hrvatske udruge, od političkih do vjerskih i kulturnih, djelovale su koliko su imale snage i koliko su im političke okolnosti po raznim zemljama svijeta dopuštale. I došlo je vrijeme kad ih treba sve predstaviti bez obzira na to koliko značajne bile i gdje nastale početkom 19. stoljeća, u SAD-u, na Novome Zelandu ili negdje drugdje. Jedna od novijih hrvatskih izvandomovinskih organizacija, Hrvatski svjetski kongres (HSK), ponikao je u ostvarenome snu sanjane međunarodno priznate hrvatske države. Istina, lakše je bilo osnovati nego 20 godina sačuvati i voditi HSK, poglavito kad se zna da je u njemu ono osobno postavljeno na dragovoljnoj osnovi i o vlastitom trošku njegovih dužnosnika.

Prema njemu je vodila ideja iznese-na na povijesnome simpoziju "Književ-

nost između dvije domovine", održano-me 18. - 21. listopada 1989. u Zagrebu, koji je organiziralo nekoliko hrvatskih ustanova na čelu s HAZU i DHK, a na koji su bili prvi put pozvani i pisci iz hrvatske političke emigracije. Tu je na odobravanje svih sudionika i potporu medija prvi put iznesen prijedlog "da u Hrvatski sabor ulaze i predstavnici hrvatskog iseljeničtva, uvažavajući u našem narodu stoljetnu tradiciju parlamentarnog ostvarivanja prava i ciljeva" koji je uključivao potrebu sustavnoga povezivanja Hrvata u izvandomovinstvu. Nakon toga, od početka 1990. počeli su se osnivati raznoliki međudruštveni i koordinacijski odbori hrvatskih udruga po državama diljem svijeta. Onda je došla srpska agresija, stvaranje hrvatske države i vojna obrana hrvatskoga naroda, a što je završilo stvaranjem dviju hrvatskih država, HR i BiH, a praktično 1998. integracijom hrvatskog Podunavlja.

POVEZIVANJE HRVATSKIH UDRUGA

Formalni početak povezivanja hrvatskih udruga u HSK dogodio se 1993., od 2. do 4. srpnja u Zagrebu, na osnivačkom saboru HSK, ambiciozno zamišljene krovne organizacije koja će okupljati hrvatske udruge izvan domovine, ali ne po nekoj obvezi ili službenoj dužnosti, već prema svojevoljnoj želji, neovisno o njihovoj stranačkoj, vjerskoj i svjetonazorskoj opredijeljenosti. U velikoj sabornici Hrvatskoga državnog sabora na Markovu trgu u Zagrebu skupilo se više od 400 delegata udruga i ustanova Hrvata izvan domovine, svih koji su željeli u tome sudjelovati nakon javno objavljivanih najava. Nakon dugih desetljeća sotoniziranja Hrvata izvan domovine, RH i BiH, bio je to prvi sa snažnom simbo-

likom "povratka kući" prognane Hrvatske, posebice nakon spomenute 1928., dočekan raširenih ruku od službenih predstavnika hrvatske države i društva.

Mnogim delegatima bio je to nakon dugih desetljeća "zabranjene domovine" neopisivo dirljivi "povratak", kad su nas pristigle dočekali i pozdravljali u državnoj Sabornici, osobno i govorima, primjerice predsjednik HAZU-a Ivan Suppek, predsjednik Hrvatskoga državnog sabora Stjepan Mesić, predsjednik Matice hrvatske Vlado Gotovac, rektor Zagrebačkoga sveučilišta Marijan Šunjić, predsjednik HVO-a Jadranko Prlić, u ime Crkve u Hrvata kardinal Franjo Kuharić i mnogobrojni drugi, a predsjednik države Hrvatske dr. Franjo Tuđman, uz desetak protokolarnih susreta toga dana, našao je vremena pozvati k sebi delegaciju novoosnovanoga HSK, za čijeg su predsjednika te godine delegati izabrali Nikolu Kirigina iz Kalifornije, za gl. tajnika Šimuna Šitu Ćorića iz Švicarske, za rizničarku Dianu Vukušić iz Švedske, te za svaki kontinent po jednog dopredsjednika HSK i cijeli niz drugih dužnosnika.

Nije u našem mentalitetu lako formirati ni najmanju udruhu sa složnim ljudima u njoj, ali ni pokušavati povezivati ljude diljem svijeta. Manjak takve tradicije, međusobno nepoznavanje i nepovjerenje među našim ljudima po pojedinim gradovima i krajevima stranih država bio je očit, ali ne i na globalnoj svjetskoj razini. Osobno sam u tome bio u maloj prednosti jer sam već od svojih američkih godina od kraja 70-ih prošloga stoljeća bivao redovito pozivan u zajednice hrvatskoga izvandomovinstva: od Australije, L. Amerike do Afrike, i držao redovite kontakte, što potvrđuje danas mnogobrojna korespondencija s mnogim vodećim ljudima hrvatskoga

vjerskoga, kulturnoga i općenito društvenoga života. Također sam njegovao tiho i diskretno veze i s mnogobrojnim vodećim, u politici i kulturi aktivnim, hrvatskim političkim emigrantima. Sve to spominjem kao veliku zahvalu svim našim ljudima koji su nas sa svih strana podupirali u organizaciji HSK i bez njih bismo teže došli i do Europskoga parlamenta i do UN-a i do naših udruga diljem svijeta.

Uz već postojeću pomoć za vrijeme Domovinskoga rata, prva velika akcija HSK bilo je sudioništvo nakon proglašenja domovini i iseljeništvu predsjednika

predstavke za međunarodne institucije za zaštitu ljudskih i narodnih prava, ponekad i na svih dvadesetak jezika u kojima djeluju članovi HSK, stipendije za studente u domovini, inicijative i velika financijska sredstva za izgradnju spomen-obilježja Bleiburg, dobili smo članstvo u UN-u s konzultativnim statusom, ostvarili promidžbu za stvaranje državnoga Zakona o Hrvatima izvan domovine, Hrvatske svjetske igre itd.

Brzo su bile vidljive i tri glavne smetnje koje su HSK priječile u uspješnijem djelovanju: nedostatak sposobnih i radišnih dužnosnika HSK po državama,

Koliko god smo se pitali zaslužujemo li takvu pohvalu, bile su nam drage riječi vodećega političara aktualne vlasti na otvorenju proslave 20. obljetnice HSK u Zagrebu u srpnju: "Ni među hrvatskim političarima nisam vidio toliko ljubavi za hrvatsku domovinu kao među vama, članovima Hrvatskoga svjetskog kongresa." Snagu u ovome volonterskom radu ojačala nam je spremnost na pomoć ravnateljice novoosnovanoga Državnog ureda za Hrvate izvan domovine i ravnatelja Matice, ali i onaj diskretni susret, dulji od sata, s predsjednikom Ivom Josipovićem. Jedan vodeći hrvatski akademik javno je rekao da je to pravo čudo da na dobrovoljnoj osnovi funkcionira sve te godine ova hrvatska međunarodna organizacija. Razveselio nas je također predsjednik saborskoga Odbora za Hrvate izvan domovine javno pozivajući sve hrvatske političke stranke i dužnosnike da podupru stvaranje hrvatskoga etnita u BiH.

Bolje je zapaliti i najmanju šibicu u mraku, nego se pjeniti i/ili piskarati o tami

Vlade RH Nikice Valentića i predsjednika HSK Nikole Kirigina u ostvarenju ideje projekta "otočne veze", spajanja hrvatskoga sjevera i juga u vrijeme srpske okupacije i izoliranosti Dalmacije. Projekt je bio vrijedan četrdeset i koji milijun američkih dolara i pod stručnim vodstvom HEPA i HABORA "prosvjetlilo je" u Dalmaciji za šest mjeseci. A onda su se nastavile manje i veće aktivnosti u više od trideset zemalja gdje je HSK imao svoje podružnice.

Redali su se kontakti s domovinskim institucijama gdje smo bili glas vapijućeg u pustinji, stalno upozoravajući na nacionalne potrebe Hrvata izvan Hrvatske, od "hrvatskoga CNN-a" i dopisnoga glasovanja do programa za povratnike i potreba hrvatskoga naroda u BiH. Bio je tu i cijeli niz izdanih publikacija na više svjetskih jezika, pripremali smo

nedostatak potpore hrvatskih državnih vlasti i - hrvatski jal. Naravno, za sve bi bilo bolje da nam barem ne umanjuju vrijednost i ne štete oni koji ne žele dobrovoljno pomoći ovome hrvatskome zajedništvu. Na žalost, ima ljudi koji troše svoju energiju u traženju negativnog, koji se služe manirama rekla-kazala, možda, što ako... i sličnim negativnim insinuacijama, sumnjičenjima i klevetama. Matoš je davno o takvoj ljudskoj gluposti i sitničavosti rekao što treba. Ali nekima je lakše iz nekoga prikrivenoga zavidnog kuta dugi niz godina tražiti brvno u oku drugima, nego nešto poduzeti izvan kruga svojih bioloških impulsa, kompleksa i čudnih osobnih interesa. I oni su imali na raspolaganju za rad za opće interese punih 20 godina!

Ipak je HSK dobro izdržao ova dva desetljeća i snažno zakoračio u treće.

UREĐENJE BIH

HSK godinama na stranoj i domaćoj sceni promiče ideju o sličnom uređenju BiH po švicarskome kantonalnome modelu, poštujući nacionalne, kulturne, socijalne i vjerske posebnosti triju naroda, posebice kad doživljavamo već dvadeset godina teško zapostavljanje hrvatskoga naroda u toj drugoj hrvatskoj državi. Želimo li u njoj stati na svoje noge, nužno je da se na taj način u nekom (dis)kontinuitetu čvrsto međusobno povežu hrvatski ljudi i krajevi, a stvar je demokratske narodne volje hoćemo li se nazvati Zajednica hrvatskih kantona, Treći etnitet, Hrvatska Republika Herceg-Bosna ili nekako drukčije. Jer, ipak je najteža sudbina Hrvata u BiH i za njih se svi trebamo posebno boriti. ■

Meštrovićevo doba

Najljepše hrvatske trgove krasi monumentalne skulpture kipara planetarne slave Ivana Meštrovića, čije je djelo utkano u povijesni krvotok našega naroda, ali i vizure uglednih inozemnih metropola poput Chicaga

Napisala: **Vesna Kukavica**

Ovoga ljeta u znakovitoj tišini u Hrvatskoj obilježila se 130. obljetnica rođenja kipara, arhitekta i pisca planetarne slave Ivana Meštrovića (Vrpolje kraj Slavonskoga Broda, 15. kolovoza 1883. - South Bend, Indiana, SAD, 16. siječnja 1962.). Hrvatskome narodu i domovini taj velikan naše kulture, koji je zrele godine proveo u Americi, nesebično je darovao još 1952. godine vrijednu imovinu s više od četiri stotine umjetnina iz svoga bogatog opusa koji sadrži oko 3.000 skulptura od kojih je većina smještena i trajno dostupna publici u autentičnim prostorima - *Atelijeru Meštrović* u Zagrebu i *Galeriji Ivana Meštrovića* u Splitu. Meštrovićeva darovnica našem narodu, kao što je poznato, obuhvatila je i obiteljsku kuću i atelijer u Zagrebu (kasnije adaptiranu u izložbeni prostor *Atelijer Meštrović*), zatim obiteljsku vilu s atelijerima u Splitu (kasnije prenamijenjenu u izložbeni prostor *Galerija Ivana Meštrovića*), kao i sakralno-umjetnički kompleks *Kaštel-Crikvine* u Splitu te grobnicu obitelji Ivana Meštrovića - crkvu *Presvetog Otкупitelja* pokraj Otavica.

U UGLEDNIM SVJETSKIM MUZEJIMA

Meštrovićeva djela, stvarana u Hrvatskoj, Austriji, Srbiji, Crnoj Gori, Švicarskoj, Italiji, Engleskoj, Francuskoj i Sjedinjenim Američkim Državama krasi ugledne svjetske muzeje i galerije, kao i privatne zbirke, dosežući na tržištu umjetnina vrtoglave svote. Izlagana su diljem svijeta na stotinama izložbi, a umjetnik je za života nizao mnoštvo nagrada i priznanja još od 1911., osvojivši Prvu nagradu za kiparstvo na Svjetskoj izložbi umjetnosti u Rimu. Građani su u domovini prigodom te okrugle obljetnice

Mladi umjetnik

na javnoj televiziji u nepopularnom terminu na prvome programu HRT-a mogli tek gledati biografski film *Meštrović* o tome najpoznatijem hrvatskom umjetniku istaknutoga televizijskog redatelja i scenarista Danka Volarića. Riječ je o ekraniziranoj legendarnoj životnoj priči o pastiru iz Otavica pokraj Drniša, koji nakon studija kiparstva u Beču od 1901. do 1904. stječe svjetsku slavu kao umjetnik i sveučilišni profesor, poznanstva s najmoćnijim i najutjecajnijim ljudima svoga vremena, ali i golemo bogatstvo. Posljednje godine života samozatajno provodi kao profesor na sveučilištu Notre

Dame, kamo je stigao na poziv o. Theodora Hesburgha, utjecajnoga katoličkog svećenika u Americi. Za kratko vrijeme to sveučilište Meštroviću odaje priznanje, dodijelivši mu (1955.) titulu počasnoga doktora *Doctor of Fine Arts degree*. Tijekom dvogodišnjega rada na filmu redatelj Danko Volarić u Beču, Beogradu, Veneciji, Parizu i SAD-u otkriva mnogobrojne do sada nepoznate fotografije i neobjavljivanu audiovizualnu građu. U filmu su intervjuirani i Meštrovićevi američki studenti, koji kao posljednji živući svjedoci iznose svoja sjećanja na velikog majstora. Film je premijerno prikazan prije četiri godine.

SUDIONIK POLITIČKIH DOGAĐAJA

Uz relativni domovinski muk o zvijezdi bečke secesije i najistaknutijem predstavniku moderne hrvatske skulpture, geniju Ivanu Meštroviću, na dnevnoj razini smo paralelno ovoga ljeta medijski bili bombardirani pričom o njegovu slavnome španjolskom suvremeniku Pablu Picassu (1881. – 1973.), čiju je izložbu

Zdenac života ispred zagrebačkog HNK

u Klovićevim dvorima iz *Musee National Picasso* u Parizu u Zagrebu vidjelo više od 100.000 posjetitelja od ožujka do srpnja 2013. Ta činjenica govori sama za sebe, u nadi kako će budući hrvatski povjesničari umjetnosti i galeristi biti kreativno spremniji, poslovniji i okretniji u marketinškoj prezentaciji djela Ivana Meštrovića, trajno utkanog u umjetnički i povijesni krovotok hrvatskoga naroda.

Meštrović je aktivno sudjelovao i u kreiranju političkih događaja svoga doba još od Balkanskih ratova, nesporno pridonijevši u međunarodnoj zajednici postupnom rješenju hrvatskog pitanja kako u okvirima propale prve i druge Jugoslavije – tako i u stvaranju pretpostavki za osnivanje buduće neovisne moderne Republike Hrvatske pod kraj svoga plodnog života. Ako mu nacionalna povijest može predbaciti zablude iz prve polovice 20. stoljeća, koje se mogu interpretirati aktivnostima ondašnjih utjecajnih hrvatskih intelektualaca s kojima je djelovao u Jugoslavenskom odboru s londonskom i rimskom adresom poput Supila i Trumbića u znak otpora bečkoj kruni, druga polovica 20. stoljeća donosi u Meštrovića potpuni obrat radi razočaranja u jugoslavensku ideju, osobito obezvrijeđenu komunizmom, čija će ideološka zastranjenja usredotočiti velikoga kipara od pedesetih na potpunu afirmaciju hrvatstva u američkim krugovima. U prilog tome ide i činjenica da je upravo Meštrovićev sin Mate šezdesetih postao aktivan u našoj političkoj emigraciji pod

okriljem Hrvatske akademije Amerike, nakon čega se sedamdesetih priključuje netom osnovanome Hrvatskome narodnom vijeću, u čijem je sastavu dao značajan obol uspostavi suvremene Republike Hrvatske devedesetih.

Povjesničari umjetnosti iz domovine i inozemstva poput Irene Kraševac iz Zagreba ili pak Ante Glibote iz Pariza propituju u svojim javnim istupima koliko smo Meštrovića, autora fascinantnih skulptura s tematikom nacionalne povijesti, ugradili u *brend* mlade hrvatske države? Upozoravaju u medijskim istupima na pogreške u prezentaciji koje treba ispravljati, poput namjernih krivotvorina u novijim anglo-američkim publikacijama u kojima čitamo podatak da je Meštrović “američki kipar jugoslavenskog podrijetla”. Nakon europskih uspjeha, Amerika je Meštroviću odala priznanje nizom izložbi u poznatim galerijama te narudžbom skulpture *Indijanci* (1928.) za Chicago, ponudivši mu nakon 1947. azil i državljanstvo. Među spisima i knjigama Ivana Meštrovića osobite su zanimljivosti *Uspomene na političke ljude i događaje* (1961.).

JOŠ NEŠTO NEDOSTAJE

Meštrovićevim djelom bavili su se najpriznatiji hrvatski povjesničari umjetnosti kao što su Grgo Gamulin, Duško Kečkemet, čije nedavno golemo divot izda-

Na dan rođenja Meštrovića i svjetski Google je svojom početnom stranicom obilježio veliki jubilej

nje o Meštroviću plijeni pozornost, zatim Željko Grum, Božidar Gagro, Tonko Maroević, Ante Glibota, Zvonko Maković, Vera Horvat Pintarić, Irena Kraševac te u novije vrijeme Dalibor Prančević. Unatoč interesu struke, ostaje gorak dojam da još nešto nedostaje i da ima još izazova u prezentaciji Meštrovićeva likovnoga genija u svjetskom kontekstu. Većina spomenutih povjesničara umjetnosti slaže se kako su osobite ljepote Meštrovićeva djela kao što su *Domagojevi strijelci*; prizori iz *Kristova života*; portreti *Moja majka*, *Autoportret*; *Psiha*, kao i monumentalni *Zdenac života* koji krase najljepši trg u središtu Zagreba. Vedute naših tisućljetnih urbanih središta diče se spomenicima *Marku Maruliću* i *Grguru Ninskom* (Split) te *Josipu J. Strossmayeru* (Zagreb)... Prepoznatljiva je vizura Chicaga u kojoj dominiraju *Indijanci*, kao i spomenik *Neznanom junaku* u Beogradu u susjednoj državi Srbiji. Od arhitektonskih rješenja divimo se Njegoševu mauzoleju na Lovčenu, a u domovini mauzoleju obitelji Račić u Cavtatu te monumentalnome zagrebačkome Domu likovnih umjetnosti. ■

Mila Gojsalić iznad kanjona Cetine

ENG This summer saw the celebration in Croatia of the 130th anniversary of the birth of globally acclaimed sculptor, architect and writer Ivan Meštrović (1883 - 1962). This towering figure in Croatian culture, who spent his later years in the USA, was selfless in bequeathing to the Croatian people a valuable legacy of over four hundred works of art from his rich oeuvre.

LJETOVALE I UČILE HRVATSKI U PIROVCU

PIROVAC - U organizaciji Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu u Pirovcu se od 6. do 13. srpnja održavala Četvrta međunarodna ljetna škola hrvatskoga

jezika i kulture, pod vodstvom prof. dr. sc. Sanje Vulić.

U prostorijama Proni centra za socijalno podučavanje studentice iz Poljske,

Češke, Mađarske i SAD-a učile su o hrvatskome jeziku i kulturi. Budući da su na posljednje dvije ljetne škole, kao i na ovogodišnjoj, najbrojniji polaznici bili upravo studenti iz Poljske, glavna tema ovogodišnje Škole bila je "Hrvati i Poljaci kroz stoljeća". Nakon jutarnjih predavanja usporedno su se održavale jezične vježbe u dvjema skupinama. Skupine su formirane prema razini znanja polaznica Škole. U večernjim satima polaznice su imale mogućnost kreativno upotrebljavati naučeno, improvizirajući svakidašnje životne situacije na kazališnoj radionici. Scene koje su osmišljene pod vodstvom redateljice Frane Marije Vranković polaznice su pokazale zadnjega dana na završnoj priredbi, na kojoj su im i podijeljene potvrde o sudjelovanju u Školi. U sklopu programa predstavljen je i *Panonski ljetopis 2013.* te dijalektalna pjesnička zbirka *Bokuniće mojih dnevi* na čakavštini Vrbnika na Krku.

Kao odmor od učenja i kako bi upoznale ljepote Šibensko-kninske županije polaznice su posjetile Nacionalni park "Krka", Šibenik, Skradin te Nacionalni park "Kornati".

20 STIPENDIJA CROATIAN SCHOLARSHIP FUNDA IZ KALIFORNIJE

SAD - Najveća iseljenička zaklada za stipendiranje talentiranih studenata u domovini *Croatian Scholarship Fund* iz Kalifornije izabrala je dvadeset najperspektivnijih ovogodišnjih maturanata iz Hrvatske i BiH, kojima će dodijeliti višegodišnje sveučilišne stipendije.

To su: Tomislav Andrić iz Novoga Šehera (Žepče), Ana Batinović iz Metkovića, Filip Dujmušić iz Busovače, Matej Erceg iz Valpova, Ante Jurjević iz Rijeke, Sara Marija Lovrenović iz Virovitice, Bojana Matić iz Crnića, Dario Martić iz Žepča, Bruno Mihalčić iz Varaždinskih Toplica, Marina Mišković iz Hrvatske Kostajnice, Valentina Plantak iz Radovana, Zoran Primorac s Peļješca, Katarina Risović iz Virovitice, Mate Šimović iz Čapljine, Gabrijela Šišić iz Davora, Ivan Školka iz Bizovca, Lucija Stilinović iz Varaždina, Josipa Stjepanović iz Županje, Josip Živković iz Lukača te Gabrijela Zlatunić iz Uskoplja.

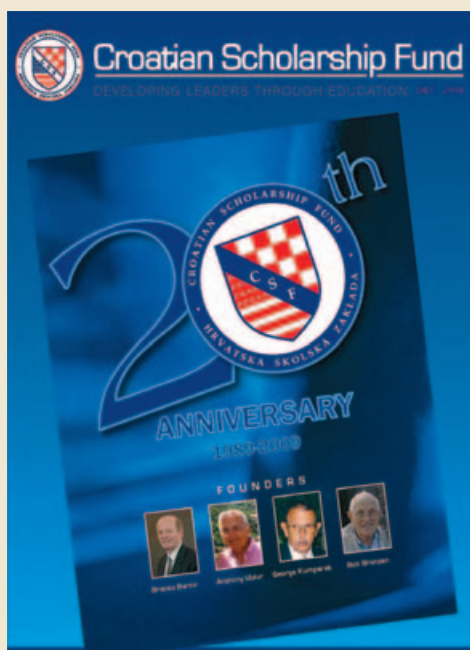
Izabrani stipendisti proglašeni su

najboljima između stotinjak prijavljenih, a odbor ove hrvatsko-američke zaklade vodio je računa ne samo o izvrsnom uspjehu u srednjoj školi, već i o uspjesima i angažmanu u izvannastavnim aktivnostima

te o materijalnom statusu njihovih obitelji. Naime, cilj zaklade je – uz materijalnu potporu – pomoći budućim studentima i u njihovu intelektualnom i duhovnom rastu. Na taj način utjecajni američki Hrvati koji vode zakladu žele pomoći razvoju domovine odnosno stvaranju nove generacije mladih i sposobnih lidera koji će nositi razvoj Hrvatske i BiH na različitim područjima djelovanja.

Zaklada stipendira talentirane studente u domovini od 1993. i do sada je – zahvaljujući materijalnoj potpori zaklade – diplomiralo više od dvije stotine studenata.

Zakladu financiraju mnogobrojni američki dobrotvori. Jedan od najvećih među njima je poznati hrvatski vinar Miljenko Mike Grgich.

Dramatizacija kratkih priča

Na Matičinu kazališnom seminaru održanom od 13. do 21. srpnja na otočiću Galovcu obrađivane su kratke priče iz antologije naše suvremene proze prema ideji umjetničke voditeljice i istaknute redateljice Nine Kleflin

Učiteljice i učitelji hrvatske nastave u inozemstvu izvode dramatizacije hrvatskih autora kratkih priča

Napisala: **Vesna Kukavica**

U radu seminara sudjelovali su polaznici iz različitih zemalja, od Kanade, Francuske, Italije, Švicarske, Srbije do Bosne i Hercegovine. Matičinu seminaru odazvali su se profesori, informatičari, umirovljenici, stručnjaci za medije i učitelji hrvatske nastave iz inozemstva, koje povezuje ljubav za kazališnu umjetnost i hrvatski jezik. U samostanskoj tišini, daleko od gradske vreve i očiju javnosti, na otočiću Galovcu stvarali su etide za predstavu prema kratkim pričama autora Fedora Vidasa, Ivana Slamniga i Luke Paljetka. Seminar je prije petnaest godina pokrenula Hrvatska matica iseljenika s ciljem povezivanja kazališnih amatera iz iseljeničtva, a od početka ga vode Nives Antoljak i ugledna zagrebačka redateljica Nina Kleflin. Uz teorijski dio seminara o osnovama režije, dramatizaciji teksta, glumačkim vježbama i predavanju o kazališnim stilovima, ovoljetni seminar najviše se bavio postupcima dra-

matizacije triju kratkih hrvatskih priča autora Fedora Vidasa, Ivana Slamniga i Luke Paljetka.

Na kraju seminara izveden je javni sat pred publikom. Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika mr. sc. Marin Knežević uručio je priznanja polaznicima, zamolivši ih da u svojim sredinama nastave djelovati u sklopu kulturnih društava. Gost seminara bila je predsjednica Udruženja kostimografa Hrvatske Marija Šarić Ban koja je polaznicima približila proces stvaranja kostima te ulogu kostima u kazališnoj predstavi. U projektu od početka svoj skromni prilog daje i Vesna Kukavica s predavanjima o ulozi kazališne kulture u očuvanju etničkoga identiteta iseljenika. Glavna organizatorica cijeloga projekta Nives Antoljak na završnoj priredbi posebno je zahvalila gvardijanu samostana na Galovcu fra Boži, u čijim se prostorima i atriju održava seminar te na potpori koju nesebično iskazuje

ovome Matičinu kazališnom projektu.

Polaznici Josipi Kloštranec iz Kanade osobito se svidio rad na dramatizaciji teksta koji će moći primijeniti u Torontu. Ivan Andrašić iz Vojvodine drži da su mu najkorisnije teorijske osnove režije budući da se već okušao u scen- skom iskazu u svome zavičaju.

Dugogodišnja polaznica Dainiela Quici iz Italije nada se da će uskoro, zahvaljujući instrukcijama redateljice Kleflin, pokrenuti kazališnu grupu na mol- liško-hrvatskome.

Marljivim radom i talentom na seminaru se isticala Jelena Horvat, učiteljica hrvatske nastave iz Švicarske, koja je uvjeren da će stečena iskustva moći koristiti u radu s našim učenicima koji već dvije godine u Švicarskoj priređuju susrete školskih dramskih grupa. S učiteljicom Horvat slaže se i profesorica Diana Milošević iz Crne Gore, čiji su učenici već sudjelovali u scenskim nastupima. Profesorica iz Preka, nekadašnja predavačica hrvatskoga i talijanskoga jezika djeci iseljenika u Švicarskoj, Vesna Dunatov, iznimnom kreativnom energijom pristupila je dramatizaciji kratkih priča. Glumac i amaterski dramski pisac Franjo Oreški iz Međimurja izvrsno se uklopio u nastojanja ovogodišnjih polaznika da stvore autentičan kazališni iskaz, poput Nade Koturić iz BiH, koja će se angažirati u kazališnome životu Orašja.

Osim spomenutih polaznika i ostali sudionici seminara bili su vrlo vrijedni pa se nadamo da će kazališni život u iseljeničtvu dobiti novi poticaj. Hrvatska matica iseljenika za sve njih na godišnjoj razini, uz ovaj seminar, priređuje i Dane pučkoga teatra u Hercegovcu, gdje mogu gostovati s novim predstavama. ■

ENG The Creating Theatre seminar, held on the small island of Galovac, focused on short stories from anthologies of contemporary Croatian prose under the leadership of seminar artistic director and prominent theatre director Nina Kleflin.

Krbavska bitka 1493. godine

Turci ili Osmanlije teško su porazili 9. rujna 1493. hrvatsku plemićku vojsku u bitci na Krbavskom polju, što je bio početak 200-godišnjega hrvatsko-osmanskog ratovanja

Krbavsko polje danas

Piše: **Željko Holjevac**

Turci-Osmanlije osvojili su 1453. Carigrad i srušili dotrajalo Bizantsko Carstvo: od tog vremena pa sve do kraja 16. stoljeća oni su bili stalna opasnost za južnu i srednju Europu. Vojnički centralizam osmanske države pokazao se uspješnijim od feudalne anarhije srednjovjekovnih balkanskih zemalja pa je padom Smedereva 1459. čitava Srbija došla pod tursku vlast, a 1463. osmanski sultan Mehmed II. Osvajač poveo je svoju vojsku na oslabljeno Bosansko kraljevstvo. Osmanlije su bez ijedne veće bitke zauzeli Bosnu koja je bila vojnički nesprijetna za obranu pa je nastala izreka: "Bosna šaptom pade!"

Osvajačko širenje Turaka Osmanlija u jugoistočnoj Europi, koje je u dru-

goj polovici 15. stoljeća izravno ugrozilo i hrvatske zemlje, utjecalo je na učvršćivanje postojećih i postupno izgrađivanje novih obrambenih utvrda s vojnim posadama na dodirnom prostoru podijeljenog i sukobljenog kršćanstva i islama. Iako su se još potkraj 14. stoljeća Hrvati prvi put susreli s azijskim Turcima koji su po svome prvom vladaru Osmanu nazvani Osmanlijama, oni su se pojavili na vratima Hrvatske neposredno nakon što su od 1352. do 1463. zaposjeli Balkanski poluotok od obala Male Azije do Bosne.

NA POVRATKU S PLJAČKAŠKOGA PRODORA

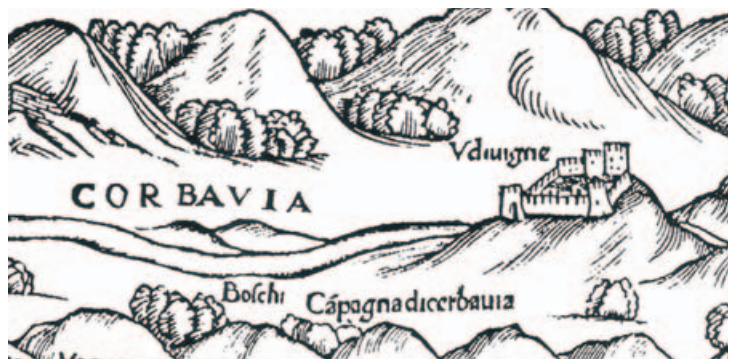
Još tijekom 1463. ugarsko-hrvatski kralj Matijaš Korvin zaposjeo je sa svojom vojskom sjevernu Bosnu i osnovao dvije pogranične banovine – Jajačku i Srebrezničku banovinu. Godine 1469. oduzeo je kralj Frankopanima Senj i osnovao obrambenu Senjsku kapetaniju. Bio

je to početak stvaranja vojno-krajiške organizacije obrane hrvatskih i ugarskih zemalja od osmanske ekspanzije. Kralj Matijaš organizirao je i plaćeničku vojsku (tzv. "crne čete") kojom je ratovao i držao velikaše u pokornosti. Poslije smrti Matijaša Korvina 1490. nastupilo je novo doba feudalne anarhije u Ugarsko-hrvatskom kraljevstvu u kombinaciji s osmanskim pustošenjima i uništavanjem seljaštva.

Unatoč hrvatskoj pobjedi nad Osmanlijama 1491. u klancu Vrpila u Krbavi, Osmanlije su na povratku s pljačkaškoga prodora iz Bosne u slovensku Kranjsku dvije godine kasnije opustošili srednjovjekovni biskupski i utvrđeni feudalni grad Modruš, odakle je krbavsko-modruški biskup prešao u Novi u Vinodolu i poslije u Senj, a 9. rujna 1493. teško su porazili hrvatsku plemićku vojsku u bitci na Krbavskom polju. Prije 520 godina jaka hrvatska vojska pod zapovjedništvom bana Emerika Derenčina,

Osmanske provale u hrvatske zemlje

Krbavsko polje s utvrdom Udbinom

uz koga su bili banov sin Mirko, jajački ban Juraj Vlatković te knezovi Ivan, Nikola i Bernardin Frankopan, dočekala je osmansku vojsku pod vodstvom bosanskoga paše Jakuba koji se vraćao s pljačkaškoga pohoda iz Kranjske na Krbavskom polju pokraj Udbine i doživjela težak poraz. "I tada počeo cviliti rodilje i udovice mnoge te mnogi drugi. I bi zabrinutost velika kakve nije bilo od vremena nečistih Tatara i Gota i Atile. Godine Gospodnje 1493.", zapisao je pop Martinac, suvremenik tih događaja, na kraju glagoljaškog časoslova za katoličke redovnike u Novome u Vinodolu. "To je bio prvi rasap Kraljevstva Hrvatskoga, i tu je čitavo plemstvo hrvatsko izginulo", ocijenio je u 16. stoljeću kroničar fra Ivan Tomašić.

BITKA DUBOKO UREZANA U SVIJEST NARODA

Bitka na Krbavskom polju odjeknula je u kršćanskoj Europi. Prve vijesti o njoj donio je češki putopisac Jan Hasištejnski. Ninski biskup Juraj Divnić napisao je odmah pismo papi Aleksandru VI. Pisano svjedočanstvo o boju na Krbavskom polju ostavio je i osmanski kroničar Sa'dud-din. Bitka se duboko urezala u svijest hrvatskoga naroda pa iz kasnije usmene književnosti potječe pjesma "Smrt bana Derenčina". Već spomenuti hrvatski kroničar fra Ivan Tomašić opisao je sam tijekom bitke ovako: "Hadum-paša bijaše razdjelio svoju vojsku na tri odjela: prvi dade srpskomu sandžaku Ismail-begu, drugi karvilijskomu vojvodi, a treći zadržao za se. Jednako učiniše i kršćani podijelivši svoje pješništvo na jednake dijelove među tri krila konjanika. Prvi je odio bio od Slavonaca, koji stanuju među Dravom i Savom, vodio ih je Ferdinand Berisburch; drugim odjelom, u kojem su bili Hrvati, zapovijedao je Ivan, knez Cetinski, a trećim Nikola Frankopan Tržaćki i Bernardin Frakopan. Kad se tako poredaše vojske, turski vojvoda Ismail-beg takvom silom udari na prve čete naše da je knez Bernardin ne samo bio iz svog reda potisnut, te je morao uzmaknuti, nego je bio i prinuđen da ostavi svoje pješake. Nato bijahu oni potjerani u krvav i sramotan bijeg sve do Krbave, te su se sve od straha pred Turcima, što su ih gonili, samo bacali u rijeku. Svlađavši Ismail-beg prvi odio, obori se na drugi, pa budući da je u isti mah na taj

navalio i karvilijski vojvoda, poubijaše oni vojnike kneza Cetinskoga sve do jednoga. Knez Cetinski pogubi doduše naokolo sebe mnogo Turadi, no najposlije bi i sam ubijen. Budući da nadalje i Hadum-paša nije propustio priliku da progoni Ugre, jer ih je viteštvom najhrabrijih vojnika, koje je za to sebi izabrao, bio raspršio. Tako se zgodi, da je u razmaku od jednog samo sata održao sjajnu pobjedu, izgubivši malo svojih ljudi. Ban Derenčin bude zarobljen, a sin njegov ubijen, te su banu sužnju zatim svaki put za objeda i večere metali na stol glavu sina njegova (...)."

DVJESTO GODINA RATOVANJA

Tako je u drugoj polovici 15. stoljeća započelo sudbonosno ratovanje s Osmanlijama, koje je s većim ili manjim intenzitetom potrajalo više od dvije stotine godina – od vremena prije Krbavske bitke (1493.) kao hrvatskoga poraza preko Sisačkoga boja (1593.) kao prekretnice u tome ratovanju do vremena nakon mira u Srijemskim Karlovcima (1699.) i uz maha Osmanlija iz današnjih hrvatskih zemalja. To dramatično razdoblje hrvatske povijesti, koje je senjski polihistor Pavao Ritter Vitezović naslovom *Plorantis Croatiae saecula duo* 1703. označio kao "dva stoljeća hrvatskoga plača", suočilo je hrvatsko stanovništvo u ugro-

Zapis popa Martinca u glagoljskom brevijaru

Raspored snaga i tijek bitke na Krbavskom polju

ženim krajevima s bijednom perspektivom koja se uglavnom svodila na smrt, ropstvo ili iseljavanje iz "ostataka" hrvatsko-slavonske kraljevine.

"Luge, sela, grade popliniv s'žegoše, / muže, žene, mlade svezav povedoše. / Ubiše junake, koji se rvihu / i ine nejake u sinžir vedihu", naglasio je 1522. hrvatski humanist Marko Marulić u svojoj *Molitvi suprotiva Turkom*. "Mi učinismo što se moglo učiniti, ali dalje već ne možemo opstati bez vaše pomoći jer smo posve iznemogli", upozorio je knez Bernardin Frankopan, jedan od rijetkih preživjelih sudionika Krbavske bitke, u tjeskobnom govoru održanom 1522. pred njemačkim staležima na državnom saboru Svetoga Rimskoga Carstva u Nürnbergu.

Nakon što su Osmanlije u kolovozu 1526. na bojnopolju blizu trgovišta Mohač u južnoj Ugarskoj slomili Ugarsko-hrvatsko kraljevstvo, Hrvatski sabor je na povijesnom zasjedanju u Cetinu 1. siječnja 1527. izabrao za novoga kralja austrijskoga nadvojvodu Ferdinanda Habsburškoga, brata rimsko-njemačkoga cara Karla V., uz obvezu da uzdrži vojsku za djelotvornu obranu od Osmanlija i poštuje zemaljske povlastice. Tek nakon bitke pod Siskom, stotinu godina poslije bitke na Krbavskom polju, počelo je opadanje turskoga naleta i snage, a Habsburgovci su vladali Hrvatskom koja je 1699. "oživila" u obliku današnje potkove, sve do kraja Prvoga svjetskog rata. ■

ENG On September 9th of 1493 an army led by Croatian nobles suffered a major defeat at the hands of the Ottoman Turks at the Battle of Krbava Field, marking the beginning of the Croatian-Ottoman wars.

Malo hercegovačko mjesto kao svjetski brend

To mjesto svake godine posjećuje više od milijun ljudi iz cijeloga svijeta. Ondje "sezona" traje doslovno cijelu godinu. Ondje nema razvikanih hotelskih lanaca, ali tamo odsjedaju premijeri i predsjednici, prinčevi i princeze, zvijezde *show-businessa*...

Međugorje svakodnevno pohodi na tisuće vjernika

Napisao: **Božo Skoko**

U trenutku dok se naše turističke destinacije atraktivnom promocijom i sve originalnijim turističkim sadržajima bore za globalnu pozornost i strane turiste, pitamo se tko je u procesu brendiranja najuspješniji!? Možda Dubrovnik, kao najpoznatija hrvatska destinacija? Ili Rovinj, koji zahvaljujući Maistri razvija elitni turizam? Ili mondeni Hvar, kojeg su i ovog ljeta posjetili mnogi slavni? Ili, pak, Zagreb, gdje broj turista vrtoglavo raste iz godine u godinu? Svi oni imaju ozbiljnu konkurenciju u jednome malome mjestu u našem okruženju.

To mjesto svake godine posjećuje više od milijun ljudi iz cijeloga svijeta. Ondje "sezona" traje doslovno cijelu godinu. Ondje nema razvikanih hotelskih lanaca, ali tamo odsjedaju premijeri i predsjednici, prinčevi i princeze, zvijezde

show-businessa... Najveća imena svjetske glazbene scene poput José Carera ili Andree Bocellija ondje besplatno nastupaju. Ovo mjesto ima klub svojih obožavatelja čak i u američkom Kongresu. O ovoj destinaciji progovorile su vodeće svjetske TV-emisije, uključujući i popularnu Oprah. I na kraju, ljudi ovdje dolaze bez velikih očekivanja – žele se doma vratiti samo duhovno ispunjeni i sretniji. Jasno, riječ je o Međugorju. Malome hercegovačkom gradiću, pola sata vožnje od izlazne postaje s auto-ceste u Vrgorcu, koje je zahvaljujući svjedočanstvima šestero djece o Gospinim ukazanjima postalo jedno od najpoznatijih svjetskih središta i susretišta. Ovo svetište baš je na hrvatski Dan državnosti 25. lipnja proslavilo 32. obljetnicu. To

nije bila velika vijest u hrvatskim medijima, ali zato je ondje bilo desetak svjetskih televizijskih kuća.

NISMO SVJESNI SNAGE OVOG FENOMENA

Većina nas koji smo privilegirani živjeti u blizini Međugorja često nije ni svjesna snage ovog fenomena. Nekako nam se čini normalnim da milijuni ljudi iz cijeloga svijeta, svih naroda i rasa, bez predaha dolaze u ovo malo hercegovačko mjesto tražeći duhovno ispunjenje. Obično počnemo ozbiljnije razmišljati o snazi te međugorske priče tek kad otputujemo daleko od domovine i kad nas netko, potpuno neočekivano, iznenadi svojim izvrsnim poznavanjem Međugorja iako nisu sigurni je li smješte-

Međugorski fenomen osvojio je medije, javnost i srca milijuna ljudi diljem svijeta ponajviše svojom jednostavnošću. Tiho, bez velikih komunikacijskih strategija, promotivnih kampanja i reklama

no u Hrvatskoj ili Bosni i Hercegovini. Upravo zbog povezanosti Međugorja s hrvatskim narodom sjećamo se kako je ovo svetište bilo odličan adut početkom devedesetih kad se trebalo izboriti za međunarodnu pozornost i pomoć u obrani od agresije. O tome svjedoči i zanimljiv zapis dr. Vladimira Petera Gossa u knjizi *Washingtonska fronta*, gdje govori o informativnom ratu protiv velikosrpske propagande 1991. u SAD-u.

Veliki obol hrvatskim nastrojanjima tada je dao američki poduzetnik norveškog podrijetla Jack Arnissen, i to isključivo zbog Međugorja u kojem je bio sedam puta. Goss piše kako je Amerikanac čuo za napade blizu Zagreba, ali priznao je kako nema pojma gdje je taj grad jer kad god bi išao u Međugorje, letio bi do Dubrovnika, a onda autobusom u Međugorje. Dubrovnik je za nje ga bilo svojevrсно predgrađe Međugorja pa se detaljno raspitivao i za raketiranje toga povijesnoga grada. I kako piše Goss, izvan linije Međugorje – Dubrovnik, za Arnissena nije bilo Hrvatske, ali ga je očito nešto tjeralo da pomogne Hrvatima. A on je bio tek jedan od oko šest milijuna dobro umreženih američkih prijatelja Međugorja, koji su barem jednom boravili u ovom svetištu te nastojali trajno ostati povezani s njime. U američkom Kongresu predstavljao ih je utjecajni Christopher Smith, a imali su svoje odsjeke diljem Amerike.

UNIVERZALNI BREND

Koliko je Međugorje utjecalo na mnogobrojne druge poznate i nepoznate prijatelje ovog svetišta diljem svijeta, da se bore za istinu i da čine više dobra, teško ćemo saznati. Ali nam je sasvim jasno da je Međugorje postalo univerzalni brend, koji već desetljećima nadilazi granice, šireći mir i dobro te potičući ljude da nešto promijene u svome životu. Mnogi su pokušali u međugorskom fenomenu tražiti čudo, senzaciju pa i skandal. Međutim, međugorski fenomen osvojio je medije, javnost i srca milijuna ljudi diljem svijeta ponajviše svojom jednostavnošću. Tiho, bez velikih komunikacijskih strategija, promotivnih kampanja i reklama. Poruka se širila od usta do usta, iz zemlje u zemlju, iz medija u medij.

O snazi Međugorja svjedočile su sudbine, a ljudska svjedočanstva, obraćenja i životne promjene su ipak najsnažnija

Malo hercegovačko mjesto postalo je svjetski fenomen

preporuka. Poznato je kako sve više ljudi u suvremeno doba traga za duhovnim ispunjenjem, mirom, misterijem, zdravljem... U doba velikih stresova i duševnih nemira ljudi ovdje pronalaze duhovni mir, nadu i utjehu. Malo je mjesta u svijetu koja to mogu ponuditi, unatoč sve atraktivnijim *wellnessima*, sadržajima za opuštanje i egzotičnim bjegovima od užurbane stvarnosti.

O promjeni životnih nazora u Međugorju svjedoče tisuće životnih priča i sudbina, među kojima su i ona poznata imena poput glumca Jima Cavieze, trenera Roberta Mancinija ili nogometa ne zvijezde Lionela Messija. Poznato je kako je zahvaljujući Međugorju britanski premijer Tony Blair prešao na katoličku vjeru. Jasno, nisu svi koji dolaze u Međugorje hodočasnici. Puno je i radoznalih. Nije tajna da mnogi turisti svoje posjete ovome hercegovačkome mjestu usklađuju s ljetovanjem na Jadranu, a da dubrovačka i splitska zračna luka za veliki broj svojih putnika mogu zahvaliti upravo međugorskim hodočasnici.

TRAJE PUNA TRI DESETLJEĆA

Svejedno znamo koliko treba uložiti truda, znanja i novca da bismo od neke destinacije stvorili brend koji će privlačiti milijune posjetitelja, turista... Čak i

uz najbolje izveden proces brendiranja, pojedine destinacije brzo postanu popularne, ali isto tako brzo padnu u prosječnost, pa i zaborav, jer im ponestane atrakcija, zanimljivosti, priča... Međugorje traje puna tri desetljeća i privlači sve više ljudi. Da je posrijedi neka manipulacija vjerojatno bi davno bila razotkrivena ili bi postala dosadna. Ono je postalo brend, čak i uz nesnalaženje, pa i poneku šlampavost domaćina. Njemu ne treba reklama ni luksuz.

Međugorje nameće neke sasvim drukčije trendove koji se kose sa svim pravilima brendiranja, a koje je nemoguće kopirati. Svijetom pronosi priču o snazi vjere, a svima nama u njegovoj blizini otvara vrata svijeta i daruje pozornost kakvu je teško umjetno proizvesti. Moramo biti iskreni i priznati da to i nismo baš zaslužili i da godinama ne znamo opravdati taj dar s Neba. Isto tako, oni koji žive u ovome mjestu mogli bi se puno mudrije i odgovornije odnositi prema tome blagoslovljenom komadiću hercegovačkog tla, posebice po pitanju komercijalizacije, infrastrukture, urbanizma, arhitekture, ekologije...

Zaimislite kako bi Međugorje izgledalo da se slučajno nalazi u Italiji ili SAD-u, odakle ionako dolazi najviše hodočasnika!? ■

ENG No Croatian tourism destination can measure up to the brand strength of Međugorje.

“Svugdje pođi, kući dođi”

“Hrvatska je danas zemlja prosperiteta i svijetle budućnosti, zemlja potencijala. Na nama je da ju zajednički gradimo i izgrađujemo”, naglasila je Ivana Perkušić

Razgovarala: **Željka Lešić**
Snimila: **Snježana Radoš**

Za ovaj broj Matice razgovarali smo s voditeljicom Ureda dobrodošlice, koji se nalazi pri Državnome uredu za Hrvate izvan RH, kako bismo našim čitateljima objasnili čime se taj ured bavi. Budući da je voditeljica Ureda i sama bila u iseljeništvu, dobro je upoznata s iseljeničkim potrebama i težnjama. No, predstavimo поблише našu sugovornicu, simpatičnu Ivanu Perkušić.

Molim Vas, predstavite se našim čitateljima.

- Zovem se Ivana Perkušić, rođena sam u Zadru gdje sam završila osnovno i srednjoškolsko obrazovanje, diplomirana sam pravnica po struci, a također imam položen pravosudni ispit te ispit za sudskoga tumača za engleski jezik. Ponosna sam majka jednog djeteta.

Kada ste otišli u iseljeništvo i koji je razlog odlaska?

- U iseljeništvo odnosno u Australiju otišla sam 1999. godine, sa suprugom i kćerkicom, s obzirom na to da je suprug tamo rođen i odrastao, a odlazak je bio zajednička odluka.

Gdje ste bili u iseljeništvu i kako ste se ondje snašli? Kako je tekao način prilagodbe?

- Boravila sam u Sydneyu. S obzirom na to da je Australija otvorena i gostoljubiva zemlja koja pruža velike mogućnosti, doista sam se dobro snašla.

Jeste li se ondje družili s našim hrvatskim iseljenicima, jeste li odlazili u hrvatske klubove i misije?

- Da, intenzivno. Osobito sam posjećivala klubove Punchbowl i Kralj Tomislav te Hrvatsku katoličku misiju, koji su mi na poseban način pružali osjećaj po-

vezanosti s domovinom. S obzirom na to da sam u dogledno vrijeme započela s radom u Generalnome konzulatu RH u Sydneyu, osobito sam se približila hrvatskoj dijaspori te imala izravan uvid u njihovu problematiku.

Što ste ondje radili?

- Radila sam u Generalnome konzulatu, no prije toga sam radila u nekoliko australskih tvrtki. Osjećala sam potrebu biti aktivna, usavršiti engleski jezik te se povezati ne samo s Hrvatima u Australiji, već i s Australcima koji su doista pristupačni, otvoreni i multikulturalni.

Koliko ste bili zadovoljni životom u iseljeništvu i što Vam je najviše nedostajalo iz domovine?

- Ništa se ne može usporediti sa životom u domovini. Iako je Australija prekrasna zemlja koja vam pruža mogućnosti za lijep i raznovrstan život, u vama kuca jedno drugo srce. Bila sam jako nostalgичna, no pokušala sam to zatomiti na različite načine. Najviše mi je nedostajala moja obitelj, prijatelji te mirisi i okusi moje domovine.

Kako ste liječili nostalgiju za domovinom?

- Morate uvijek pronaći ljepotu oko sebe bez obzira na to gdje živjeli i što radili. Opet ističem ljepotu i blagonaklonost Australije. Nemoguće je živjeti *Down under*, a da ne postanete njezin prijatelj. Imala sam krasne prijatelje s kojima sam i danas u kontaktu. A tu su i bogata iskustva koja su neprocjenjiva. Ima nešto u izreci da je mudrom čovjeku domovina čitav svijet. No, to je samo djelomično točno. Ja sam se vodila onom starom, narodnom mudrošću: *Svugdje pođi, kući dođi*.

Kada i zašto ste se vratili u Hrvatsku?

- U domovinu sam se vratila nakon

gotovo šest godina provedenih u Austriji, zbog poslovnih i privatnih razloga.

Predstavite nam Ured u kojem sada radite.

- S obzirom na strateški cilj Republike Hrvatske – poticati povratak iseljenika u domovinu te nastojati učiniti sve da im put povratka bude što jednostavniji i lakši, u Državnome uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske ustrojen je Ured dobrodošlice, u kojem radi troje ljudi. No, naglašavam da svi djelatnici, svi sektori i službe Državnoga ureda u sklopu svojih aktivnosti zajednički radi, u suradnji s drugim tijelima državne uprave, na ostvarenju tog cilja. Ured uspješno pomaže u rješavanju mnogobrojnih pitanja: kako zatražiti hrvatsko državljanstvo, ishoditi osobne dokumente, registrirati vozilo, riješiti priznavanje inozemne

svjedodžbe ili diplome. U sklopu Ureda dobrodošlice pružaju se i informacije o carinskim povlasticama pri uvozu predmeta za kućanstvo i gospodarskog inventara pri povratku i useljenu u Republiku Hrvatsku, te o poreznim olakšicama za hrvatske povratnike/useljenike, fizičke i pravne osobe pri njihovu nastanjenju i stupanju u poslovni odnos u Republici Hrvatskoj. Za one Hrvate – povratnike i useljenike koji trebaju dodatnu pomoć, Ured dobrodošlice osigurao je i potporu mentora/savjetnika.

Što Vam kao povratnici znači rad s iseljenim Hrvatima?

- Osobno mi znači puno. Mogu se poistovjetiti s iseljenim Hrvatima jer sam i sama bila dio njih. Znam koliko im znače veze s domovinom i znam kako u svima njima tinja želja za povratkom u

domovinu. Ponekad je teško odseliti se iz jednoga grada u drugi, a kamoli promijeniti čitav svoj život. Moramo uzeti u obzir kako ima Hrvata koji žive u iseljeništvu dvadeset, trideset godina, njihovi potomci su tamo rođeni - to zahtijeva individualni pristup.

Koji su Vam planovi za budućnost?

- Puno zdravlja i dobro odrađenog posla! Sve drugo će doći samo po sebi.

Koja bi bila Vaša poruka našim iseljenicima diljem svijeta, posebice mladim iseljenicima, a koja mladim ljudima koji žele napustiti Hrvatsku?

- Istina je da svaki čovjek, osobito mladi ljudi, želi istražiti svoje mogućnosti, sve što nudi svijet - to je dio ljudske prirode. No, pri tome je važno odvagnuti što na tom putu dobivamo, a što gubimo. Raduje me što je Ured dobrodošlice odnosno Državni ured za Hrvate izvan RH u cjelini doista most iseljenih Hrvata ka svojoj domovini. Svaki uspješan povratak iseljenoga Hrvata i njegova integracija u hrvatsko društvo je naš veliki uspjeh, a ono što me osobito raduje i veseli je da je interes za povratkom doista velik. Jer, Hrvatska je danas zemlja prosperiteta i svijetle budućnosti, zemlja potencijala. Na nama je da ju zajednički gradimo i izgrađujemo. Kada pogledamo unatrag, Hrvatska je u vrlo kratkom razdoblju ostvarila većinu svojih strateških ciljeva – prije svega imamo svoju državu za koju smo se krvavo izborili. Pristupili smo NATO-u, a sada smo i članica EU-a. Preostalo je još samo jedno – očuvanje, jačanje i razvoj hrvatskog zajedništva te gospodarski i opći napredak, kako Hrvata u domovini tako i Hrvata koji žive u drugim zemljama. Prve korake prema tom cilju napravili smo donošenjem Strategije i Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan RH te osnivanjem Državnoga ureda. Temelj je tu. Kako sam već rekla – na svima nama je, Hrvatima u domovini i izvan nje, da na tom temelju zajedno i u suradnji gradimo našu zemlju - još uspješniju i bolju. Sigurna sam da ćemo u tome uspjeti! ■

ENG We spoke with Ivana Perkušić, the head of the Welcome Office at the State Office for Croats Abroad, who herself lived for a time as an emigrant in Australia.

Već do sada velik broj prijavljenih sudionika

Među prijavljenim imamo velik broj sveučilišnih profesora, svećenika, uspješnih poslovnih ljudi, a važno je istaknuti da imamo veliki broj pripadnika druge generacije iseljenika

Razgovarao: **Hrvoje Salopek**

U tijeku su pripreme za prvi Hrvatski iseljenički kongres koji će se održati u lipnju 2014. u Zagrebu. Na tome znanstveno-stručnom skupu sudjelovat će ugledni znanstvenici, javni i kulturni djelatnici, crkveni velikodostojnici, svećenici-misionari i pastoralni suradnici te poslovni ljudi iz Hrvatske i iseljeničtva. Tim povodom razgovarali smo s dr. Marinom Soptom, jednim od idejnih inicijatora i članom organizacijskog odbora Kongresa.

Kako je došlo do zamisli da se pokrene Kongres?

- Pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji suočavamo se s nužnošću izrade nove strategije prema kojoj ćemo temeljiti svoj odnos s višemilijunskim hrvatskim iseljeničtvom. Kako bismo zajednički osmislili nove strategije i usustavili proces praćenja i globalnog umrežavanja domovinske i iseljene Hrvatske, pokrenuli smo inicijativu za Hrvatski iseljenički kongres. Najavu Kongresa poslali smo na tisuću različitih adresa udruga, hrvatskih katoličkih misija i župa, radio i tv-postaja, kao i istaknutim pojedincima u hrvatskom iseljeničtvu. Naš atraktivni plakat koji je osmislio Hary Martinović, povratnik iz Kanade, razaslan je po svijetu.

Kakva je reakcija među hrvatskim iseljenicima nakon vaše najave održavanja Hrvatskoga iseljeničkog kongresa?

- Najava Kongresa prihvaćena je vrlo pozitivno. Ona je naišla na veliko odobrenje u redovima hrvatskog iseljeničtva. Najbolji dokaz za to je činjenica da mi već do sada imamo više od 80 osoba koje su se prijavile kao sudionici Kongresa ili će to učiniti vrlo brzo, s različitim temama.

Tko su sudionici, kojeg profila i otkud dolaze?

- To su osobe različitih zanimanja, različitog spola i različitih generacija. Među prijavljenima imamo velik broj sveuči-

lišnih profesora, svećenika, uspješnih poslovnih ljudi, a važno je istaknuti da imamo veliki broj pripadnika druge generacije iseljenika. Do sada su nam se prijavili ljudi iz Australije, Čilea, SAD-a, Kanade, Njemačke, Francuske, Austrije, Švicarske, Švedske, Irske, Gruzije i svakako iz Hrvatske. Svi zainteresirani mogu pogledati naš WEB-portal: www.hrvatski-iseljenicki-kongres-org ili nam mogu pisati na e-mail na adresu Kongresa: info@hrvatski-iseljenicki-kongres.org.

Neke ljude zbuja vrlo sličan naziv Vašeg skupa s Hrvatskim svjetskim kongresom...

- Hrvatski iseljenički kongres je znanstveno-stručni skup,

Marin Sopta

kao što smo vrlo detaljno objasnili u našem materijalu. Dakle, naš Kongres nema sličnosti s HSK niti mu je bilo kakva konkurencija osim po nazivu, kako kažete. Dapače, među organizatorima ovog skupa osim znanstvenih i drugih institucija iz domovine i iseljeničtva nalazi se i Hrvatski svjetski kongres.

Koliko očekujete sudionika na Kongresu?

- Broj uopće nije važan, važna je kvaliteta sudionika i njihove prezentacije u sklopu našega programa. Ako me već pitate o broju sudionika, reći ću Vam da prema sadašnjim pokazateljima možemo očekivati vrlo velik broj, možda čak nekoliko stotina sudionika. Osim velikog broja prijavljenih sudionika, mi smo već dobili pristanak medijskih pokrovitelja poput Vašega časopisa Matice, Večernjeg lista, Katoličkog radija, a očekujemo brzo i pozitivne odgovore od nekih velikih radio i tv-postaja.

Tko su članovi organizacijskoga odbora?

- Do sada sve organizacijske pripreme i dogovore u vezi s Kongresom vodili su prof. dr. Ivan Čizmić, prof. dr. Mijo Korade s Hrvatskih studija, ravnatelj Hrvatske inozemne pastve fra Josip Bebić, prof. dr. Vlado Šakić, ravnatelj Instituta "Ivo Pilar", prof. dr. Ivan Rogić, prof. dr. Josip Jurčević, gospođa Ana Poklepović Skrmeta, tajnica u uredu Hrvatske inozemne pastve i ja. Ovaj odbor proširit će se još nekim članovima poput prof. Luke Budaka, Joze Brkića iz Australije, Petra Hinića iz Njemačke, Vice Batarela, a koji su već dosad učinili puno za Kongres. ■

ENG Preparations are underway for the first Croatian Emigrant Congress, slated for June 2014 in Zagreb. We spoke with Dr Marin Sopta, one of the people behind the project and a member of the Congress organising committee.

ISELJENIČKA VIJEST

KONCERT ŽENSKE KLAPE 'VALOVI' IZ BUENOS AIRESA

ARGENTINA - Ženska klapa "Valovi" iz Buenos Airesa izdala je ove godine svoj prvi CD "Valovi uživo"! Kao promociju ovog nosača zvuka održali su uspješni koncert u kazalištu "Del Globo" u Buenos Airesu. Pokrovitelji su bili Hrvatska matica iseljenika, Veleposlanstvo RH u Argentini i Međudruštveni Odbor hrvatskih udruga i ustanova u Argentini. Na koncertu članice klapa izvele su pjesme s CD-a, kao i s novog repertoara: *Zbor Hrvatica* iz opere Porin, *Serenade* - tradicionalnu klapsku pjesmu i *Daleko je* - pjesma poznate pjevačice i skladateljice Tamare Obrovac, kao i nekoliko pjesama na španjolskome i engleskome jeziku. Njihov dirigent je majstor Javier Zentner, redatelj, skladatelj i glazbeni argentinski aranžer te ljubitelj hrvatske pjesme. Na koncertu su gostovali Hrvatski tamburaški zbor "Bosna", također iz Buenos Airesa.

Članice "Valova" bile su u svojim mladenačkim godinama aktivne u glazbenoj grupi Hrvatskih katoličkih sveučilištaraca. Ponovno su se okupile 2001. godine kako bi opet skupa pjevale i širile glazbenu kulturu Hrvatske, domovine njihovih predaka. Od 2002. godine posvetile su se pjevanju "a capella", približavajući se klapskom stilu pjevanja. Članice vokalne grupe su kćerke hrvatskih iseljenika koji su prisilno napustili svoju zemlju poslije Drugoga svjetskog rata: Cecilia Fernandez Šarić, Daria Trošelj, Karina Jerković, Vlasta Jurić, Jelena Nadinić, Valeria Fernandez Šarić, Silvia Delic i Stella Hubmayer.

Slavonsko srce u Zlatnoj dolini

Grad koji je 1765. godine dobio status slobodnoga kraljevskoga grada neki nazivaju zbog mnogobrojnih kulturnih i obrazovnih ustanova slavonskom Atenom

Požega leži u kotlini okružena bregovima

kument o Požegi potječe iz 1227. godine kada požeška tvrđa postaje kraljevski grad. Požega postaje središte značajnih gospodarskih aktivnosti tog vremena s mnogobrojnom vlastelom uz trgovačke, obrtničke i upravne funkcije, dok vojne i crkvene funkcije nadilaze sam grad. Početkom 16. stoljeća u Slavoniju prodiru osmanski osvajači koji Požegu osvajaju 1537. godine. Požega postaje središte sandžaka, a s Turcima dolazi mnogo-brojno muslimansko i pravoslavno stanovništvo, te dijelom na islam prelazi domicilno stanovništvo. Turci grade u Požegi trgovačku čaršiju sa 70 trgovina i hamam ili javno kupalište. Grad tada dobiva i vodovod, drugi u Hrvatskoj nakon Dubrovnika. Požega se oslobađa turske vlasti 1688. godine. Odlaskom muslimanskoga stanovništva doseljavaju se u Požegu Hrvati i Srbi iz Bosne, zatim ostali narodi Habsburške monarhije (Nijemci, Mađari, Česi), a u 20. stoljeću

Napisao i snimio: **Zvonko Ranogajec**

Požega je grad smješten u središnjem dijelu Slavonije, Požeškoj kotlini, a ujedno je i središte Požeško-slavonske županije. Požega je najveći od pet gradova županije, a nalazi se u njezinu samome središtu na 152 metra nadmorske visine, na kontaktu Požeške gore i plodne nizine. Površina grada je 133,91 četvorni kilometar, a čini ga 31 naselje. Požega je omeđena s pet lokalnih samouprava županije, kao i susjednom Brodsko-posavskom županijom. Na zapadu je općina Brestovac, na sjeveru su općine Velika i Kaptol, na sjeveroistoku je općina Jakšić, na istoku grad Pleternica i na jugu Brodsko-posavska županija. Grad leži na rijeci Orljavi u podnožju Požeške gore (najviši vrh je Kapovac sa 618 m.n.v., dok je iznad Požege četiri metra niži vrh Maksimov hrast sa 614 m.n.v.), koja dodiruje južni rub naselja Požege. Zapadno od Požege Požeš-

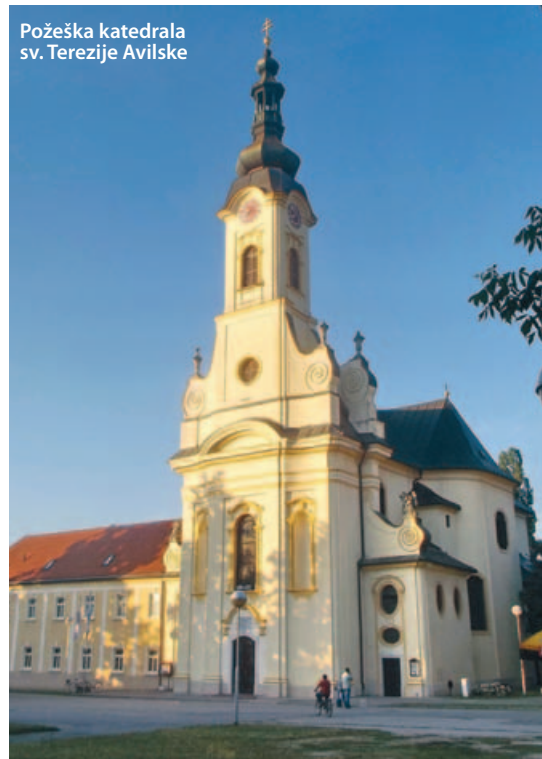
ku kotlinu omeđuje Psunj, sjeverno Papuk i Krndija te na istoku Dilj. Prostor kotline omeđen planinama i u porječju Orljave i Londe vrlo je plodan, a dobri agrarni uvjeti uzrokovali su vrlo ranu naseljenost pa su Rimljani ovaj kraj nazvali Vallis aurea ili "Zlatna dolina".

IZ ANTIČKOG DOBA

Planine koje okružuju kotlinu starog su sastava u obliku timora, a s vremenom su mijenjana borama i rasjedima uz vulkansku aktivnost. Požeška gora prekrivena je tercijarnim naslagama dok je dno Požeške kotline prekriveno kvartarnim naslagama koje probijaju rijeke Orljava i Londa s pritocima. Obronci planina osim po šumskom pokrovu značajni su po vinogradarstvu, dok su doline iskorištene u ratarske i stočarske svrhe.

Naseljenost grada datira iz antičkog razdoblja uz vjerojatno postojanje castruma, dok se današnja Požega prvi put spominje u 11. stoljeću kada je nastao stari požeški burg. Prvi pisani do-

Požeška katedrala sv. Terezije Avilske

Pješačka zona u središtu grada

Crkva sv. Duha

i Hrvati iz gorsko-planinskih i sredozemnih dijelova Hrvatske, kao i Hrvatskoga zagorja. Odlaskom Turaka grad dolazi pod vlast Habsburgovaca, dolazi do ubrzane gradnje i kulturnoga razvoja, a srednjovjekovnoj gradskoj jezgri dodaje se bogat barokni izgled po kome je Požega danas vrlo prepoznatljiva.

BAROKNO GRADSKO SREDIŠTE

Obnavlja se Požeška županija, isusovci osnivaju gimnaziju (1699.), petu najstariju u Hrvatskoj, i najstariju u današnjoj Slavoniji. Franjevci 1708. g. pristupaju obnavljanju samostana iz srednjega vijeka koji su porušili Turci i dovršavaju ga 1724., te je smješten uz crkvu sv. Duha. Samostan sadrži knjižnicu s oko 15.000 svezaka s inkunabulama iz 16. stoljeća. Unatoč požaru u 19. stoljeću koji je uništio velik dio građe, knjižnica spada u nultu kategoriju i među vrijednijima je u Hrvatskoj. Stanovništvo je 1739. g. pogodila kuga. Godine 1749., u spomen na 798 umrlih Požežana podignut je barokni kužni pil, koji i danas krasi središnji trg u Požegi. Gradi se kazališna dvorana 1727., prva ljekarna u gradu 1740. Požega je u to vrijeme, uza Zagreb, jedino središte višeg obrazovanja u Hrvatskoj. Postojao je filozofski studij za mlade franjevece i *Academia Posegana*. Godine 1763. sagrađena je i današnja katedrala sv. Terezije Avilske milošću tadašnje carice Marije Terezije. Ova crkva postaje katedralom 1997. godine kada je osnovana izdvajanjem iz dotadašnje Zagrebačke nadbiskupije nova Požeška biskupija. Grad neki nazivaju zbog mnogobrojnih kulturnih i obrazovnih ustanova slavonskom Atenom, a Požega 1765. godine dobiva status slobodnoga kraljevskoga grada. Ipak, Požega s vremenom u kasnijim teritorijalnim ustrojima gubi

dotadašnje funkcije u korist Osijeka i Sl. Broda. Ipak, ona je od 1993. godine opet središte županije.

ZNAČAJNI INDUSTRIJSKI KAPACITETI

Gospodarski značaj leži u preradi poljoprivrednih sirovina, vina, drva, tekstila i metala. Ipak, kada je veći dio Slavonije doživio industrijsku ekspanziju krajem 19. stoljeća gradnjom željeznica ili ranije krajiških cesta, one su u početku zaobišle Požegu pa primat u razvoju dobivaju Osijek i Slavonski Brod. Požega ipak ima značajne industrijske kapacitete u snažnoj konditorskoj industriji *Zvečevo*, metalnoj industriji *Plamen* i *Color Emajl*, drvnoj industriji (*Spin Vallis*), tekstilnoj

industriji *Orljava*, *Sloga IMK*, kao i industriji građevinskoga materijala. Grad je sve značajniji i u turističkoj ponudi, čemu pridonose mnogobrojne kulturne manifestacije u gradu kao što je glazbeni festival *Zlatne žice Slavonije*, pjesnička manifestacija *Dani Dobriše Cesarića* i *Hrvatski festival jednogminutnih filmova*. Posljednjih godina u Požegi je otvoreno Veleučilište i katolička gimnazija.

Područje grada Požege imalo je prema zadnjem popisu 2011. godine 20.248 stanovnika, što je smanjenje prema popisu 2001. kada je imalo 28.201 stanovnika. Samo naselje Požega ima prema zadnjem popisu 19.506 stanovnika, što je smanjenje za 1.437 stanovnika u odnosu prema popisu iz 2001. godine. ■

Tvornica Zvečevo

ENG Požega is a town in central Slavonia situated in a valley known as the Golden Vale (*Vallis Aurea*), surrounded by forests and hills planted with vineyards.

NATJEČAJ

ZA DODJELU NAGRADE "SILVIJE STRAHIMIR KRANJČEVIĆ" ZA LITERARNO STVARALAŠTVO ISELJENIKA I NJIHOVIH POTOMAKA

Nagrada "S.S. Kranjčević" dodjeljuje se za ostvarenja s područja pjesništva, romana, kratke priče, drame i putopisa, pod uvjetom da nisu nagrađivana, te da im je autor iseljenik ili potomak iseljenika. Literarni radovi mogu biti pisani hrvatskim standardnim jezikom, u svim hrvatskim narječjima te njima pripadajućim govorima (mjesni govor).

Broj literarnih radova je ograničen: za poeziju deset pjesama, za kratku priču pet, za putopis dva, te za roman i dramu jedan prilog.

Svaki rad treba biti pisan na računalu ili pisaćim strojem, te sadržavati ime i prezime, godinu rođenja, adresu i kratki životopis.

Rok za slanje radova je 10. prosinca 2013. godine.

Adresa:

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA PODRUŽNICA RIJEKA

Trpimirova 6

51000 Rijeka

Hrvatska

E-mail: rijeka@matis.hr

Tel.: (+385 51) 21 45 57

Fax.: (+385 51) 33 98 04

Rezultati Natječaja bit će objavljeni krajem siječnja 2014. godine.

ISELJENIČKA VIJEST

PJESNICI ISELJENICI U SPLITU

SPLIT - Pjesnička udruga Hrvatska iseljenička lirika, koja je osnovana prije više od 13 godina u New Yorku i svake godine organizira večer u drugome gradu, predstavila se i splitskoj publici. Svake godine tiska se zbirka, kojih do sada ima dvanaest. Večeri su najprije bile organizirane u američkim grado-

vima, deseta po redu bila je u Hrvatskoj i to u Zadru, a trinaesta u Beču. Tijekom tolikih godina djelovanja, manifestacija je okupila oko 150 pjesnika sa skoro svih kontinenata. Ono što je najvažnije, oni pišu na hrvatskome jeziku iako žive izvan domovine. Osnivačica te manifestacije Nada Pupačić

željela je neke od zbirke predstaviti i splitskoj publici. Tako je 29. kolovoza u galeriji Vinko Draganja u sklopu dominikanskoga samostana predstavljena 11. zbirka pod naslovom *Po utrtim putovima* o kojoj je govorio Đuro Vidmarović. Nakon toga je predstavljena 12. zbirka pod naslovom *U potrazi za izgubljenim obzorima* o kojoj je govorila recenzentica Helena Burić. Ivanka Madunić Kuzmanović, članica ove udruge iz američke države Wisconsin, predstavila je svoju vlastitu zbirku pjesama pod naslovom *Hrvatska i izvor i ušće*, o kojoj je govorio Mladen Vuković. Uvodnu riječ dali su domaćin Iko Mateljan i predsjednica udruge Nada Pupačić. U ime Hrvatske matice iseljenika skupu se obratila Branka Bezić Filipović, a u diskusiji je sudjelovala i splitska književnica Dunja Kalilić, koja je i sama živjela u iseljeništvu u Italiji i Sjedinjenim Američkim Državama pa je dala svoje viđenje potrebe pisanja u iseljeništvu i osvrt na knjigu *Po utrtim putovima*.

Od 1951. izlazi mjesečnik Hrvatske matice iseljenika

MATIČIN VREMEPLOV

Pronašli smo u Matici za mjesec **rujan** godine...

Priprema: Hrvoje Salopek

1960.

MATICA

9
SEPTEMBER
1960

Naslovnicu Matice krase fotografija makete zgrade Koncertne dvorane Lisinski i Matice iseljenika koja čitateljima zorno prikazuje kako će izgledati kompleks koji se te godine počeo graditi.

Zagreb je ovih dana dobio još jednu građevinu kojom se može ponositi. Nakon 27 mjeseci gradnje pušten je u promet Jadranski most, najveći od jedanaesti zagrebačkih mostova i treći po veličini u Jugoslaviji.

Jadranski most u Zagrebu

Zagreb je bogatiji za još jedan veliki prometni objekt. Nakon 27 mjeseci gradnje, u srijedu 16. rujna pušten je u promet dugo očekivani Jadranski most. Jadranski most je najveći u Zagrebu i treći u zemlji po površini. U 27 mjeseci rada radnici »Hidroelektrarne« su u most ugradili samo za glavnu konstrukciju oko 10.000 četvornih metara betona, oko 700 tona kablova za prenaprezanje, gotovo četiri milijuna kilograma betonskog željeza... I sve je to ugrađeno u gotovo 24.000 četvornih metara površine mosta.

Širina mosta je oko 470 metara, a uključujući sjevernu i južnu prilaznu cestu ukupno je dug oko 950 metara. Na mostu je načinjeno šest kolničkih traka (za svaku smjer po tri), a u sredini je mosta postavljen sedam metara širok prolaz za tramvaj, koji bi u ovom razdoblju bio rasloj i tu trebao »prijeći« Savu. Na mostu je za pješake ostavljeno sa svake strane po 3,5 me-

u međuvremenu troškovi materijala i gradnje odjednom porasli pa će most stajati oko 600 milijuna dinara. Jadranski mostom Zagreb je dobio još jedna — najbura — vrata prema moru, pa študa i takvo ime. Novi most znači i bolji i neposredniji veza s najbližim dijelovima grada preko rijeke, a također i bolje priključne veze prema Beogradu i Ljubljani. Recimo još i to: Jadranski most je jedanaesti zagrebački most (naglo je

Jadranski most znači će mnogo za bolje povezivanje sjevernih i južnih dijelova grada, kao i za bolje prometno povezivanje Zagreba s nekim magistralnim prometnicama.

1981.

”Zagreb je ovih dana dobio još jednu građevinu kojom se može ponositi”, piše Matica u povodu puštanja u promet novoga Jadranskog mosta.

1967.

Tih je godina Matica ljeti, kad je Hrvatsku posjećivao veći broj iseljenika, organizirala Iseljenički tjedan čija se završnica održavala redovito u Samoboru kao folklorna priredba i piknik.

PROSLAVA ISELJENIČKOG TJEDNA

Šetnja prostranstvima srca

Kanadska spisateljica hrvatskih korijena Vesna M. Bailey, čiji smo intervju objavili u posljednjem broju *Matice* (br. 7/2013., str. 25. – 27.), počela je pisati obiteljsku biografiju potaknuta smrću svoje majke Barice s kojom se doselila u Kanadu kao desetogodišnja djevojčica. Spisateljčini roditelji Barica i Baldo te sestra Zdenka dijelili su olovni šezdesetih godina 20. stoljeća sudbinu mnogobrojnih iseljeničkih obitelji iz Hrvatske, čije zajedničke reminiscencije čine fabulu nove knjige. Ta proslavljena autorica pedagoških bestselera Vesna M. Bailey, rođena Dubrovčanka, danas živi u kanadskome gradiću Leamingtonu, dok su njezine dvije nagrađivane knjige *Notes To My Son - Before You Go* i *Notes To My Daughter - Before You Go* stigle do znatizeljnih čitatelja diljem Amerike. Ulomak iz obiteljske biografije, koji simbolično potpisuju u znak zahvalnosti roditeljima obje kćeri preminule Barice Novački Dedo, radnoga naslova *Šetnja prostranstvima srca*, ekskluzivno objavljujemo u *Matici*.

Vesna i Zdenka s mamom Baricom

Naša mama, Barica Dedo, rođena je 27. listopada 1932. u Poznanovcu, u Zagorju. Nježno valoviti brjegovi i doline pratili su je do posljednjeg daha.

Bila je osmo od šesnaestero djece Stjepana i Katarine Novački. Njezini roditelji bili su ljubavna priča za sebe, a njihova kuća i srca bili su uvijek otvoreni svim unucima. Godišnje odmori uvijek smo provodili kod djeda i bake, o čemu bi se mogle pisati knjige.

Mama je imala puno priča iz svoga djetinjstva. Izgleda da se znala

zabavljati i uživala je u tome da svaki put ponovno pripovijeda priče. Ali njezino djetinjstvo nije bilo posve zabavno, trebalo je također i naporno raditi; do zadnjeg dana ostala je ponosna na to kako je ukusna bila juha koju je sa sedam godina sama skuhala jer joj je mama bila bolesna.

Naša mama bila je i vrlo bistra osoba pa ne čudi da je jedva čekala krenuti u školu nešto ranije kada je jedan pronicljivi učitelj predložio tu ideju njezinim roditeljima.

Drugi svjetski rat započeo je kada

je mami bilo osam godina. Život joj se promijenio, baš kao i svima drugima. Neke od njezinih priča bile su užasne. Sjećanje koje ju je najviše proganjalo bilo je na dan kada joj je jedan vojnik gurnuo pištolj u usta kako bi otkrila gdje joj se skriva brat... odbila ga je odati.

S vremenom, mamino školovanje nastavilo se i sa šesnaest godina stigla je u Zagreb i upisala školu za medicinske sestre. Do svojih posljednjih dana uživala je u prisjećanju na vrijeme kada je radila kao medicinska sestra te bi brzo podučila mlade bolničarke o "pravom načinu" na koji će poslušati pacijentova pluća!

Na kraju ju je njezina bolničarska karijera dovela čak do Dubrovnika! Jednoga dana među njezinim pacijentima pojavio se zapanjujuće zgodan, jako šarmantan čovjek koji je odmah primijetio ovu mladu medicinsku sestru koja je zračila ljepotom i vatrenom osobnošću – vjenčali su se godinu dana kasnije, kada su oboje imali dvadeset četiri godine.

Istini za volju, iduće godine bile su izazovne i komplicirane. U tom vremenu preselili su se u Zagreb, tata je služio vojni rok, rodilo im se i prvo dijete, Zdenka, a zatim je uslijedila još jedna selidba, nazad u Dubrovnik. Pronalaženje slobodnoga stambenog

prostora predstavljalo je golem problem, a uz to način života činio se toliko drukčijim od onoga kada je odrastala. Unatoč tome, mama je odlično radila svoj bolničarski posao i često je od svojih pacijenata i njihovih obitelji primala velikodušne darove u znak zahvalnosti.

Negdje u tom razdoblju tata je završio u zatvoru! Nije tu vidio dovoljno dobru perspektivu za svoju obitelj i uvjerio je mamu da trebaju pokušati prebjeći u Italiju. Pri tom pokušaju bili su uhvaćeni i tek nakon nekog vremena pušteni.

Tri godine kasnije stigla je i druga kćer – ja. Mama se pokazala kao izvrsna mlada majka. Nije bilo lako. Radeći mnoge noćne smjene, uspijevala je uhvatiti malo sna na plaži nakon što bi nas pripremila za igru u vodi gdje su nas stotine ribica neprestano oduševljavale. Nama nije uopće bilo loše!

Mama je bila izvrsna švelja i vješta u mnogim stvarima. Osjećale smo se kao lijepe princeze dok smo se okolo šepurile u našim jednakim haljinama. Jedne godine mama nam je napravila kostime od krep-papira za svečanu povorku; morali biste vidjeti fotografije kako biste se uvjerali koliko su ti kostimi bili posebni.

Iako su mama i tata svakog dana proživljavali puno stresa, uz njih kao mladi par vežu nas čarobna sjećanja. Kada bi se spremali da izađu u grad u Dubrovniku, ona nam je izgledala tako predivno i moderno, njezin ruž za usne bio je jarko crven i obožavali smo poljubiti njezine usne kako bi nešto ruža ostalo na našima!

Godine 1962. mama i tata su se preselili nazad u Zagreb vođeni idejom da je Zagreb bliži maminjoj obitelji i da će nam obitelj više pomagati te da će tamo biti više prilika za pronalaženje vlastitog mjesta za stanovanje. Mama je nastavila raditi kao medicinska sestra, a kod kuće je šila po narudžbi. Tata je pokrenuo vlastiti posao. I dalje je svakidašnji život bio vrlo težak i po

mnogo čemu izazovan. Financijske brige i neriješen stambeni problem bili su na vrhu popisa prioriteta.

Godine 1966. mama i tata skovali su novi plan. Tata će otići u Njemačku pod krinkom da ide na poslovni put, a mama i mi ćemo doći za njim nakon tri mjeseca. Sestra i ja nismo znale za pravi plan. I tako je i bilo, tri mjeseca kasnije ukrcale smo se na vlak, ispunjene snovima i nadanjima – naša su bila djetinja, mamina zreljaja, ali ipak puna čarolije i optimizma za pronalaženjem boljeg života.

Nakon dolaska smjestile smo se u njemačkome gradu Nürnbergu kako bismo započele proces emigracijske prijave. Sljedećeg dana mama je otišla u ured raspitati se može li početi negdje raditi – bilo gdje. Dobila je posao u restoranu sa samoposluživanjem i svakoga dana donosila bi štrucu bijeloga kruha za tost koji je imao vrlo sladak okus – poput bombona! Pet mjeseci kasnije, u srpnju 1968., mama je stigla u kanadski grad Windsor sa svojim suprugom, dvoje male djece, nekoliko kovčega, ukupno 35 američkih dolara... i velikim nadama za svijetlu budućnost.

Mamin život u Kanadi priča je koja se nastavila u skladu s njezinom nepokolebljivom etikom marljivoga rada i brige za svoju obitelj. Bez obzira na to je li punila limenke rajčicama ili prala posuđe u restoranu, radila je marljivo i dičila se time što je dobar radnik bez obzira na to koji je posao radila. Na vrijeme je procijenila da bi najbolja opcija za nju bila početi raditi kao voditeljica domaćinstva i to se ispostavilo kao njezina doživotna karijera u Kanadi. Obitelji za koje je radila poštovala su njezin marljiv rad, oslanjale su se na nju i mnoge su nam pomagale kako god su mogle.

Vjerojatno najdraže i najugodnije poglavlje mamina života bilo je vrijeme

koje je provodila sa svojih pet unuka. Oni su bili sretnici blagoslovljeni time što su imali "babu" kakvu se moglo vidjeti samo u staromodnim filmovima! Kuhala je i pekla sva njihova najdraža jela, skrivala slatkiše pod njihovim jastucima i vodila ih na vožnje autobusom iz čiste zabave. Bila je vrlo ponosna na njih i uvijek je pripovijedala vesele priče o njima sve do svojih posljednjih dana. Neke od njezinih savjeta unuci bi dočekivali s blagim podsmijehom, ali ove njezine skorašnje riječi zauvijek će upamtiti kao utjehu: "Živite svoj život" i "Loše stvari mogu doći prerano, ali dobre nikada ne dolaze prekasno."

Osim kuhanjem i pečenjem, mama je ispunjavala svoj život vrtlarstvom i predivnom čipkom koju je kukičala, a posljednjih godina počela se jako zanimati za ljekovito bilje – bila je sklona svakoga poslati kući s nečim što bi trebao popiti ili natrljati po sebi!

Osvrćući se na to koliko je mamin život po mnogo čemu bio težak i možda za nju razočaravajući, shvaćam da ju je upravo njezina snažna vjera održala. Provodila je većinu dana u pažljivoj molitvi; za nju je molitva bila od najveće važnosti.

Iako su mamini posljednji dani bili mučni jer se borila s rakom, vjerujemo da joj je život završio kao u bajci, što je i zaslužila... ponovno se zaljubila u svoga supruga, a on u nju. Zadnji san koji nam je spomenula, suptilnim čeznutljivim glasom, imao je veze s pjesmom o molu u Dubrovniku kojeg posjećuju mladi ljubavnici. Za tatu je to bio dar na rastanku koji će zauvijek čuvati... shvatili smo to iz pogleda u njegovim očima.

Mama, hvala ti što si nas cijelo vrijeme voljela, na način kako si samo ti to znala.

S ljubavlju,
Zdenka i Vesna

ENG Canadian writer of Croatian extraction Vesna M. Bailey, whose interview we published in the last issue of Matica magazine, has begun writing a family biography, motivated by the death of her mother. We present this exclusive excerpt.

GRADIŠĆANCI U LJETNOME KAMPU U SPLITU

SPLIT - U Splitu je ove godine Ljetni kamp pohađalo 65 djevojaka i mladića iz austrijskoga Gradišća pod vodstvom Brune Radakovića, umirovljenoga prosvjetnog radnika te predsjednika HKD Južnoga Gradišća. Već tradicionalno dva puta dnevno trenirao se nogomet

na terenu NK Dalmatinac/Hajduk, a pohađali su se i satovi hrvatskoga jezika. Održan je turnir *Osvoji Jadran*, edukativnom igrom kada igrači na ploči plove od otoka do otoka, od luke do luke, kada ih ometaju ili im pomažu vjetrovi ili ih usporavaju manifestacije na

određenim mjestima. U igri sudionici puno nauče o našim otocima, njihovu položaju, nazivima, običajima. Pobjednik turnira bio je Alexander Wukovits i dobio je na poklon igru od Hrvatske matice iseljenika kako naučeno ne bi zaboravio, već da vježba kod kuće u Gradišću.

Trudom svojih profesora, a vlastitim talentom i zalaganjem, polaznici su priredili završnu priredbu na kojoj su pokazali što su sve naučili.

Polaznici Ljetnoga kampa ove godine bili su gosti Sportskih igara mladih koje se već tradicionalno održavaju u Splitu u ratnoj luci Lori. Osim što su mogli razgledati ratne brodove, nazočili su i zadnjem danu nogometnog prvenstva na kojem su se Sišćani i Splićani borili za prvo mjesto. Dvije djevojke i jedan mladić iz Gradišća bili su izabrani da podijele medalje i pehare pobjednicima turnira. Brončane medalje dijelila je Ines Vukić, srebrne Tomas Rešetar, a zlatne Lena Varga.

Nakon toga slijedilo je kupanje na Bačvicama i povratak kući, uz obećanje da se ponovno vidimo dogodine.

NAGRADNO PUTOVANJE ZA MLADE HRVATE IZ RUMUNJSKE

RUMUNJSKA - Demokratski savez Hrvata u Rumunjskoj organizirao je nagradno putovanje u Hrvatsku polaznicima dopunske nastave hrvatskoga jezika i književnosti koji su osvojili prva i druga mjesta na natječaju/olimpijadi hrvatskoga jezika. Cilj je bio upoznati hrvatsku kulturu na licu mjesta, putovanjem kroz gradove, susretima s ljudima, boravkom među živim govornicima s nadom da će se u polaznika pobuditi interes za studijem u Republici Hrvatskoj. Dio cilja je postignut jer svatko od sudionika u superlativima govori o Hrvatskoj!

Put je mlade Karaševce vodio preko Sarajeva i Mostar u Međugorje gdje su bili za vrijeme Mladifesta. Obišli su zatim Vrgorac, Zaostrog, Makarsku, Split, Dubrovnik, a na kraju i Zagreb gdje su, između ostalog, posjetili Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, kao i Hrvatsku maticu iseljenika.

dentice i studenti: Marija Moldovan – 1. godina Temišvar, Slavica Dragija – 2. godina Temišvar, Marija Vata – 1. godina Rešica, Denis Moldovan – 3. godina Temišvar. (*Petar Hategan*)

Postavljena bista uz pomoć iseljenih Lanišćana

U propovijedi je mons. Kutleša rekao kako se nalazimo na mjestu na kojem je prije 66 godina ubijen mladi svećenik Miroslav Bulešić koji nas sve poziva na opraštanje, a čija će se beatifikacija održati 28. rujna u pulskoj Areni

Misno slavlje predvodio je porečko-pulski biskup mons. Dražen Kutleša

Ana Bedrina HMI-Pula, autor biste kipar Tomislav Kršnjavi, Vladimir Žmak, promotor moralnog nasljeđa don Miroslava Bulešića uz djevojke u lanišćanskoj narodnoj nošnji

Napisala: **Ana Bedrina**

Dani mučeništva sl. božjega Miroslava Bulešića obilježeni su u Porečkoj i Pulskoj biskupiji od 22. do 25. kolovoza u Lanišću, u mjestu u kojem je 24. kolovoza 1947. godine Bulešić mučenički ubijen. Župljani Lanišća pripremili su bogat kulturno-umjetnički i duhovni program, a otkrivena je i spomen-bista Miroslava Bulešića.

Program obilježavanja mučeništva don Mira, kako ga Istrani sve više nazivaju, započeo je uz misno slavlje 22. kolovoza misnim slavljem i koncertom duhovne glazbe. U petak, 23. kolovoza, predstavljena je knjiga "Velečasni Stjepan Cek: Uspomene na svećeničke godine u Istri, 1937. – 1965."

U subotu 24. kolovoza na dan mučeništva Miroslava Bulešića, osim euharistijskog slavlja održana je projekcija filma o budućem blaženiku pod nazivom "Moja osveta je oprost".

Istinu o ubojstvu mladoga svećenika don Mira o kojem se moralo šutjeti više od pedeset godina prvi je opisao i objavio kao svjedok iz Lanišća Mate Žmak - Matešić u knjizi "Krvava krizma" 1997. godine. Danas doznajemo da njegovi sinovi Alberto i Rino u iseljeništvu rade na prevođenju knjige na engleski jezik kako bi nove generacije potomaka iseljenika mogle znati istinu zbog koje su i neki od njihovih očeva napustili svoju domovinu.

U nedjelju u župnoj crkvi sv. Kancija održano je koncelebrirano misno slavlje koje je predvodio biskup Porečke i Pulske biskupije mons. Dražen Kutleša uz dva svećenika laniških korijena, braću Josipa i Vilima Grbac. Slavlje je prenosila hrvatska televizija.

U propovijedi je mons. Kutleša rekao kako se nalazimo na mjestu na kojem je prije 66 godina ubijen mladi sveće-

nik Miroslav Bulešić koji nas sve poziva na opraštanje. Iako je sl. Božji bio proganjan i od fašista i nacista i ubijen od komunista, on je izričito u svom dnevniku zapisao kako ne želi nikakve osвете i kako svima oprašta - *Moja osveta je oprost!*, iznio je u svojoj propovijedi mons. Kutleša.

Na inicijativu nekoliko župljana Lanišća, uz posebni angažman dr. Vladimira Žmaka Štutinova, zdušno je prihvaćena ideja da se u Lanišću postavi trajni spomen budućemu blaženiku Miroslavu Bulešiću. U kratkom vremenu župljani, domaći i iseljeni, kao i poštovatelji lika i djela Miroslava Bulešića, svojim su priložima, pripremnim radovima i drugim angažmanom omogućili da se ta ideja i ostvari. Za tu priliku ni Lanišćanima iz Toronta i drugih kanadskih, američkih i europskih zemalja nije bilo daleko doći i dati svoj doprinos za trajni spomen obilježavanja ovog dugo prešućivanog, mučnog događaja u njihovu Lanišću.

Bistu u bronci izradio je akademski kipar Tomislav Kršnjavi, postavljenu u predvorju laniške crkve.

Župnik, vlč. Dalibor Pilekić, zahvalio je svima koji su pomogli u organizaciji i realizaciji proslave "Dani mučeništva Miroslava Bulešića". Izrekao je nadu da će duhovna obnova sve nazočne navesti na dublje zajedništvo s Bogom te je zaželio da blagoslov mučenika bude nad svima nama. Uputio je i poziv da se svi ljudi dobre volje radosno okupe u što većem broju 28. rujna u pulskoj Areni na svečanoj beatifikaciji don Miroslava Bulešića. ■

ENG The martyrdom of the Servant of God Miroslav Bulešić was commemorated in late August in the Istrian town of Lanišće, the site at which Bulešić was martyred on August 24th of 1947. His formal beatification will be held on September 28th at the Arena in Pula.

Severina

ZA SVOJE OČI BIRA SAMO NAJBOLJE

Redovita briga o zdravlju postala je nužna svakodnevica modernog čovjeka koji ubrzano živi i radi. Razlog je to zašto je i hrvatska glazbena zvijezda Severina odlučila redovito kontrolirati svoje oči u Optical Expressu, vodećoj europskoj grupi za lasersku korekciju vida koja surađuje s vrhunskim hrvatskim oftalmolozima.

“Svakome tko ima problema s očima ili se želi riješiti naočala i leća laserskom korekcijom vida preporučila bih Optical Express. Veliki broj članova moje obitelji i prijatelja su upravo u Optical Expressu obavili svoje zahvate i prenijeli mi svoja pozitivna iskustva. Stoga, ako razmišljate o laserskoj korekciji

vida ili jednostavno trebate prave stručnjake za vaše oči, onda ste u Optical Expressu u najboljim rukama. Idem na redovite preglede, I uvijek su mi pri ruci, što za moj naporni raspored puno znači.” rekla je Severina.

Laserska korekcija vida donedavno je bila tabu tema od koje su mnogi zazirali i s nepovjerenjem gledali na zapravo rutinske medicinske zahvate. Danas je to izazov za sve one, koji imaju problema sa svojim očima i kojima je želja iz svakodnevne upotrebe izbaciti dioptrijske naočale ili kontaktne leće. Želeći uvijek biti u vrhu svoje usluge Optical Express je uvijek nudio i nudi najbolje i trenutačno je vodeća europska grupa u po-

dručju laserske korekcije vida. Optical Express centar u Zagrebu jedini u regiji koristi CustomVue I IntraLase tehnologiju koja zahvat diže na višu razinu preciznosti I sigurnosti.

Ekspertni tim Optical Express grupe sastavljen od eminentnih svjetskih stručnjaka za lasersku korekciju vida zajedno s našim liječnicima sposobni su riješiti i najsloženije probleme u oftalmologiji.

A ukoliko i vi želite savršen vid i vrhunsku brigu za vaše oči Optical Express nudi posebne cijene zahvata laserske korekcije vida do kraja rujna, pa je možda baš sada idealno vrijeme za lasersku korekciju vida. Doživite svijet oko Vas ljepšim pogledom.

Za više informacija pogledajte našu web stranicu www.opticalexpress.hr ili nas nazovite na broj telefon 00 385 (0)1 48 60 644.

OPTICAL EXPRESS

ISELJENIČKA VIJEST

IZLOŽBA HRVATSKOGA SLIKARA IZ SAD-a MLADENA GINA NOVAKA

DUBROVNIK - U nastavku ciklusa promocije hrvatskih slikara iz iseljeničtva dubrovačka galerija Hrvatske matice iseljenika predstavila je djela Mladena Gina Novaka (65), hrvatsko-američkoga slikara - impresionista dubrovačkih korijena koji od 1988. živi u SAD-u, gdje je patentirao tehniku slikanja na cinčanim pločama i jedan je od najprodavanijih slikara. Djela su mu u najpoznatijim galerijama diljem SAD-a, a samostalne izložbe već je imao u Njemačkoj, Francuskoj i Hrvatskoj. U Europi je poznat po akvarelima i uporabi jakih boja, a otvarajući izložbu Maja Mozara je rekla:

- Novaka kao slikara možemo povezati s Bobom Dylanom: obojica plove kroz umjetnost ne robujući svojim uzorima, namećući se svojom osebujućnošću publici i kritici koja ih prihvaća ili ne. Kao što su Dylanove ploče nezostavni dio zbirke svakog diskofila, tako su i Mladenove slike nezaobilazne u kolekcionara likovne umjetnosti. Slike koje danas izlaže nastale su u novijem razdoblju njegova stvaranja, inspirirane su motivima i isječcima iz svakodnevnog života, a ova je izložba zanimljiva i kao početak budućega mosta suradnje između već priznatih slikara Dubrovnika i Washingtona.

- U Ameriku sam otišao jer se nikad nisam slagao s komunističkim princovima. Htio sam slobodu duha, zapisanu u mojim dubrovačkim korijenima. Djed je napisao *Lopudsku siroticu* i jako sam vezan uz obitelj. Ovu sam izložbu ostvario uz pomoć Maje Mozare te prijatelja Stjepka Mamića i Nevena Antunčića. Kako nazvati moj stil? Slikam i ruka mi radi ovisno o stanju duha te kako se osjećam prema bojama i pigmentima: za akvarel treba nježna ruka koja leti, a za akrilik tvrda - rekao je slikar koji voli dubrovački slikarski kolorizam, govori sedam jezika, a umjetnički mentor mu je bio poznati Oton Gliha. (Ahmet Kalajdžić)

NAŠA KUHINJA

Priprema: Marija Hećimović

BALZAMAČA

Bazlamača/balzamača/kuružnjača... je dobro poznati kontinentalni tradicionalni kolač. Običan je i jeftin, gotovo siromaški. Priprema je vrlo jednostavna i brza. Služi kao slastica, a po potrebi može zamijeniti i kompletni obrok.

SASTOJCI

1 litra mlijeka
1/2 kg kukuruznog brašna
15 dag šećera
malo soli
1 kvasac
4 jaja
2 žlice maslaca
3 dcl vrhnja
pekmez od šljiva

Vrijeme pripreme:

30 min

PRIPREMA

Lagano ugrijati mlijeko, dodati šećer i zdrobljeni kvasac te pustiti da se dignu. Posebno umutiti jaja s rastopljenim maslacem i dodati u mlijeko. U dobivenu smjesu lagano umiješati kukuruzno brašno. Smjesa bi trebala biti srednje gusta. Smjesu treba ostaviti na toplom da se diže oko 30 min. Dignuto tijesto uliti u dobro podmazani pleh. Po tijestu u jednakim razmacima rasporediti pekmez od šljiva i peći u dobro zagrijanoj pećnici na 180 C. Kad se uhvati korica, može se po želji dodati još pekmeza koji će onda ostati po površini i lijepo ukrašavati kolač. Kolač je gotov kada se počne odvajati od stranica pleha. Po želji se na samome kraju prelijeva vrhnjem, vraća kratko u pećnicu da vrhnje porumeni.

Marica i Ivica

Papa Ivan Pavao II. na svom pastoralnom pohodu posjetio je Osnabrück. U Berlinu su organizirali grupe za Osnabrück. Prijavilo se sedamdeset Hrvata. Vozit će se autobusom na kat. Kišna je nedjelja. U Osnabrücku mnoštvo svijeta. Papa prolazi kroz mnoštvo i pred mnoštvom okupljenih slavi misu. Tisuće otvorenih kišobrana. Kad je završila misa, kiša je prestala. Svatko se razila na svoju stranu. Treba nešto i pojesti, jer vrijeme je ručka. Polazak za Berlin najavljen je za 18 sati, jer sutra je radni dan.

U dogovoreno vrijeme putnici ulaze u autobus. Posljednja provjera imena. Mali Ivica veli da nema njegove mame. Čekaju je u autobusu, jer kiša ponovno lije kao iz kabla. Mame nema. Rafo i gospodin Marić pođu do policije. Policajac otvara vrata džipa i zovnu Rafu i gosp. Marića da sjednu u džip, daje im razglas, a onda krenuše džipom. Rafo i gosp. Marić doživaju razglasom: "Marica Jurić neka pođe k autobusu..." Obilazak džipom trajao je pola sata. Vratili se do autobusa, ali Marice nema. Čekali su je do 20.30 sati, ali se ne pojavljuje. Ljudi moraju krenuti za Berlin. Do Berlina im treba najmanje tri sata vožnje.

Mali Ivica ne može poći, jer je njegova putovnica kod mame, a mame nema, pa nema. Što će s Ivicom. Ne mogu ga ostaviti samoga u Osnabrücku.

Rafo ostaje s njim. Organizatori ih odvedoše u samostan časnih sestara na prenoćište. Jedna ljubazna časna, lije po ih pozdravi, dade im svakome sobu, donese im večeru i pokaza im sobu u kojoj će spavati Ivičina mama ako je policija nađe i dovede. Oko 22 sata policija je stvarno dovela Ivičinu mamu. Na njoj se vidi da je sva rastrojena. Ivica priča Rafi da mu je mama duševni bolesnik i da je više puta bila na liječenju. Prenoćište u samostanu časnih sestara i sutra se vratiše vlakom u Berlin. Ivica moli da ga Rafo ne ostavi s mamom. Ona je bolesna. Po noći ustaje, probudi ga, vodi ga po gradu i "peva".

Ivica ne zna tko mu je otac. Rafo nagovara Maricu da pođe u bolnicu na liječenje. Ona to nikako ne želi. Nazvao je bolnicu u kojoj se već liječila. Rekoše

mu da slučaj treba prijaviti policiji, a policija će sudu. Sud treba narediti da ju se odvede prisilno u bolnicu. To bi potrajalo makar tjedan dana. A što s Ivicom? Fra Stipica je našao mladi bračni par koji bi neko vrijeme prihvatio Ivicu. Rafo je nagovorio Maricu da sa svojim sinom Ivicom dođe kod jedne obitelji na večeru. Tu je došla i obitelj Kelava. Dok je Rafo razgovarao s Maricom, Ivica reče mami da će poći kod svog prijatelja, pa će se opet vratiti. Njega je obitelj Kelava povela sa sobom. S njima je i fra Stipica. Kad su pošli, Ivica se sjeti: "Ostao mi je u stanu zec..." Dopustiše mu da uzme zeca. Oko 23 sata Marica primjećuje da joj nema Ivicu. Rafo ju pokušava uvjeriti da je Ivica u stanu. Ona odlazi u stan, a Rafo kući. Sutradan, bio je četvrtak, oko 15 sati, Rafo je upravo završio vjeronauk

u Weddingu, kad se ispred dvorane pojaviše tri policajca. Jedan mu pokaza medalju i naglašeno reče: "Kriminalpolizei!" Drugi mu pročitao njegove podatke i upita ga: "Jeste li to vi?" Jesam, odgovara Rafo. A onda će policajac: "Jučer ste oteli dijete!" I navede ime, prezime i dan rođenja djeteta. Rafo ih zamoli da uđu u dvoranu, da sjednu i čuju njegov iskaz.

Ispričao im je cijelu priču o putovanju u Osnabrück i što se sve tamo događalo. Policajac koji je u početku izgledao strog, osmjehnulo se Rafi, potapša ga po ramenu i reče: "Patre, moja žena i ja imamo kod sebe troje djece isto tako bolesnih roditelja."

Smokve i grožđe kao likarija

Boris je ugledao svjetlo dana u Košutama kod Sinja 1946. godine. Osnovnu školu završio je u Trilju. Od 1960. do 1966. u Zagrebu je učio stolarsku rezbariju, kamenoklesarstvo i kiparstvo. Stjecao je iskustva po arapskim i južnoazijskim zemljama od 1967. do 1970. (Riad, Kuvajt, Burma, Indija, Borneo te Novi Zeland). U kolovozu 1970. dolazi u Njemačku.

Kao klesar, kipar i restaurator radi u Freiburgu na minsterskoj katedrali i raznim gotičkim crkvama. Ujedno se bavi slikarstvom i pravi izložbe u Merzhausenu, Freiburgu, Furtwangenu, Baselu, Zagrebu, u "St. Die" u Francuskoj. Ostao je u Freiburgu do kolovoza 1978., a onda 21. kolovoza 1978. na poziv tvrtke "Filip Holzmänn" iz Frankfurta dolazi u Berlin, jer je za generalno restauriranje "Siegestsäule" (Kipa pobjede) trebao pravi majstor, kamenoklesar i kipar. Dvojica šefova, berlinski i frajburški odrediše da to bude baš Boris. Trebao je ostati u Berlinu samo godinu dana, ali su radovi bili opsežni i tako je ostao u današnjem glavnom gradu Njemačke.

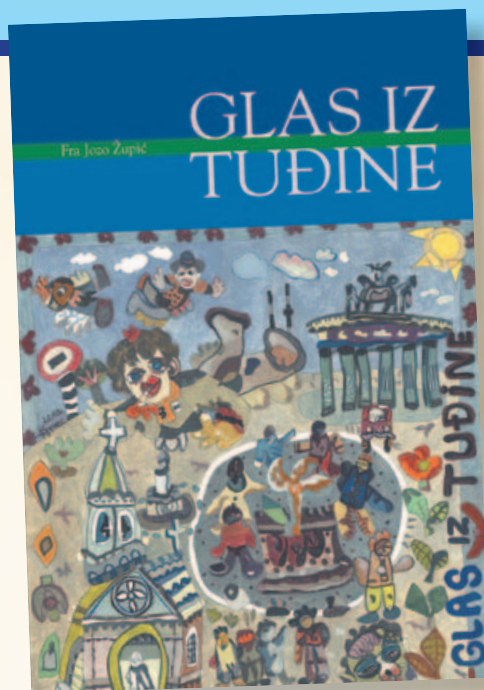
Dobio je šansu raditi i na berlinskom akvariju, što je san svakoga kipara. Radio je na ulaznim vratima figure slonova. Povjereni su mu radovi i na drugim građevinama koji su zahtijevali veliku preciznost. S ponosom se sjećao izvedenih radova na Moltke-Brücke, Reichstagu, u Potsdamu (Communs am Neuen Palais/Sanssouci), te Dresdenu (Musikhochschule i Semperoper). Od crkava u Berlinu ostat će mu u sjećanju radovi na St. Marien u Wrangelstr. i bazilici St. Johannes. Tu su još hotel "Adlon" i Frauenkirche.

Za vrijeme izvođenja radova u Zoo-loškom vrtu upoznao je mnoge političare

i razne zvijezde iz sportskog i estradnog života. U ušima mu još odzvanjaju riječi pjevača Uda Lindenberga: "Hej Kumpel, kako ide?" Taj bi pjevač svaki put uz pozdrav stavio i 100 njemačkih maraka ispod drvenog mlata Borisu i njegovim pomoćnicima za kavu. Pjevač Heino često je dolazio s dječjim pjevačkim zborom pogledati kako teku radovi na slonovima. Televizijske kuće snimale su Borisa i u Zoološkom vrtu i u Potsdamu za svoje filmove.

Boris se oženio 1980. i u braku je dobio dvije kćerke. Bio je zadovoljan i poslom i zaradom, ali se 1996. dogodila nesreća na poslu u Potsdamu. Restaurirajući antičke skulpture, posrnuo je i pao na lijevi lakat. Istrgao je čitavo lijevo rame. Dva puta je operiran. Bio je nesposoban za posao. U toj bolesti nije ostao sam. Dolazili su mu prijatelji. Hrabrili ga. Kupovali su mu papir, boje i olovke, te ga poticali da počne crtati. To ga je vratilo u život. Ponovno je oživio svoj crtački talent i tako će se radati nove slike u različitim tehnikama rada: ugljen, plakatna boja, uljena boja, miješana tehnika i rad na staklu. U Berlinu je izlagao na sljedećim mjestima: Galerie am Festungsgraben, Caritaszentrum, Hrvatskoj katoličkoj misiji, Gedächtniskirche, Alexanderhaus, Verteidigungsministerium, te u Hrvatskoj - Sinju, Splitu, Zagrebu...

Boris je u svom umjetničkom radu došao na ideju okupiti razne umjetnike i pomoći im da izlažu svoje dobre radove na više mjesta. Stvorio je grupu ljudi među kojima su slikari, fotografi, kipari iz Berlina, okolice i inozemstva. Djeluju kao grupa i svaki se mjesec susreću. Kad je lijepo vrijeme okupe se u vrtu i grilaju. Njima se pridružuju i osobe iz muzičkog svijeta. Tiskali su i prvi umjetnički kata-

log. U prostor u kojem su izložena njihova umjetnička djela dolaze predškolska i školska djeca iz njemačkih škola, a učenici iz Hrvatske dopunske škole. Djeca izbliza gledaju kako nastaje umjetničko djelo. I sami žele crtati, pa im Boris daje papir i materijal u ruke, te im pomaže u prvim umjetničkim koracima.

Nedavno je bio silno iznenađen i počašćen iz dva razloga: izabran je za tehničkog savjetnika Kulturnog društva ministarstva obrane i pozvan je da dođe na otok Sylt, gdje bi u najvećem hotelu s pet zvjezdica, "Atlantisu", u mjesecima srpnju i kolovozu prikazao svoju izložbu. Čeka ga veliki posao. Hoće li biti vremena posjetiti Košute, ne zna, ali će Košute za Borisa uvijek biti "centar svita", jer kaže: "Kad dođem na Kukuzovac i ugledam Sinjsko polje, to je za mene raj. Košute su pržina, ugljen i žal. Smokva i grožđe iz onoga žala slađi su nego igdje na svijetu. Svaki put mi dođu suze kad dođem doli. Najdraže mi je u rano ujutro poći u vinograd, ubrati smokvu i grožđe, jer to je za mene likarija."

A mix of traditional and modern, Hotel Dubrovnik in the heart of Zagreb was built in 1929 and recently fully renovated. With 231 rooms and 8 suites, the Hotel is comprised of two parts – a classic hotel and a modern business hotel, which also offers new conference rooms for up to 220 people.

Hotel Dubrovnik's prime central location makes it the perfect choice for business conferences, banquets, business dinners, board meetings, press conferences, and networking events.

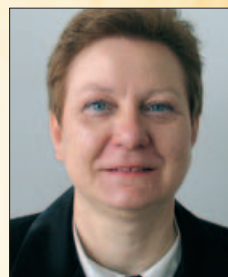
Ljudevita Gaja 1 - 10 000 Zagreb - Hrvatska
Tel: + 385 (0)1 4863 555 - Fax: +385 (0)1 4863 550
www.hotel-dubrovnik.hr
e-mail: info@hotel-dubrovnik.hr

Zagreb

HRVATSKA

USPAVANI JEZIK

Nedavno pročitah u jednom hrvatskom mjesečniku, koji teži biti ozbiljnim, kvalitetnim glasilom, članak jedne mlade žene koja se, kako piše, nije željela nametnuti *nauštrb svoje drugarice*. Ne znam odakle taj izraz mladoj osobi jer je prilog *nauštrb* rusizam nesvojestven hrvatskomu jeziku. Hrvatski ga književnici nisu poznavali, pa nije uvršten u *Rječnik hrvatskoga književnog jezika od preporoda do I. G. Kovačića*. To i nije bilo moguće jer se počeo rabiti otprilike od sredine 20. stoljeća, i to u političkom jeziku. Budući da imamo svoj hrvatski izraz *na štetu* (koga ili čega) taj nam rusizam zaista nije potreban.

Piše: Sanja Vulić

Za razliku od te riječi, imenica *drugarica* jest hrvatska riječ, koju su rabili i hrvatski književnici, ali u hrvatskom se jeziku uvriježila samo u određenoj vrsti službene komunikacije. Inače se u privatnom životu obično rabi riječ *prijateljica* za bližu osobu ili *znanica*, *poznаница* za ostale. Od srednjoškolske dobi pa nadalje prikladan je latinizam *kolegica*.

U srpnju sam, na Međunarodnoj ljetnoj školi hrvatske kulture i jezika u Pirovcu, imala priliku dobro upoznati mlade strane studentice koje zaista žele dobro naučiti hrvatski jezik. Zanimala ih je svaka pojedina riječ ili izraz, kako su nastali i kakav im je položaj u okviru hrvatskoga književnog jezika. Bila je to velika razlika u odnosu na hrvatsku ravnodušnost prema vlastitom jeziku. Susret sa strancima uvijek nam iznova posvjestiti koliko kao narod ne poštujemo sami sebe, pa tako ni svoj jezik.

Otkako smo zakoračili u rujan sve se češće čuje naziv *bablje ljetno*, jer se pomalo bliži vrijeme isteka kalendarskoga ljeta. Malo tko se prisjeti hrvatskoga naziva *miholjsko ljetno* (po blagdanu sv. Mihovila koji se slavi 29. rujna).

Ulica i mediji sve više nameću pravila, a mnoge hrvatske riječi, koje su se stoljećima rabile kao stilski neutralne, zatvaraju se u posebne jezične pretince kao zastarjele neprikladne za suvremenu komunikaciju. Kako je lijepo u Matoševim djelima čitati o *ciliku tambura*, u Šenoe o *uzvišenim čuvstvima*. Danas će Vas ako rabite takove riječi mnogi proglasiti čudakom, ali im istodobno ne će smetati ako rastačete hrvatski jezik, svjesno ili nesvjesno.

Nedvojbeno je da se u – u mnogom pogledu uspavanoj hrvatskoj sredini – uspavao i hrvatski jezik, iz dana sve više zanemarivan. Nagriža ga se stalno, mnogima nezamjetno, ali ne zato manje učinkovito. ■

U GRADIŠĆU 227 UČENIKA POHAĐA I HRVATSKU NASTAVU

AUSTRIJA - Od ove školske godine nema više glavnih škola u Gradišću. Nekadašnje glavne škole su sve postale Nove srednje škole. Jedina Dvojezična nova srednja škola je ona u Velikom Borištofu. Ondje se ove godine u prvi razred upisalo 16 učenika, a nastavu pohađa 54 učenika. U Dvojezičnoj gimnaziji u Borti je ove godine 16 učenika u prvom hrvatskom razredu. Prošle godine je bio 21 učenik u hrvatskom razredu. U Panonsku gimnaziju u Gornjoj Pulji ove godine se upisalo 11 učenika u prvi razred, pet za hrvatski a šest za mađarski jezik. Lani je bilo šest Hrvata u prvom razredu Panonske gimnazije. U prvom razredu savezne gimnazije Željezno ove godine ima 16 učenika koji u prvom razredu imaju hrvatski kao obvezni predmet. To je za četiri više nego lani. U Novim srednjim školama širom Gradišća ove godine 227 učenika pohađa dvojezičnu nastavu. U novoj školskoj godini 2013./2014. broj učenika u dvojezičnim osnovnim školama je narastao. (Hrvatska redakcija ORF-a)

Splitski vatrogasci

Nakon osnivanja vatrogasnih društava u Dalmaciji počinje osnivanje društava u zemljama Južne Amerike, kamo su odlazili Dalmatinci, osobito u vrijeme zlatnih, smolonosnih i salitrenih groznica

Napisala: **Vesna Kukavica**

Ove godine obilježava se 130. obljetnica djelovanja vatrogastva u Splitu te je tom prigodom Hrvatska matica iseljenika, u znak zahvalnosti toga socijalnog pokreta za društvene i humanitarne veze s iseljeništvom, objelodanila knjigu pod naslovom *Jedan za sve, svi za jednoga* autorice Branke Bezić Filipović. Knjiga je predstavljena u Muzeju grada Splita 17. lipnja. Promociju knjige pratila je prigodna izložba. Nazočnima se u ime Muzeja grada Splita obratila ravnateljica Elvira Šarić Kostić kao suorganizatorica ovoga vatrogasnog nakladničkog projekta. O vatrogastvu su govorili dr. sc. Stanko Piplović i predsjednik DVD-a Split Dalibor Radnić, te na kraju sama autorica.

Dobrovoljno vatrogasno društvo utemeljeno je u Splitu 17. lipnja 1883. To je ujedno bilo i prvo vatrogasno društvo u Dalmaciji koja je tada bila u sastavu Austro-ugarske monarhije, ali administrativno odijeljena od ostale Hrvatske. Nedugo zatim niču i ostala društva uz Jadran i to u Dubrovniku, Šibeniku, Trogiru, Sinju, Kninu, kao i drugim dalmatinskim središtima. U Upravnome odboru splitskoga vatrogasnog društva prije 130 godina djelovala su petorica cijerenih splitskih intelektualaca na čelu s Lukom Karamanom i Antom Bezićem, te Stipanom Kolombatovićem, Markom Jakašem i Mihailom Tartagliem. Upis Društva izvršen je u Zadru, na prijedlog imenovane petorke, odlukom Carskoga kraljevskog namjesništva 19. lipnja 1883.

Splitska profesionalna vatrogasna jedinica osnovana je šest desetljeća kasnije, točnije 1947. godine, a čine je pretež-

no članovi Dobrovoljnoga vatrogasnog društva. Slijedom povijesnih mijena osniva se Vatrogasna brigada Split 1994. godine na temelju Zakona o vatrogastvu u mladoj Republici Hrvatskoj. Vatrogasna brigada Splita zatim postaje Vatrogasna postrojba PU Splitsko-dalmatinske s područjem djelovanja diljem Splitsko-dalmatinske županije. Novim izmjenama

Zakona o vatrogastvu početkom 2000. godine Vatrogasna postrojba policijske uprave Splitsko-dalmatinske postaje Javna vatrogasna postrojba Grada Splita.

Knjiga se sastoji od 11 tematskih cjelina koje obrađuju prvi Upravni odbor i širi krug osnivača, humanitarni rad društva, s tim da se u zadnjoj tematskoj cjelini obrađuju vatrogasna društva u iseljeništvu. Građu prati niz dokumentarnih fotografija koje odražavaju ondašnji duh

staroga Splita desetljeće i pol nakon povijesnoga Dalmatinskog sabora.

Dobrovoljno vatrogasno društvo nije nastalo samo zbog gašenja požara, nego je imalo i političku ulogu koja je bila usmjerena na nacionalno buđenje i emancipaciju hrvatskoga naroda. Ondašnji Splitski iseljenici odlazili su na studije u Europu, a iz europskih središta donosili su u svoj zavičaj iskustva iz svih područja ljudske djelatnosti, pa i gašenja vatre.

Voditeljica Matičina područnoga ureda u Splitu Branka Bezić Filipović izvrsno je uočila da toj temi treba posvetiti knjigu budući da su društveni događaji toga doba u domovini redovito imali odjeka u iseljeništvu. Naime, u isto vrijeme počinje osnivanje vatrogasnih društava u zemljama Južne Amerike, kamo su odlazili Dalmatinci, osobito u vrijeme zlatnih, smolonosnih i salitrenih groznica. Ta društva i danas surađuju sa splitskim društvom vatrogasaca, a čitatelji ih prepoznaju po humanitarnoj i drugim oblicima materijalne pomoći vatrogasnom pokretu u Hrvatskoj. ■

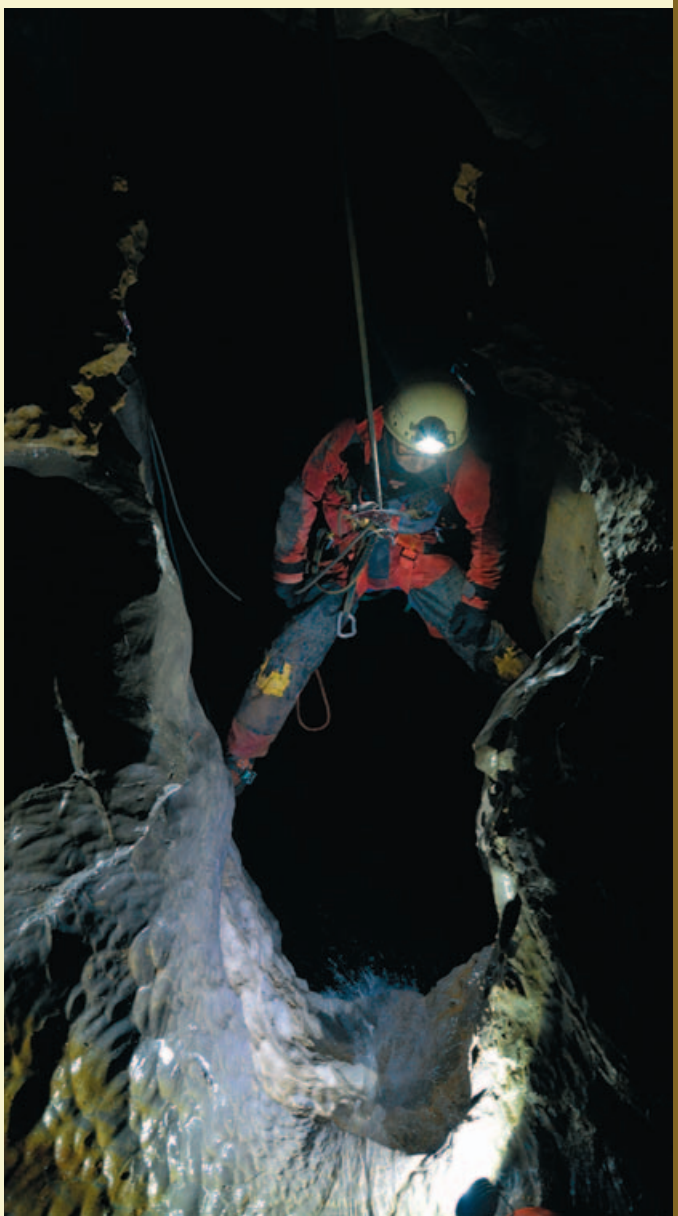
Upravni odbor 1889. godine. U drugom redu drugi slijeva liječnik je Albert Eisenstadter, kapetan Ante Bezić je treći slijeva, četvrti slijeva podkapetan je Jere Karlovac i do njega je svećenik don Andrija Matas

ENG The Croatian Heritage Foundation has published Branka Bezić Filipović's book *Jedan za sve, svi za jednoga* (All For One, One For All) to mark the 130th anniversary of fire fighting in Split.

Na dnu Lukine jame

Speleolozi su došli do dna Lukine jame i sada najdublja jama dinarskoga krša ima 1.431 metar, čime je završen istraživački dio najveće speleološke ekspedicije u Hrvatskoj - Lukina jama 2013. Samo istraživanje trajalo je pet dana tijekom kojih su ronionci pet puta ronili u završnome sifonu jame od po 90 do 120 minuta. Istražili su završni sifon koji se zbog teških uvjeta i nedostatka opreme za tako veliki pothvat godinama opirao istraživačima. U više posjeta doneseno je 90 transportnih vreća opreme, do dna je postavljeno 2,5 kilometra konopa i od logora do dna jame spojena četiri kilometra telefonske žice. Sav teret trebalo je prenijeti na leđima spuštajući se po užetu debelom samo 10,8 milimetara.

Nova misica putuje u Jakartu

Osamnaestogodišnja Riječanka Lana Gržetić nova je Miss Hrvatske. Izabrana je između finalistica izbora Miss Hrvatske za Miss svijeta 2013. koje su se natjecale u Nacionalnoj sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Lani je lentu predala prošlogodišnja pobjednica Maja Nikolić. Inače, prvom pratiljom proglašena je Josipa Dragun, a drugom Renata Marić, dok je titulu Miss fotogeničnosti ponijela Miroslava Bernart. Podsjetimo, izbor za Miss svijeta održat će se 28. rujna u Jakarti, glavnome gradu Indonezije.

Tuširanje na fontanama

Iznadprosječno topli kolovoz teško su podnosili svi, a posebice Zagrepčani koji si nisu mogli priuštiti osvježanje u moru. No, snalažljivci su otkrili mogućnost "tuširanja" u novim fontanama pokraj Nacionalne i sveučilišne biblioteke.

Mnoštvo vjernika u Mariji Bistrici

Blagdan Velike Gospe, dan svetkovine Uznesenja Blažene Djevice Marije i državni blagdan, tradicionalno se slavi u hrvatskim marijanskim svetišlima Mariji Bistrici gdje je središnje misno slavlje na prostoru crkve Bl. Alojzija Stepinca na otvorenome predvodio zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić.

Trka na prstenac

Pobjednik ovogodišnje Trke na prstenac, održane u istarskome gradiću Barbanu, 31-godišnji je Barbanac Andrej Kancelar. Slavodobitnik Trke na prstenac iz ruku predsjednika Republike Ive Josipovića primio je prijelazni štit predsjednika Republike, a nagrađen je i skulpturom "Prstenac" te novčanom nagradom od 30.000 kuna. Viteška igra koja se održava trećega vikenda u kolovozu i koja je posljednjih godina postala zaštitnim znakom Barbana te jedna od najpoznatijih ljetnih priredbi u Istri, održala se 38. put.

Nagrada za 'Understadt'

Skidanjem festivalske zastave s Orlandoва stupa u Dubrovniku završile su 64. dubrovačke ljetne igre. Tijekom 47 festivalskih dana od 10. srpnja do 25. kolovoza na 29 scenskih prostora Dubrovnika, 2.000 umjetnika iz cijeloga svijeta izvelo je 143 dramska, glazbena, operna, baletna, folklorna, filmska i likovna programa. Nagradu Orlando, koju tradicionalno za najuspješnija dostignuća na Dubrovačkim ljetnim igrama dodjeljuje Hrvatska radiotelevizija, dobio je redatelj Zlatko Sviben za režiju predstave 'Understadt' kojom je osječko Hrvatsko narodno kazalište gostovalo na ligrima.

VATRENI S BODOM IZ BEOGRADA IDU NA DODATNE KVALIFIKACIJE

Hrvatska nogometna reprezentacija odigrala je u Beogradu 1 : 1 protiv Srbije i dva kola prije kraja kvalifikacija jasno je da će kao drugoplasirana u skupini plasman na Svjetsko prvenstvo 2014. godine u Brazilu morati izboriti u dodatnim kvalifikacijama. Hrvatska je povela golom Marija Mandžukića u 53. minuti, a izjednačio je Aleksandar Mitrović u 66. minuti. Obje momčadi završile su utakmicu s igračem manje. Kod domaćina je u 75. minuti 'pocrvenio' Nemanja Matić, a u hrvatskim redovima Josip Šimunić u 80. minuti. Belgija je u Glasgowu pobijedila Škotsku 2 : 0, dok je Makedonija u Skoplju pobijedila Wales 2 : 1. Na ljestvici vodi Belgija s 22 boda, Hrvatska ima pet bodova manje, a Srbija je treća s osam bodova, slijede Makedonija (7), Wales (6) i Škotska (5). U idućem susretu Hrvatska će 11. listopada ugostiti Belgiju te u zadnjem kolu 15. listopada putuje u Škotsku. Izbornik hrvatske nogometne reprezentacije Igor Štimac izjavio je nakon remija sa Srbijom u Beogradu da su "vatreni" planski prepustili kontrolu protivničkoj ekipi u prvom poluvremenu, ali da je njegov tim propustio kazniti umor srpskih nogometaša u nastavku utakmice.

RIJEKA ODUŠEVILA – DINAMO RAZOČARAO

Dinamo nije uspio izboriti nastup u Ligi prvaka. Nakon poraza od 2 : 0 u Maksimiru, Dinamo je u uzvratu četvrtog pretkola kod Austrije Beč u susretu punim preokreta slavio s nedovoljnih 3 : 2. Zagrebački klub tako nije uspio izboriti treći uzastopni nastup u Ligi prvaka koji se činio lako ostvarivim te će natjecanje nastaviti u Europskoj ligi. Dok Dinamo žali za Ligom prvaka i nastavlja u Europskoj ligi, nogometaši Rijeke ostvarili su u Stuttgartu povijesni uspjeh plasmanom u Europsku ligu. U uzvratnome susretu posljednjeg kola kvalifikacija Riječani su protiv slavnoga bundesligaša obranili prednost od 2 : 1 iz prvog susreta na Kantridi. U Stuttgartu je Rijeka remizirala 2 : 2 pogotkom Gorana Mujanovića u posljednjoj minuti sudačke nadoknade. Suparnici Rijeke u Europskoj ligi su Lyona, Betisa i Vitorie Guimaraes, a suparnici Dinama su PSV, Črnomorec i Ludogorec.

BORNA ĆORIĆ I ANA KONJUH OSVOJILI US OPEN ZA JUNIORE

Mladi hrvatski tenisači Borna Ćorić i Ana Konjuh pobjednici su posljednjega teniskoga Grand Slam turnira sezone US Opena u juniorskoj konkurenciji. Borna je u finalnom ogledu nakon skoro dva sata igre pobijedio Australca Thanasisa Kokkinakisa 3 : 6, 6 : 3, 6 : 1, dok je Ana u dramatičnome dvoboju nakon nešto manje od tri sata igre pobijedila Amerikanku Tornado Aliciju Black 3 : 6, 6 : 4, 7 : 6 (6). Ćoriću je ovo bilo prvo finale na "Grand Slamu", nakon što je na Australian Openu i Roland Garrosu izgubio u polufinalu, dok je u Wimbledonu stigao do četvrtfinala. Konjuh je ove godine već osvojila juniorski Australian Open, dok je u Roland Garrosu i Wimbledonu igrala polufinale.

MEDVEŠČAK FANTASTIČNO OTVORIO SEZONU U KHL-U

Hokejaši Medveščaka u svom su prvom nastupu u drugoj najjačoj ligi na svijetu, ruskom KHL-u, kao domaćini u punom Domu sportova svladali moskovski CSKA s visokih 7 : 1 (2 : 0, 2 : 1, 3 : 0). Protiv favoriziranih Moskovljana "medvjedi" su odigrali vrlo disciplinirano, a usto su iskoristili i slab dan vratara ruskoga sastava Rastislava Stane koji je čak četiri gola primio udarcima s plave linije. S druge strane, CSKA je svoj jedini gol postigao kada je imao dva igrača više na ledu. Tko nije gledao utakmicu smatrao je kako je riječ o pogrešci. Stoga je poraz 'moćne Crvene armije', kako glasi nadimak moskovskoga kluba, izazvao senzaciju, ali i još veći interes za 'čudo iz Zagreba'. Premda je tijekom priprema naglašavao kako nikada nije zadovoljan igrom

svoje momčadi, trener Medveščaka Mark French nije skidao smiješak s lica nakon čudesnog otvaranja 'medvjeda' u KHL-u. "Moram biti zadovoljan nakon ovakve pobjede. Odigrali smo dobro, posebice s igračem više, što smo u zadnje vrijeme puno vježbali", rekao je

kanadski stručnjak za kormilom Medveščaka. French je bio impresioniran atmosferom u Ledenj davorani Doma sportova u koju se natiskalo oko 6.000 ljudi. "Atmosfera je bila čudesna, fantastična. Kao u finalnim serijama NHL lige", dodao je French.

ČETVERAC NA PARIĆE ZLATNI

Hrvatski četverac na pariće osvojio je zlatnu medalju na Svjetskom prvenstvu u veslanju u korejskom Chungjuu te su tako drugi put postali svjetski prvaci. Srebro je pripalo Nijemcima, a bronca Britancima. Četverac na pariće, u sastavu David Šain, Martin Sinković, Damir Martin i Valent Sinković, u finalnoj utrci SP-a od početka do kraja bio je u vodstvu i ponovno su potvrdili da su vodeća svjetska posada u

ovoj disciplini. Hrvatska posada bila je svjetski prvak 2010. u Novome Zelandu, prošle godine osvojili su srebro na Olimpijskim igrama u Londonu. Također, bili su srebrni na Europskom prvenstvu u Portugalu 2010., a na svjetskim prvenstvima za veslače do 23 godine dva puta bili su zlatni (Brest 2010. i Račice 2009.) i jednom srebrni (Brandenburg 2008.).

Croatian: universal business language.

At every business meeting across the world, you always have a piece of Croatia with you. The Cravat (necktie), originates from Croatia, where it comes in its best form: handmade, sophisticated design and premium quality by CROATA speaks every language.

www.croata.hr

*Welcome to Croatia
Homeland of the Cravat*

ZAGREB: Kaptol 13 · Ilica 5 (Oktogon) · Avenija Dubrovnik 16 (Avenue Mall) · Zaprešićka 2 (Westgate) · Lanište 32 (Arena Centar) · Radnička cesta 52 (Green Gold) · **VARAŽDIN:** Trg kralja Tomislava 2 · **OSIJEK:** Trg Ante Starčevića 12 · **SPLIT:** Mihovilova širina 7 (Voćni trg) · Krešimirova 11 (Peristil) · **DUBROVNIK:** Pred Dvorom 2 · **RIJEKA:** Korzo 3